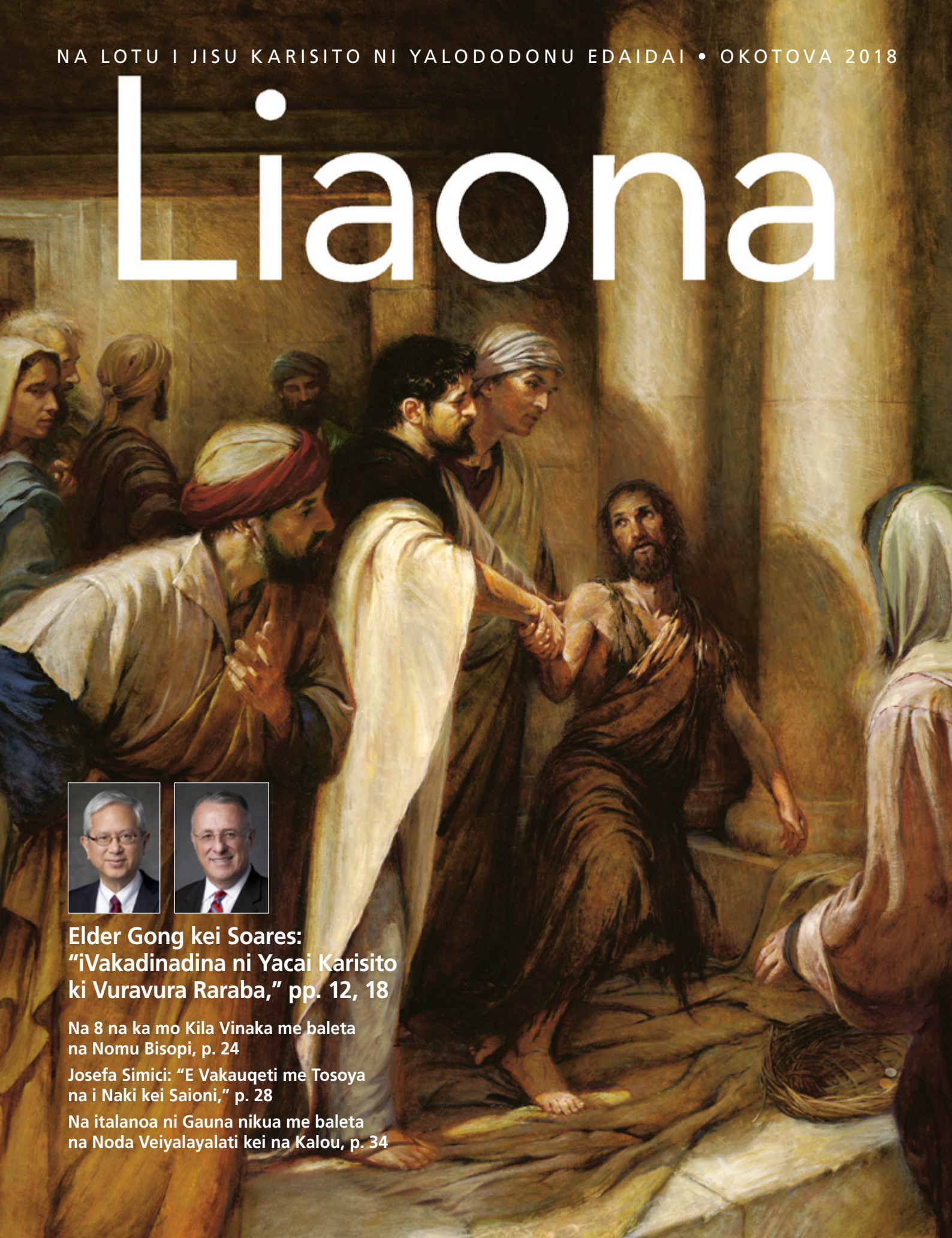

Liaona

Elder Gong kei Soares:
“iVakadinadina ni Yacai Karisito
ki Vuravura Raraba,” pp. 12, 18

Na 8 na ka mo Kila Vinaka me baleta
na Nomu Bisopi, p. 24

Josefa Simici: “E Vakauqeti me Tosoya
na i Naki kei Saioni,” p. 28

Na italanoa ni Gauna nikua me baleta
na Noda Veiyalayalati kei na Kalou, p. 34

“NODA KILA NI
**SA TUVA TU NA NODA
ITUBUTUBU VAKALOMALAGI
NA NODA MARAU CECERE**

KA NA VAKARAUTAKA VEI KEDA NA
VEIVAKACERECERE KEI NA RAI, KA
SOLIA VEI KEDA NA KEDA
NA IVAKATAKILAKILA VAKALUVENI
ITUBUTUBU VAKALOU,
KA VAKALEVUTAKA NA NODA
NUITAKA NA TURAGA.”

ELDER QUENTIN L. COOK

Mai “Na Nona Loloma Veivueti na Turaga,” tabana 34.

ITUKUTUKU E
VAKARAITAKI

6 **iVakavuvuli ni Veiqaravi: Na Veivukei Mera Vukei na Tamata**
Eda na kila vakacava na gauna kei na sala mera vakaitavi mai eso ena noda veiqaravi?

12 **Elder Gerrit W. Gong: Lomana na Turaga ka Vakararavi Vua**
Mai vei Elder D. Todd Christofferson

18 **Elder Ulisses Soares: Na Tamata sa sega vua na Veivakaisini**
Mai vei Elder Neil L. Andersen

24 **Na Veika Era Gadreva na Bisopi Yadua Mera Kila na Lewe ni Nona Tabanalevu**
Maivei Michael Meyers
Eso na gauna eda sa guilecava ni ra tamata ga vakataki keda na bisopi, ni ra saga tiko na nodra vinaka taucoko mera qarava na nodra veikacivi.

28 **Yalododonu: Na iTalanoa ni Lotu—Wase 8: Na Tubu Cake ni Lotu i Karisito**
Ena gauna sa tabaki tiko kina na iVola i Momani, eso na tamata era sa gole mai ki na Lotu dina. Ni sa tabaki oti, a tauyavutaka sara o Josefa na Lotu.

34 **Sa Dauyalololoma Tu Ga Mai na Turaga**
Mai vei Elder Quentin L. Cook
Era na vakaugeti na lewenilotu ni ra wiliki ira na Yalododonu Edaidai yalodina mai na italanoa vou ni itukutuku makawa ni Lotu.

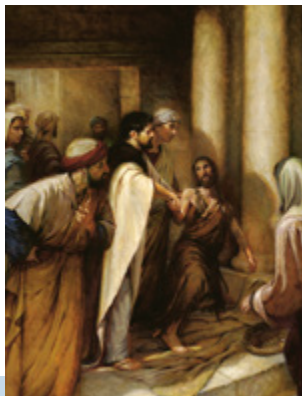
ITALANOA LELEKA

4 **iYaloyalo ni Vakabauta: Michael Isaac—Bydgoszcz, Poland**

10 **Na Ka Eda Vakabauta: Na Veika e Vakayagataki kina na iKatini**

40 **Domodra na Yalododonu Edaidai**

80 **Me Yacova ni Da qai Sota Tale: Na Noda Tokona na Veitokoni**
Maivei Peresitedi James E. Faust

E WAQANA
Na Veika sa Tiko Vei Au, Au sa solia vei Kemuni, by Walter Rane.

48

44 Na iNaki ni Lomada Meda Bulataka na Kosipeli

Mai vei Mindy Selu
Na vu ni noda bula dodonu e sa baleta ga e dua na ka.

48 Na iMatai ni iKalawa ki na Veivutuni

Maivei Aurilas Peterson
Au a vakayaloqagataki au sara meu laki raici bisopi, ia a vakayaco-ka sara vakalevu.

Saga mo raica na Liaona ka vunitaki tiko ena loma ni ilavelave ogo. Vakasama: O vakacaudreva vakacava na nomu rarama?

50

50 Vuli ena Sala ni Turaga

Mai vei Elder David A. Bednar
Ni da vakatara na Yalo me noda qasenivuli, ena tubu na noda igu meda vuli.

54 Na 5 na Sala Meda Vuli mai Kina ena Koniferedi Raraba

Raica na veivakasama ogo mo rawa-ka vakalevu kina mai na itukutuku ni koniferedi.

56 Vakavulici mai Vua na Yalo Tabu

Era dauwasea na itabagone ogo na veika era vulica mai na koniferedi raraba.

58 iVolakabi: Ke O Vakarorogo

59 Na iTukutuku Dina Baleta na Koniferedi Raraba

60 Taro kei na Kena iSau

Au na sureta vakacava na Yalo Tabu ki na loma ni noqu vale ni ra veiba ka veivala tiko na tamata?

62 Na Nomu Sala ni Vakavakarau ki na Veisiga ni Mataka

Na veika e ratou sotava ogo e va na itabagone ena vakaraitaka na sala mo rawa-ka kina ena veisiga ni mataka.

72

66 Kauta voli na Loloma ni Kalou

Maivei Allie B.
Ni keitou sa toki yani, au raica ni sega soti ni levu na tamata ena neitou tabana. Kau sa nanuma meu cakava e dua na ka.

67 Masu ni Canyon

Maivei Carsen K.
Au a leqataka keitou na sega ni lesu rawa ki na neitou motoka.

68 Vakacaudreva na Nomu Rarama: Ramase Tiko ena Czech Republic

70 Era Vakadinadinataki Karisito na iApositolo.

Mai vei Elder Jeffrey R. Holland

71 Noda Tabana

72 Vakabauta, iNuinui, kei na Loloma Soliwale—Wase 3: iNuinui e Holand

Maivei Megan Armknecht

74 iSoqosoqo ni Wili iVola i Momani

75 Tamata Qaqa mai na Veiyalayalati Makawa: A Yaloqaqa o Esiteri

76 iTalanoa mai na iVolanikalou: O Esiteri na Ranadi

Mai vei Kim Webb Reid

79 Tabana ni Rokarokataki: Au Rawa ni Vukea Eso Mera Vakila ni Ra Lomani

OKOTOVA 2018 21 NO. 3

LIAONA 14754 858

Mekasini Vakaviti ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

Na Mataveiliutaki Taumada: Russell M. Nelson,

Dallin H. Oaks, Henry B. Eyring

Na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua:

M. Russell Ballard, Jeffrey R. Holland, Dieter F. Uchtdorf, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen, Ronald A. Rasband, Gary E. Stevenson, Dale G. Renlund, Gerrit W. Gong, Ulisses Soares

Edita: Hugo E. Martinez

iVukevuke ni Edita: Randall K. Bennett, Becky Craven

Dauvakasala: Brian K. Ashton, LeGrand R. Curtis Jr., Edward Dube, Sharon Eubank, Cristina B. Franco, Donald L. Hallstrom, Douglas D. Holmes

Manidia Dairekita: Richard I. Heaton

Dairekita ni Mekasini ni Lotu: Allan R. Loyborg

Manidia ni Bisinisi: Garff Cannon

Manidia Edita: Adam C. Olson

iVukevuke Manidia Edita: Ryan Carr

Veivuke ena Tabaivola: Francisca Olson

Volavola kei na Edita: Maryssa Dennis, David Dickson, David A. Edwards, Matthew D. Flitton, Lori Fuller, Garrett H. Garff, LaRene Porter Gaunt, Jon Ryan Jensen, Charlotte Larocabal, Michael R. Morris, Eric B. Murdock, Sally Johnson Odekirk, Joshua J. Perkey, Jan Pinborough, Richard M. Romney, Mindy Selu, Chakell Wardleigh, Marissa Widdison

Manidia Dairekita ni Cakacaka ni Liga: J. Scott Knudsen

Dairekita ni Cakacaka ni Liga: Tadd R. Peterson

Disaini: Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, Mandie Bentley, C. Kimball Bott, Thomas Child, David Green, Colleen Hinckley, Eric P. Johnsen, Susan Lofgren, Scott M. Mooy, Emily Chieko Remington, Mark W. Robison, Brad Teare, K. Nicole Walkenhorst

Kodineita ni iYaya Taqomaki: Collette Nebeker Aune

Manidia ni Tabaivola: Jane Ann Peters

Kena Tabaki: Ira Glen Adair, Julie Burdett, Thomas G. Cronin,

Bryan W. Gygi, Ginny J. Nilson, Derek Richardson

Tabaki taumada: Joshua Dennis, Ammon Harris

Dairekita ni Tabaivola: Steven T. Lewis

Dairekita ni Veivotayaki: Troy R. Barker

Me vakau na isau ni mekasini, kei na kena vakatataro e so ki na Liaona, Fiji Regional Office, PO Box 90, Suva, 2-20 Lakeba Street, Samabula, Suva, Fiji. E kena isau e \$2.75 dua na yabaki, se \$0.70 na isau ni ilavelave yadudua, me vakavo ga na kena ka tabaki me ivakananumi. Me qai kerei na kena ivakamacala tale e so mai na Valenivolavola Liu ni Lotu, e na talevoni 3388900 e Suva.

Me baleta na sausaumi kei na kena isau ena taudaku kei Amerika kei Kanada, veitaratara ki na nomuni sitoa ni Lotu se iliuliu ni tabanalevu se tabana.

Me qai vakau na ivola kei na vakatataro ena parokaramu ni kompiuta ena liahona.lds.org; ena i-meli ki na liahona@ldschurch.org; se ena meli ki na Liaona, Rm. 2420, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0024, USA.

Na Liaona (vakadewataka na iVola i Momani ni "kabasi" se "idusidusi") sa vakadewataka oti ena vosa vaka- Albania, Armenia, Bislama, Bulgaria, Cambodia, Cebuano, Jaina, Jaina (vakararawataka), Croatia, Czech, Denmark, Necaladi, Valagi, Estonia, Viti, Finiladi, Varanise, Jamani, Kiriki, Idia, Hungary, Aisiladi, Idonesia, Itali, Japani, Kiribati, Korea, Latvia, Lithuania, Malaqasi, Masela, Mongolia, Nowei, Poladi, Potukali, Romania, Rusia, Samoa, Slovenia, Sipeni, Suwiteni, Swahili, Tagalog, Taiti, Tai, Toga, Ukraine, Urudu, kei na Vietnam. (E duidui na gauna me taba kina ena veivosa yadudua.)

© 2018 mai na Intellectual Reserve, Inc. Dodonu kece e taqomaki. Tabaki e Amerika

Sa rawa me lavetaki na veitukutuku kei na iyaloalo era tiko ena Liaona me baleta na inaki eso, cakacaka ni lotu sega ni saumi se vakayagataki ga e vale. Ena sega ni rawa me lavetaki na veiyaloalo eso kevaka era sega ni vakadonui mai vei kena itaukei. Na vakatataro baleta na Dodonu ni Lavetaki me na vakau yani ki na Intellectual Property Office, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150, USA; i-meli: cor-intellectualproperty@ldschurch.org.

For Readers in the United States and Canada:

October 2018 Vol. 21 No. 3 LIAHONA (USPS 311-480) Fijian (ISSN 1096-5122) is published four times year (April, May, October, and November) by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA subscription price is \$4.00 per year; Canada, \$4.80 plus applicable taxes. Periodicals Postage Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for change of address. Include address label from a recent issue; old and new address must be included. Send USA and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971. Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express) may be taken by phone. (Canada Poste Information: Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send all UAA to CF5 (see DMM 507.1.5.2). NONPOSTAL AND MILITARY FACILITIES: Send address changes to Distribution Services, Church Magazines, PO Box 26368, Salt Lake City, UT 84126-0368, USA.

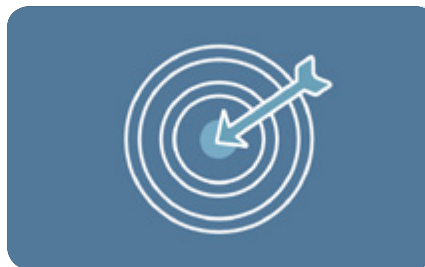
Eso tale ena Initaneti

Wilika na itukutuku ka vakauta mai na nomu ena liahona.lds.org

Kunea na itukutuku veivakauqeti, ka rawa ni wasei (ena vosa Vakavalagi, Potukali, kei na Sipeni) ena facebook.com/liahona

Vakauta na veika o raica ena liahona@ldschurch.org

Volivoli ena store.lds.org
Se sikova na sitoa ni lotu, tarogi ira na iliuliu ena tabanalevu, se qiri ena 1-800-537-5971 (Amerika kei Kanada)

IMA IVAKATAKILAKILA IMAI NA GETTY IMAGES

ULUTAGA ENA ILAVELAVE OQO

Na naba e tukuna tiko na imatai ni tabana ni vosa o ya.

Ai Vola i Momani, 28, 74

Bisopi, 24, 48

Bula rawati koya, 40, 62

Cakacaka ni kaulotu, 43, 66

Duavata, 24, 43, 60

iKatini, 10

iLiuliu ni Lotu, 12, 18

Ira na Parofita, 42, 71, 80

iVakadinadina, 56, 68, 71

iVakaraitaki, 68

iVakatakila, 41, 50

Jisu Karisito, 44, 70

Josefa Simici, 28, 34

Koniferedi raraba, 54, 56, 58, 59

Loloma, 66, 79

Masu, 4, 40, 41, 67, 68

Meca, 4

Tamada Vakalomalagi, 37, 43

Tukutuku Makawa ni Lotu, 28, 34

Vakabauta, 4, 40, 42, 44

Valetabu, 42, 71

Veiqaravi, 6, 24

Veivakacakacakataki, 62

Veivosoti, 48, 72

Veivutuni, 48

Veiyalayalati Makawa, 75, 76

Vuli, 50

Yaloqaqa, 75, 76

Yalo Tabu, 50, 56, 60

IYALOYALO NI VAKABAUTA

“Na tauvimate e rawa ni cakava e levu na ka,” e kaya o Michael, ka tauvimate nona ate vuso. Baleta ni sa vakalevutaka na nona vakavinavinakataka na kosipeli na nona tauvimate, e kaya o koya, “ni veivakatovolei vinaka.”

LES NILSSON, DAUVEITABA

Michael Isaac

Bydgoszcz, Poland

Taumada au a cudru.

“A cava me caka kina vei au?” Au a masu. “Au sa veiqaravi vei kemuni, Turaga.” Ni oti ga vakalailai, sa qai vakaibalebale mai vei au. Na nona yalayala kina na Turaga sai koya “Ia ko koya sa vakabauta niu na vakabulai koya, ka sa sega ni lewai me mate, ena bula ga” (V&V 42:48;).

Era dau masulaki au na lewe ni Lotu, ia e sega tiko ga ni vinaka na noqu bula. Era nanuma ni sa sega ni rogoci na nodra masu, ia era sa rogoci baleta nira sa tamata vinaka cake kina vakakina niu vakila na nodra loloma era vakaraitaka vei au.

Kevaka au a bulabula tu, ena vakacava beka na gauna e vo tu ena noqu yabaki ni bula? E vuqa na ka e se tiko qo e mataqu.

Sa tiko vei au na Lotu. Sa tiko na sala meu veisemati kei na Kalou ena masu, ena lolo, kei na veika kecega eda cakava. Na cava tale au sa gadreva?

Ena so na gauna au dau kaya lo, “Sai koya beka oqo au tauvimate kina—me rawa niu kila vinaka na veika au sa sotava tiko oqo, sa dua dina na inaki cecere oqo.”

KUNEA ESO TALE

Vulica vakalevu me baleta na kena sotava na bolebole ni bula ena kaukauwa kei na inuinui mai vei Peresitedi Russell M. Nelson ena [lds.org/go/10185](https://www.lds.org/go/10185).

E levu cake na iYaloyalo ni Vakabauta ena [lds.org/go/18](https://www.lds.org/go/18).

iVakavuvuli ni Veiqaravi

E RAWA NIU VEIVUKE ME VUKEI IRA NA TANI

Eda okati ira vakacava na tani ni da gadreva me vukei noda sasaga meda veiqaravi? Vakaitavi ena veitarotarogi ni veiqaravi kei na soqoni ni matabose ni imatai ni Sigatabu.

Ni sa vesuki Kathy ki na qiqi na mate ni ua levu (multiple sclerosis), e kunea ni gadreva me vukei ena veibogi mai na idabedabe ki nona idavodavo. Na cakacaka oya esa rui bi vua e dua ga na lewenilotu. O koya era qai veivosaki na kuoramu ni italatala qase me baleta nona ituvaki ka vakatulewa me dua na ituvatuva me vukei koya e veiyakavi.¹

Ni da kila na nodra gagadre kei na nodra kaukauwa eda qaravi ira, e rawa ni da raica ni da gadreva na veivuke me vukea na sotavi ni nodra gagadre. Na veivakatarogi ni veiqaravi kei na soqoni ni matabose ni imatai ni Sigatabu e rua na madigi me veitalanoataki kina na nodra okati vakamatau na tani.

Veivakatarogi ni Veiqaravi

Na veivakatarogi vakavulatolu oqo vei rau na marama veiqaravi kei na mataveiliutaki ni iSoqosoqo ni Veivukei se na turaga veiqaravi kei na mataveiliutaki ni kuoramu ni italatala qase esa ikoya duadua ga na ripote *tuwai* eda vakayacora baleti ira eda

qarava. Dau vakayacori na veivakatarogi ni veiqaravi (1) me veitalanoataki na veika vinaka, na leqa, kei na nodra bolebole na matavuvale kei na tamata yadua, (2) me lewai na leqa cava e rawa ni veivuke kina na kuoramu, iSoqosoqo ni Veivukei, se matabose ni tabanalevu, kei na (3) me ra vuli mai vei ira na iliuliu ka vakayaloqaqataki ena sasaga ni veiqaravi.

Na peresitedi ni kuoramu ni italatala qase kei peresitedi ni iSoqosoqo ni Veivukei e rau na vakatakea vakadodonu vei bisopi na veigagadre bibi ka ciqo ivakasala kei na veidusimaki maivua.

Ena kunei e vuqa tale na itukutuku baleta na veivakatarogi ni veiqaravi ena ministering.lds.org.

Caka Na Veivakatarogi ni Veiqaravi me Vakaibalebale

Ena nona tokona na itukutuku nei Peresitedi Russell M. Nelson ni na parokaramu ni veiqaravi ena dua na isema ka na cowiri kina na itosotoso ni Lotu, ea vakatavulica

Na itukutuku “Na iVakavuvuli ni Veiqaravi” e nakiti me vukeya noda vulica me da veikauwaitaki—e sega ni wasei me itukutuku ni veisiko. Ni yaco me da kilai ira eda qarava, ena uqeti keda na Yalo Tabu me da kila na itukutuku cava era na gadreva me ikuri ni noda kauwai kei na lalololoma.

O JISU E OKATI IRA NA TANI

A cakacaka mana o Jisu ena vakani ni 5,000 na tamata ena lima na ibuli kei na rua na ika. Wilika na Joni 6:5–14 ka raica e vakavica ni okati ira na tani na iVakabula ena cakacaka ni veiqaravi oqo.

o Elder Gary E. Stevenson ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, “Na vakavatukanataki ni nona rai . . . ena rawa beka ni laurai mai na nodra vakatavulici vinaka ka vakayagataki na turaga kei na marama veiqaravi ena loma ni veitarotarogi ni veiqaravi.”²

E Va na idusidusi vei ira na turaga kei na marama veiqaravi:

- Lako ki na veitarotarogi ena vaqara ivakasala. Tu vakarau mo vuli.
- Vakavakarau mo veitalanoataka na vei gadre ka ko gadreva mo vukei kina.
- Raimatua ki na nona kaukauwa kei na nona rawaka na tamata yadua, ka sega walega na gadre.
- Veitaratara kei na mataveiliutaki me veitalanoa ena maliwa ni veivulatu, ke gadrevi.

E lima na idusidusi vei ira na iliului:

- Na veitarotarogi e sega ni gadrevi me balavu, ia me lokuci na gauna vakarauta me sota kina ena vanua e rawa kina na veitalanoa vakaibalebale.
- Taura na madigi mo veiqaravi kina vua na turaga se marama veiqaravi.
- Kua ni taroga na taro ka na vakai-balebaletaki ni wilika tiko ga na siko se toqa tiko na yaca (“O sa cakava oti nomu veiqaravi?”). Taroga na taro e vaqacotaka na ivakarau e gadrevi (Na veivauqeti cava o vakila ni ko masulaka tiko

na matavuvale? Na cava e yaco ni ko cakacaka mai na veivauqeti oya?”).

- Vakarorogo lomadina ka vola
- Veivosakitaka vata. O ira na veitokani dauveiqaravi e dodonu mera cilavi ena ivakatakila baleti ira ka ra lesi mera qarava.³

Taro kei na iSau baleta na Veitarotarogi ni Veiqaravi

Na cava na veitarotarogi ni veiqaravi?

Oqo e dua na veitalanoa vei ira na turaga veiqaravi kei na dua mataveiliutaki ni kuoramu ni italatala qase se vei ira na marama veiqaravi kei na dua na mataveiliutaki iSoqosoqo ni Veivukei ena dua na draki ka rawa kina vei ira mera vakasaqara ka ciqoma na veivakauqeti mai na Yalo Tabu. Ena qai yaco, mera rawa ni vakauqeti na turaga kei na marama veiqaravi mera vakauqeti mera wanonovi, lomani, vakatavulici. ka vakacegui ira ena sala ni iVakabula.

E gadrevi beka mera tiko sara ga ena veivakatarogi ni vula tolu oqo?

E kena ivakarau me dau vakayacori e matanavotu, ia e rawa talega ni yaco ena talevoni se onilaini ni sa sega ni rawa na sota matanavotu. Vakarakaba, ke rawa me rau vakaitavi ruarua na veitokani ena veitarotarogi ke matau.

•Na cava na inaki ni veitarotarogi ni veiqaravi?

Na veitarotarogi ni veiqaravi sa dua na madigi mera railesuva kina na turaga kei na marama veiqaravi na veika e yaco tiko, caka ituvatuva ni sigavou, ka qara na veivuke ki na tamatayadua kei na matavuvale ka ra qarava. Esa dua na gauna me veivosakitaki kina se ivurevure cava e rawa ni vakarautaka na kuoramu kei na iSoqosoqo ni Veivukei.

Au na qarava vakacava na veika maroroi ka vakamareqeti?

Era na wasea duadua ga na itukutuku maroroi vua na peresitedi ni kuoramu ni italatala qase se iSoqosoqo ni Veivukei—se vakadodonu sara vei bisopi. Na itukutuku maroroi se vakamareqeti e sega ni dodonu me wasei ena soqoni ni matabose ni imatai ni Sigatabu.

E rawa ni o sarava na vidio ni vuli ka vakaraitaka na veivakatarogi ni veiqaravi ena ministering.lds.org.

Na veitalanoa me baleta na nodra gadre na tani e tiko sara ga ena uto ni veitarotarogi ni veiqaravi. Raica talega na itukutuku ni iVakavuvuli ni Veiqaravi, “Veitalanoa baleta Nodra Gadre,” ena ivola ni Sepiteba 2018.

Soqoni ni Matabose ni iMatai ni Sigatabu

Me ikuri ni veitarotarogi ni veiqaravi, na soqoni ni matabose ni imatai ni Sigatabu sa dua tale na sala mera oka kina na tani ena veiqaravi. Ena veisoqoni ni iSoqosoqo ni Veivukei kei na kuoramu ni italatala qase, sa rawa ni lako mai kina na veivauqeti vei ira na tiko mai na Yalotabu ka mai vei ira na tani e loma ni ilawalawa,

Na inaki ni dua na soqoni ni matabose sai koya me:

- “Veitalanoataka vata na itavi ena itikotiko, veimadigi, kei na bolebole;
- “Vuli mai na dui raikiloma kei na ka sotavi; ka
- “Tuva na sala me cakacaka muria na veivauqeti e ciqomi mai na Yalotabu.”⁴

Na soqoni ni matabose e levu cake mai na veitalanoa: na soqoni e muataki keda meda yavala vaka tamataya-dua se vaka ilawalawa mai na veivauqeti ni Yalotabu. O ira na lewenilotu e rawa ni ra na vakila na uqe me

vakayacora na cakacaka ni Turaga mai na revurevu ni veisoqoni oqori.

Veisureti me Cakacaka

“Sa noda masu nikua,” e kaya o Elder Jeffrey R. Holland ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, “oya na tagane kei na yalewa—kei ira na noda cauravou kei na goneyalewa itabaqase—era sa yalataka vakatitobu cake mera dau veikauwaitaki mai vuniyalodra, ena veivakayararataki walega ni loloma savasava i Karisito.”⁵

IDUSIDUSI

1. Raica na *Mormon Messages* vidio “Lift,” lds.org/media-library.
2. Gary E. Stevenson, ena “Ministering Interviews” (vidio), ministering.lds.org.
3. Raica na Russell M. Nelson, “Na Veiqaravi,” *Liaona*, Me 2018, 100.
4. *Muri Au mai—Baleta na Matabete i Melikiseteki kei na ISoqosoqo ni Veivukei*, ena *Ensign se Liaona* Nove. 2017, 140: tu talega ena comefollowme.lds.org.
5. Jeffrey R. Holland, “Tiko Vata kei Ira ka Vakaukauwataki Ira,” *Liaona*, Me 2018, 103.

NA VEIKA E VAKAYAGATAKI KINA NA IKATINI

Na cava e yaco ki na ilavo ni ikatini o a sauma?

O rawata mai na ilavo.

O solia kina e 10 na pasede ni ka o rawata vakailavo me baleta na ikatini (raica na V&V 119).

O na laki solia na nomu ikatini vei iratou na matabisopi se mataveiliutaki ni tabana se vakauta ena onolaini ena donations.lds.org.

Ena Valenivolavola Liu ni Lotu, Mataveiliutaki Taumada, Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, kei na Matabisopi Vakataulewa e ratou sa Matabose ni Vakataulewataki na iKatini (raica na V&V 120). Ena veidusimaki ni Turaga, era na vakataulewa vakalou mena vakayagataki vakacava na ilavo tabu ni ikatini.

ENA VAKAYAGATAKI NA IKATINI ENA VEIKA VAKAOQO:

Na kena tara ka vakavinakataki tiko na veivaletabu, valenilotu, kei na vale eso e taukena na Lotu

Na parokaramu ni vuli e cicivaka na Lotu.

Tabaki vakaivola ni ivolanikalou kei na veivola tale eso

Cakacaka ni dikevi ni tuva kawa

Vakarautaki ni sasaga ni welefea kei na vukei ni kawatomata

Qaravi ni cakacaka ni daukaulotu

Vakarautaki ni itaviqaravi ena Lotu me baleta na vakaveitokanitaki ni lewenilotu ena tabanalevu se tabana

VULICA ESO TALE

- Elder David A. Bednar, "The Windows of Heaven," koniferedi raraba ni Okotova 2013
- Malakai 3:7-18
- "iKatini," Tudei Ena Vakabauta (2004), 180-82

Mai vei
Elder D. Todd
Christofferson

Ena Kuoramamu
ni iApositolo
Le Tinikarua

ELDER GERRIT W. GONG:

Lomana na Turaga ka Vakarakaravi Vua

Avulica o Gerrit W. Gong mai na veika e sotava ni se qai vakamau vou ka gonevuli tauri ivola mai na Univesiti mai Okosivote mai Igiladi, ni gauna eda lomana kina na Turaga ka vakarakaravi Vua, ena vukei keda o Koya, tuberi keda, ka vakaukauwataki keda.

E dua na gonevuli e rawata na Sikolasivi ni Rhodes ka cakacaka tiko me vakacavara e rua na koroi, Ka dua veirau na doctorate. Ena gauna vata oya, e veiqaravi tiko ena mata-bisopi ena Tabanalevu e Okosivote. O koya kei na watina, o Susan, erau nanuma na ivakasala ka solia o Elder David B. Haight (1906–2004) ena Kuoramamu ni iApositolo Le Tinikarua ena gauna a vakayacora kina nodrau vakamau ena Valetabu e Salt Lake. “E tukuna vei keirau me keirau dau vakaillesilesi tu ga,” a kaya o Elder Gong. “Keirau kila ni kevaka keirau vakarakaravi vua na Kalou, ena vukei keirau o Koya.”

Erau a ciqoma o Gerrit kei Susan na “veivuke vakalou kei na loloma levu,” ea kaya. Ni se veiqaravi tiko ena matabisopi, ea vakacavara taucoko o Gerrit na veika e gadrevi vakavuli ki na koroi ni doctorate, ka vakavo ga na kena ivolatukutuku. Ea kerea vei Alan Webster na bisopi ni Tabanalevu e Okosivote, me solia vua e dua na veivakalougatataki vakamatabete. Ena veivakalougatataki oya, a ciqoma kina o Gerrit na yalayala oqo: “Cakava tikoga na veika kece o rawa ni cakava, ka na vakalougatataki iko kina na Turaga.”

E rua na lewe ni tabanalevu ka rau kenadau ni vuni-vola vakalawa e rau tu vakarau me rau taipataka na nona ivolataumada, ka rawa kina me vakaotia nona ivolatukutuku ena vica na vula. E qai yaco, me vakacavara ruarua na koroi ni

masters kei na doctorate ni oti ga e tolu na yabaki. Ni tauri ivola oti e ciqoma tale e dua na itutu ni vakadidike ena univesiti. Na veika a sotava e Okosivote e vaqacacotaka nona vakarakaravi vua na Turaga, na vakarakaravi e yacova na siga oqo ka na vakalougatataki Gerrit W. Gong tiko ni mai veiqaravi ena Kuoramamu ni iApositolo Le Tinikarua.

Bulimadrai kei na Ika

“Na Turaga e yalovinaka ka lomasoli ka vakasaqara me vakalougatataki keda,” a kaya o Elder Gong. “Kevaka eda cakava noda vinaka taucoko, ena vakaukauwataki keda o Koya meda vakayacora na ka eda sega ni rawata. Ena vaka na kena vakalevutaki na madrai kei na ika. Na Turaga e dau taura na ka e tu rawa ka dau vakalevutaka me uasivi cake mai na ka eda rawa ni cakava vakai keda.”

Na ivakavuvuli ni madrai-kei-na-ika e dina talega ena vuli, e kaya o koya. “Ke sega mada ga ni tiko na vuli tuvai, e yaga ga na yalo ni vuli ka, baleta ni vuli ka e tawayalani. Eda rawa ni vakasaqara na rarama kei na dina, veitalia ga na keda ituvaki. Ni da vakayacora oya, ena vukea meda kunea na Turaga.”

Taukeni ena Veiyalayalati

Ni a tiko mai Okosivote, a vulica kina o Elder Gong e dua tale na ivakavuvuli vakosipe-li, ka vakatoka me “taukeni ena veiyalayalati.”

“Ni da toro voleka vua na Turaga, eda toro volekati ira talega na tani,” e kaya. “Mai Okosivote, keirau vakamareqeta kei Susan na veika

E vakabalea e levu nona marau o Elder Gong vei rau nona itubutubu, o Jean kei Walter, kei na watina, o Susan. Nodrau vale nona itubutubu “e vakasinaiti ena vakarokoro titobu ena loloma ni Kalou vei ira yadua na Luvena,” e kaya o koya. Ena imatai ni gauna e sotavi watina kina o Elder Gong, e vakila ni ko Susan e dua ka sa kilai koya tu ga mai.

keirau sotava ena tabana-levu me vaka talega ena vuli. E levu sara neirau itokani talei me yacova nikua era lewe ni Tabana-levu e Okosivote.”

E wili ena veitokani oqori o Tim kei Katherine Witts, ka rau nanuma na nodrau lako ki na valetabu kei rau na Gong. “Au nanuma vakamatata ni a luvata nona kaloko o Brother Gong me kua ni vakasosataki se sogoti ena gauna ni vakanananutaka tiko na veika e tawamudu,” e kaya o Sister Witts. “Na ka lailai oya e vukea noqu gumatua cake ena noqu sokalou e valetabu.”

Oi rau na Gong erau dau sota kei na itokani kilai ena vuku ni kosipeli. “Eso era na kaya, ‘Keimami a cakacaka kei iko ni ko a tiko ena matabose cecere,’ na veika vakaoya,” e kaya o Elder Gong, “e

yaco e yasana ruarua. Au vakavinavinakataka na peresitidi ni iteki kei na matabose ni tabanalevu ka vukei au niu se bisopi gone. Eda dinau tu vei ira na itubutubu, vugoda, itokani, peresitidi ni tabana ni kaulotu, ganeda, kei na iliuliu vakabete ka ra dau kauwaitaki keda, dusimaki keda, ka veivakayaloqataki meda lako mai vei Karisito.”

Nona iVotavota ni Kawa

Na kawa i Elder Gong e rawa ni dikevi lesu ki na i ka 34 ni itabatamata kivei iMatai ni Dragon Gong, sucu ena 837 ni mate oti na Karisito. Erau a toki na tubui Elder Gong ki Amerika mai Jaina. A lewena na Lotu na tinana o Jean ni se yabaki tinivacaca e Hawaii, Amerika ka

vuli emuri ena Brigham Young University, e Utah, Amerika, ka tiko kina kei na matavuvale nei Gerritt de Jong, na imatai ni iliuliu ni Koliji ni Vuli-ka Laurai. “Eratou vukei au na de Jong meu kila vinaka na cava na matavuvale vakosipeli,” e kaya o vunimarama.

Ni oti o BYU, a laki vuli o Jean ena Stanford University e Palo Alto, Kalifonia, Amerika, ka sotavi Walter A. Gong kina. “Esa lotu oti tu vaKarisito o koya ka totolo nona kila na ka e solia na kosipeli vakalesui,” e kaya o Jean. E lewena na Lotu, ka rau vakamau ni oti e dua na yabaki ena Valetabu e Salt Lake. Erau yaco ruarua me cakacaka vaka dauveivakatavulici ka cokovata me 70 nodrau yabaki ni veivakavulici.

“E yaco me peteriaki o tamaqu,” e kaya ko Elder Gong, “ka baleta ni dau soli na veivakalougatataki vakapeteriaki e neitou vale, na neitou vale e dau vakasinaiti ena vakarokoroko titobu ena loloma ni Kalou vei ira yadua na Luvena.”

Ena i ka 23 ni Tiseba, 1953, mai Redwood, e Kalifonia, a sucu kina na imatai ni tolu na luvedrau ko Jean kei Walter. “Na yacana soli, ko Gerrit, mai Oladi, me rokovi kina o Gerrit de Jong,” e vakamacalataka o Jean. “Na yacana e loma o Walter, me rokovi kina o tamana. Kei na yaca ni neitou matavuvale e yaca vaka Jaina, me rokovi kina nona kawa.”

E kaya o Jean ni o Gerrit e dau nanumi rau na tacina, o Brian kei Marguerite. “E taleitaka me dau vukei rau,” e kaya, “ena ka lalai sara me vaka na vakavulici rau me vesuka nodrau iva-va.” E nanuma nona lesu ki vale mai na lotu ena dua na siga ka rogoca ni rau tukuna o Gerrit kei Brian ni rau nanuma ni matemate na vosa ni soqoni ni sakaramede. “Kau qai boleli rau: ‘Drau qai bulia e dua na vosa e vinaka cake.’ Rau a ciqoma na bolebole ka tekivu vakarorogo vakalevu cake ki na veivosa kece,” a kaya ko koya.

Ni se cauravou gone, a dau taleitaka o Gerrit na drekedreke kei na taubale vata kei ira na cauravou ena nona tabanalevu. Ea nanuma e dua na keba vaka oya o Wally Salbacka, e dua nona itokani vakabalavu. “Au a tiko e kea kei

Mai na imawi: E vakanuinui vinaka tiko o Marjorie kei Gordon B. Hinckley vei Gerritt kei Susan ena nodrau soqo ni vakamau na Gong. Ni a daukaulotu mai Taiwan, ea vakatavulica o Elder Gong e dua na matavuvale ka ena veiyabaki emuri, ni sa Veiliutaki Raraba, ea sotava na makubuna e dua na Luvena yalewa na matavuvale. Mai Vietnam, erau a droini ena dua na lalaga o Elder kei Sister Gong me kauta mai na marau vei ira na gone ka sotava na bolebole eso. Na lewe ni matavuvale na Gong ka soqoni kei ira ka veivuke ena droinitaki ni lalaga mai Vietnam.

Gerrit kei tacina, o Brian, kei na dua tale na itokani ka sega ni lewe ni neitou Lotu. Segga ni matata na cava na vuna, ia, keitou tekivu laga serenilotu. E lagalaga o Gerrit, ka tena o Brian, kau laga besi oi au. Au vakasamataka ni keitou lagata beka e 10 se 20 na serenilotu, ena marau ga ni lagasere. E a dua na gauna vinaka. E taleitaka sara na neitou itokani sega ni lotu.”

E nanuma talega o Brother Salbacka ni ena koronivuli torocake, ni a kerea o Gerrit vei ira na yalewa daukailakailavaki ena qito me ra veitokoni galu vei ira na timi ni chess. “E rawai ira nona ivakamacala ni veitokoni ena vinaka vei ira

kece,” e kaya, “ka ra qai lako dina mai ki na dua na qito!”

Ni vuli oti ena koronivuli torocake, a laki vuli o Elder Gong ena Brigham Young University. Mai na 1973 kina 1975 ea kaulotu ki na Tabana ni Kaulotu na Taiwan Taipei, ka qai lesu tale ki BYU, ena

1977 ea taura kina na koroi ni bachelor ni vuli-ka vaka Esia kei na vuli vaka univesiti.

Veimusumusuki kei na Vakamau

Ni oti nona kaulotu, ea volodia o Elder Gong me vakarautaka na soqoni ni yasanibuka ena veiyakavi ni Sigatabu ena Koronivuli ni Kaulotu e Provo. Na soqoni ni yasanibuka oqori e vukea nodra kila na daukaulotu ka gole ki Taiwan na tamata, itovo vakavanua, kei na bula mai kea. E dua vei ira na daukaulotu oya o Sister Susan Lindsay mai Taylorsville, Utah, na luvedrau

yalewa o Richard P. kei Marian B. Lindsay. E lewe ni Karua ni Kuoramuni ni Vitasagavulu o Brother Lindsay. “Au vakila ni sa vaka au kilai Susan tu ga mai,” e kaya o Elder Gong.

Ni oti e rua na yabaki, kei na vica na vula ka tarava nona suka mai o Susan ki BYU, a tiko mai Provo kei nona matavuvale o Gerrit. Ea qasenivuli tiko o tamana ena univesiti, ka tuvana o Gerrit me veisiko macawa rua. Ea mani balavu na veisiko me rua tale na macawa, ni rau veigadivi e veisiga kei Susan. E a qai gole ena dua na vuli cakacaka ki Hawaii ko Gerrit ni bera ni lesu tale ki Okosivote.

“Keirau veimusumusuki tiko ena rua na veimama ni vuravura duidui,” a nanuma lesu o Elder Gong. “Au a tovolea me vuli mai Igiladi kau vulica na ka kece au rawata baleti koya mai na taikadua ni Wasawasa na Atlantic.”

“Keirau veidinadinati ena talevoni, e kaya o Sister Gong. “Ea lesu tale mai vale o koya ena gauna ni Soli vakavinavinaka, ka keirau vakamau ena imatai ni siga e dola kina na valetabu ena yabaki vou.” Erau a vuka yani ki Igiladi ena rua na macawa ka tarava me tekivu vata na bula vou.

“Ni ra vakamau na tamata, era tukuna tiko ni rua na matavuvale e yaco me dua,” e kaya o Elder Gong. “Ia oqori dina sara ga na ka e yaco vei au. Au vakila niu tiki ni matavuvale na Lindsay, vaka ga niu tiki ni vuvale na Gong.”

E Dua na Gauna ni Cakacaka Vakasakiti

Ni oti e vica na gauna lekaleka ena koronivuli e Okosivote, e toki na cakacaka nei Gerrit ki na veiqaravi vakamantanitu e Washington, D.C., Amerika. Ena 1984 a veiqaravi ena matakakacaka ni sasaga digitaki tale nei Reagan-Bush, ka vakavalenivolavola vata kei Mike Leavitt, ka yaco e muri me kovana e Utah. “O Gerrit e dau matadei ka vakananani titobu,” a kaya ko Brother Leavitt, “ia e dau kilai tani ena nona yalovinaka tawa suka.”

Ena 1985 a veiqaravi me ivukevuke digitaki ki vua na Vunivola E ra ni Tabacakacaka ni Vanua. Ena 1987 a ivukevuke digitaki ki vua na mata nei Amerika ki Beijing, Jaina. Ia mai na 1989 ki na 2001, a vakatawa e vica na itutu ena Valenivolavola ni Vakadikevi ni Tuvatuva ka e Vanua tani e Washington, D.C. E a qai suka tale ki na vuravura ni vuli ni ciqoma e dua na itutu me dua na ivukevuke ki vua na peresitedi ni tuvatuva ka e BYU. E tiko ena itutu oya me yabaki ciwa.

Na ivukevuke vua na peresitedi ni veitaratara ni univesiti e BYU, o Carri Jenkins, ea tiko ena valenivolavola ka tarava. E vakananuma na nona dau vakayaloqaqataki ira na tu wavoliti koya o Gerrit Gong. “Kevaka e sega ni tu vei iko na yalodei mo cakava e dua na ilesilesi dredre, e tu vua na yalodei e vukumu,” e kaya o koya. “Ena cakava na ka kece e tu e nona kaukauwa me vakasalataki iko, solia vei iko na inuini, ka laivi iko mo toso ki liu ka vakadinadinataki iko.”

Na turaganilewa levu o Thomas B. Griffith, ka kilai Elder Gong mai Washington vaka talega kina e BYU, e vakamacalataka na veimaliwai kei koya me vaka oqo: “Ni oti na veitalanoa ko qai kila ni vakanamata ea tiko vei iko.

O koya e dua na dauvakarorogo uasivi. Ka dau taroga na mataqali taro e dau vakavuna mo vakasama.”

E kaya o Cecil O. Samuelson, Vitusagavulu Veiliutaki Raraba vakacegu ka peresitedi eliu e BYU, ni o Elder Gong e “dau vagagalu tu ga, ia nona vakasama e yavala tu ga.”

Bula Vakamatavuvale

Ko Gerrit kei Susan Gong erau yaco me itubutubu ni va na gone tagane—o Abraham (Erin), Samuel, Christopher, kei Matthew—ka ratou tubu cake ena ituvaki duidui eso.

“Ni keitou a tiko mai Beijing, e yaco vei iratou na luvei keirau na madigi kalougata me ratou veitokani voleka sara,” e kaya o Elder Gong.

“Ena dua na yasana, e nodratou na madigi me ratou raica vakararaba na vuravura,” e kuria o Sister Gong. “Ena dua tale na yasana, a vukea me keitou matavuvale veivolekati sara. Ratou dau kaya tikoga na neirau cauravou ni ka vinaka duadua keirau cakava vaka itubutubu oya na tacidra tagane.”

“Ena dua na gauna, keitou a laki taura na maile ni neitou veivukayaki,” e kaya o Elder Gong. “Keirau vakatara me digia na tamata yadua na vanua me keitou lakova. Keitou tekivu e Washington, D.C., na vanua keitou tiko kina, ka lako yani ki Igiladi, na Czech Republic, Kirisi, Taki, Idia, Jaina, kei Japani.

“E dua na lawa tudei ni neitou ilakolako,” e kaya o Susan. “Na vanua cava ga keitou lako kina, keitou na kania na kedra kakana.” Na iotioti, e Japani ni mai cava na ilakolako, a tukuna o Elder Gong vei iratou na cauravou ni na kauti iratou ki na dua na valenikana e kilai levu e vuravura ena kena bulumakau. E McDonald, eratou kania e va na cauravou via kana kei na rua na itubutubu e 17 na bani vakalomana!

“Erau dau vakabibitaka o Na kei Ta na vuli mai na ka e sotavi,” e kaya o Abraham. “O Ta e dau vakasamataka

vakatitobu na kena dau bulia na tamata na ka sotavi, me wili kina na ivalavala vakavanua vivinaka.” E raica talega o Abe ni ko tamana “e qarauna nona vosa me dina kina ka vakabauta taucoko na ka e tukuna.”

E nanuma ko Sam ni “dina ni osooso vaka koya ena Tabacakacaka ni Vanua, ko Ta e dau vakatavulici ka vakatovototaki au ena veisisivi fika ni kalasi tolu kau via tiko kina, vakatokai na ‘Challenge 24.’ E tukuna ni kevaka au qaqa, keitou na marautaka ena ice cream sundaes ka 24 na kena veimataqali saluwaki me biu e delana.” E a yacova na fainala raraba ko Sam ia e sega ni mani qaqa. Na matavuvale na Gong eratou qai gunu sandae ga. Ia e dredre ga me 24 na isaluwaki e biu e delana—e dua vei ira na bulumakau kuvui.

Erau tukuna o Christopher kei Matthew na nodrau “vakavinavinakataka na veivakabauti, na loloma, kei na veidina ka rau wasea ko tamai kei tinai keitou.” Oqo e dua na loloma erau dui wasea ko Elder kei Sister Gong vakakina vei iratou yadua na luvedrau tagane kei na vuvale veiwekani.

“Mai na dua na tama daudina, ko Gerrit e dua talega na luvena tagane nona itubutubu ka tacina daudina,” e kaya o Susan. “Sa ka bibi vua na itavi oya. E dau vukei keitou me

keitou kila ni veiwekani ni matavuvale e ka bibi taudua.”

Kila ena Lotu

E dina ni osooso ena cakacaka kei na matavuvale, o Elder Gong e yalorawarawa ni veiqaravi tikoga ena Lotu, ka vakayacora na veikacivi ena matabose e cake, iliuliu ni ilawalawa ni bete levu, peresitedi ni Matawilivola ni Sigatabu ni iteki, qasenivuli ni semineri, bisopi, peresitedi ni kaulotu ni iteki, peresitedi ni iteki, ka Vitusagavulu ni iWasewase.

E dau vakaraitaka na ivalavala dina ena ka kecega e kacivi me vakayacora, vakakina ena nona matavuvale talega. “E raici ira kecega na

tamata ni luvena tagane se yalewa na Tamada Vakalomalagi,” e kaya o Sister Gong. “Ia me kena ilutua, o koya e lomana na Turaga. E vinakata dina e vu ni yalona me tara na matanitu ka vakalougatataki ira na luvei Tamada Vakalomalagi.”

Ka dau doka na watina. “Na cava ga au kerei meu cakava,” e kaya, “e dau tu e yasaqu o Susan. E dau logaloga vinaka kei ira na tamata o koya ka dau veikilai kei ira na tani. E dau yalorawarawa tu ga me lako kina veivanua vou ka tovolea na veika vou, ko ya au vakavinavinakataka.”

Mai na imawi: Mai Thailand, ea sota o Elder Gong kei His Eminence Francis Xavier Cardinal Kriengsak Kovithavanji, na Ajibisopi ni Katolika e Bangkok. E taleitaka o Elder Gong na gade yadua kei iratou na luvena, me vaka na ilakolako oqo ki Canada kei luvena tagane ko Sam. E wasea tiko o Elder Gong na nona nanuma baleta na Madrai ni Bula kei ira na qasenivuli ni semineri kei na inisitute ena 2017. E veikidavaki o Sister Gong ena vale ni dua na lewenilotu e Cambodia.

Veiqaravi kei ira na Vitusagavulu

Ena i ka 3 ni Epereli, 2010 a tokoni kina o Elder Gerrit W. Gong me Vakaitutu Raraba ena Vitusagavulu. Ea lesi ki na Mataveiliutaki ni Veivanua e Esia, vakavalenivolavola e Hong Kong. Ea yaco emuri me Peresitedi ni Veivanua e Esia. Ena i ka 6 ni Okotova, 2015, a tokoni kina o Elder Gong kei na Mataveiliutaki ni Vitusagavulu, ka mai vakuri kina nona kila na veimatanitu, ka oka kina na raillesuvi ni veivanua kei na veitiki ni vuravura eso me vakataki Aferika kei Amerika e Loma.

“Ko sotava ka yaco me lomani ira na Yalododonu ena vanua kecega oqo,” e kaya o koya. “Ko vakila na veivakalougatataki ni ra tukuna vei iko baleta nodra vakabauta, kei na veika era sotava ni cakacaka tiko e nodra bula na Kalou ka tiki ni nodra kila vakavinaka cake se ko cei na Kalou ka vakacava Nona lomani keda yadudua.”

“Ni da talai Elder Gong kei na dua na ituvaki, o ira era oka kina era na vakila ni ra kunea e dua na itokani,” e kaya o Peresitedi Russell M. Nelson. “E tu vua na ivakatagedegede cecere ni kila ka, ia e tamata yalomalumumu. E veise-mati kei ira na tamata ena veivakatagedegede kece ka dau vakavakarau vinaka ka veisureti.”

Veikacivi me dua na iApositolo

Ni vakaraitaka o Peresitedi Nelson na veikacivi vei Elder Gong me veiqaravi vaka lewe Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, na parofita “a taura ena loloma na ligaqu ruarua ki ligana, [ka] toka e yasaqu o Susan noqu daulomani, ka vakaraitaka na veikacivi tabu oqo mai vua na Turaga ka kauta tani vei au na noqu icegu” (“Christ the Lord Is Risen Today,” *Liaona*, Me 2018, 97). E vakamalumutaki, ia e dei ena nona loloma kei na nona ravi vua na Turaga, a ciqoma na veikacivi o Elder Gong. E a tokoni ena 31 ni Maji, 2018. E a vakarautaki vakamatau mai vua na Turaga, esa na veiqaravi yani oqo me “ivakadinadina digitaki ni yacai Karisito ki vuravura raraba” (V&V 107:23). ■

Mai vei Elder
Neil L. Andersen

Ena Kuoramu ni
iApositolo
Le Tinikarua

ELDER ULISSES SOARES: Na Tamata sa sega vua na Veivakaisini

Ena veisiga eliu ni Nona vei qaravi, ni digitaki ira tiko na Nona iApositolo ko Jisu, a raici Nacanieli ni lako yani Vua. E kila kusarawa o Koya na lomavinaka nei Nacanieli, e tukuna, “Raica e dua na luvei Isireli dina, sa sega vei koya na dauveivakaisini!”¹

Sa kila ko Jisu ni ko Nacanieli e dua na tamata savasava e lomana, dina ena nona inaki, ka sega vua na veivakaisini se veidabui. Na Turaga e vinakata na mataqali dina yalododonu vakaoqo, ka kacivi Nacanieli O Koya me iApositolo.²

Ko Ulisses Soares e vakataki Nacanieli ena gauna makawa, ka sa kacivi koya talega na iVakabula.

“Na Nodrau Rarama Noqu iTubutubu”

O Ulisses, e gone duadua mai na va na veitacini tagane, a sucu mai São Paulo, Brazil, enai ka 2 ni Okotova, 1958.

E cavutu mai na itekitekivu lokumi, ia koi rau na nona itubutubu, ko Aparecido kei Mercedes Carecho Soares, erau rokovi, ka tamata cakaca-ka vakaukauwa ka rau vakarorogo ena yalodina vei rau na daukaulotu. Erau lewena na Lotu ena 1965 ni qai yabaki ono ko Ulisses.

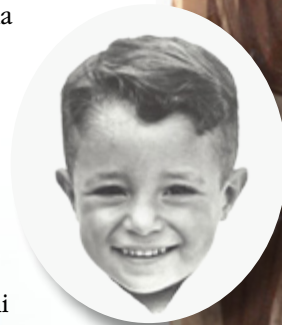
“Au sega vakadua ni raici Brother Aparecido me yali mai na dua na soqoni,” e kaya o Osiris Cabral, ka vei qaravi tiko vakaperesitedi ni iteki ni se cauravou o Ulisses. “Ko Mercedes talega e yalodina vakalevu. Na nodrau yalodina nona itubutubu e takavi Ulisses.”

Na yalovinaka nei Ulisses e seraka ni vulica na ivakarau ni Turaga. “Au tubu cake ena Lotu niu muria tiko na nodrau rarama noqu itubutubu,” e kaya o Elder Soares.

Ni muria tiko na rarama oya, e tubu kaukauwa nona ivakadinadina ni yaco tu na veisaqasaqa.

“Au a lewe ni Lotu duadua e noqu koronivuli, kei ira na gonetagane tani era dau tovolea me ra dreti au sobu ka biligi au meu cakava na ka cala,” e kaya o koya. “Au vulica meu dau taqomaki au ena bolebole oqo, ia au dau vakararavi vua na Turaga e vu ni yaloqu me vukei au meu gumatua. Au vulica niu se cauravou kevaka o cakava nomu itavi, ena cakava na Nona na Turaga. Ia mo tautauri matua ki Ligana kei na Nona kosipeli.”

Ni sa yabaki 15, a kerei koya nona bisopi me qasenivuli ni Wilivola ni Sigatabu vei ira na itabagone. E dua na leseni e vakatavulica e kena uto na rawati ni ivakadinadina

yaco ni vakavakarau tiko me laki kaulotu. Ena vei-vakatarogi kei Ulisses, a vakabibitaka nona bisopi na kena bibi na muria na ivunau kei na bula kilikili. E vakabibitaka talega na vakavakarau vakailavo.

Nikua na daukaulotu kecega mai Brazil era solia na isau ni nodra kaulotu, ka levu na matavuvale era solia kece na kena isau. Ni volekata o Ulisses na yabaki ni kaulotu, e lewa me na cakacakataka na ilavo kece e gadrevi ki na nona kaulotu. Ni vakayagataka na ile ni cakacaka vakaukauwa ka vulica mai na cakacaka ena bisinisi lailai nei tamana ka vakaiyaragi ena rawa ni taipa totolo, a kunea o Ulisses e dua na cakacaka siga me vukea e dua na kabani

ni kosipeli. Ea vulica ko Ulisses na iVola i Momani, ka dau vakila tu ga ni Lotu e dina, ka vakabauta na iVakabula o Jisu Karisito.

Ni vakarautaka nona lesoni, e vinakata me vakadinadinataka vakaukauwa ki nona kalasi na dina ni kosipeli. “Au vuli ka masu vagumautua,” e nanuma lesu o Elder Soares. “Niu tekiduru, a yaco mai ki lomaqu e dua na yalo kamica, e dua na domo lailai ka vakadeitaka vei au niu sa tu ena sala dodonu. E kaukauwa sara ka sega ni rawa meu kaya niu sega ni kila.”

Ni sa matua cake ko Ulisses, a vulica ni kevaka me cakava me levu cake mai na ka e namaki se kerei, na Turaga ena vakalougatataki koya vakalevu. E dua na lesoni vaka oya e

O Ulisses Soares “a tubu cake ena Lotu ni muria tiko na rarama” ni nona itubutubu, o Aparecido kei Mercedes Soares (imawili). Ni vakararavi ko Ulisses vua na Turaga dina ni tu na veisagasaqa, a vulica ni se gonetagane me kukuva matua na iVakabula kei na nona kosipeli.

me vakarautaka na isau ni cakacaka.

Ni oti nona rawata e dua na veitarogi dredre me rawa ni curu ena koronivuli, a tekivu vuli ka vakailavo ena dua na koronivuli torocake ni taraiyaya ena veiyakavi. Ena veivula, ni sauma oti nona ikatini, e maroroi ilavo ki na nona kaulotu. Ni oti e dua na yabaki, sa lesi ki na tabana ni ilavo ni nona kabani.

“E vaka oya na noqu maroroya na ilavo meu sauma noqu kaulotu,” e kaya o Elder Soares. “Ia ena veivula yadua ena tolu na yabaki ni bera noqu biubiu, au dau volia eso na ka au gadreva—dua na sote, dua na tarausese, rua na sitokini, dua na neke tae, dua na kato.” Ea gadreva talega, ka ciqoma, na loloma qaqa kei

na veitokoni mai veirau nona itubutubu kei na veiliutaki ena itikotiko.

Ea kacivi ko Ulisses ki na Brazil Rio de Janeiro Mission. E veiqaravi o koya me imatai ni tiki ni nona kaulotu vei Peresitedi Helio da Rocha Camargo, ka na yaco emuri me imatai ni Vakaitutu Raraba me kacivi mai Brazil. Ea tekivu nona kaulotu ena itekivu ni 1978. A imatai ni valetabu e Amerika vaka Latina a vakatabui ena mua ni yabaki oya mai vei Peresitedi Spencer W. Kimball (1895–1985).

Ena Janueri 1980, ko Ulisses kei nona itokani, ka se sega talega ni ciqoma nona edaumeni, erau vodoka e dua na basi e Rio de Janeiro ena dua na vodo walu na auwa ki na Valetabu e Sao Paulo Brazil. Na itubutubu nei Ulisses kei iratou na nona veitacini eratou sotavi koya ekea, ka ratou vauci na matavuvale na Soares ena gauna kei na tawamudu. Ko Ulisses ena sega vakadua ni guilecava na lima na auwa oqori ena Valetabu e Sao Paulo. Ena mua ni siga oya, erau sa lesu tale ko koya kei nona itokani ki na buturara ni kaulotu.

Vakaliuca Taumada na Kalou

E marautaka o Ulisses na kaulotu gumatua, ka vaqacacotaka cake nona ivakadinadina. Ni suka ki vale, a kunea e dua na cakacaka ka tekivu vuli ka vakailavo kei na veivoli ena dua na univesiti voleka.

Ea tiko e vale me rauta e vitu na vula a qai sota vakacalaka kei “Sister Morgado” ena dua na danisi ni iteki veicurumaki. Ko Ulisses a iliuli vakaiwasewase nei lewa ena dua na gauna, ka rau mai taura na yakavi me veitalanoa ka veiwasei italanoa ni kaulotu. Ni oti e tolu na macawa, erau sa tekivu veigadivi.

O Rosana Fernandes Morgado a yabaki walu ena gauna e tekivu kauti koya kina ki lotu ko tuakana yalewa, ko Margareth. E qai yaco, ni koi rau na dauvakatataro lomadina erau rawata na veivakadonui mai vei tamadrau me rau papitaiso, ia erau na wawa yadua me yacova na yabaki

E biliga vei watina, o Rosana, ena “veika vinaka kece e noqu bula.” Erau a vakamau na veiwatini ena 1982 (tutu imatau), rua na yabaki ni oti na sota tawanamaki ni cava nodrau veiqaravi ena Brazil Rio de Janeiro Mission.

O Elder Soares kei Rosana ena 2000 (ecake); kei nona matavuvale (imatau e ra); ka ni se daukaulotu tudei ena 1979 (imatau e caka), kei na lewenilotu vou o Eliezer Wagner de Souza Santos kei nona itau e gauna oya (watina gauna qo), o Regina. E veiqaravi tiko oqo o Brother Santos vaka peresitedi ni Vila Velha Brazil Stake, ena yasana o Espirito Santo. E vakaraitaki toka oqori e muri o Kim Pickett, na itokani nei Elder Soares.

17. E lotu tiko ko Rosana me ciwa na yabaki ni bera ni rawata na veivakadonui me papitaiso.

Ko Ulisses e tiko ena vualiku kei Sao Paulo, ia ko Rosana kei rau nona itubutubu ena tiki ni koro ki na ceva. Na veilakoyaki takosova na koro vakaitamera oqo e taura e rua ki na tolu na auwa ena basi se qiqi. Kalougata, ni ko Margareth kei watina, ko Claudio, erau voleka ki nodrau vale nona itubutubu.

“Ni dau lako mai ena mua ni macawa ko Ulisses me gadivi Rosana, e dau dredre vua me lesu ki vale ni yawa na bogi,” e vakananuma o Elder Claudio R. M. Costa, Vitusagavulu Veiliutaki

Raraba, me baleti nona karua emuri. O koya gona, erau sureti Ulisses me mai moce e nodrau vale ni oti nona gadi. “Keirau susugi koya ena dua na gauna lekaleka,” e kuria o Elder Costa.

“E dau moce ena idabedabe balavu ena loma ni vale,” e kaya o Sister Costa. “Keirau a se qai vakamau walega, ka sega ni levu na itutuvi. Ia e dau tuvi koya ena dua na ilatilati makawa ka tu vei keirau. Ea marautaka ka ni rawa ni raici Rosana tale ena siga ka tarava. O Koya e dau vinaka vei taciq, ka rau taleitaki koya sara na noqu itubutubu.

Rau a vakamau o Ulisses kei Rosana ena Valetabu e São Paulo Brazil enai ka 30 ni Okotova, 1982.

Kevaka ko veimaliwai me vica na miniti kei Elder kei Sister Soares, na nodrau veilomani,

veilaveti, kei na veirokorokovi ena matata mai. Vei Elder Soares, o Rosana “e ivakaraitaki ni vinaka, loloma, kei na veidinati taucoko vua na Turaga vei au kei na noqu vuvale.”³ Vei Sister Soares, o Ulisses e “dua na isolisoli mai lomalagi.”

E kuria o Sister Soares: “E dau qaqarauni sara vakalevu ka dodonu, e dau qarava vakavinaka na neirau matavuvale, ka dau qaravi au vakavinaka sara. Ena nona ilesilesi kece ni Lotu, e dau cakava sara ga nona vinaka taucoko. E lako ka cakava. E dau biuta na veika ni Kalou me liu e nona bula. Au domoni koya e veigauna vou tale baleta niu kila ni keva-ka e biuta me liu na Kalou, ena biuti au talega meu liu.”

Me baleti watina, e kaya o Elder Soares: “O koya e qaqa dina ka veivakauqeti ki na neirau vuvale. E dau loloma,

yalovinaka, ka vosoti ira kece na tamata. O marama e dau vakaduavatataka neirau matavuvale, ka dau raica na vinaka e tu ena tamata kece. E sa vakaitamera na ka e solia ena veika sa yaco e noqu bula. Me baleta noqu kacivi ki na Kuoramau ni Le Tinikarua na iApositolo, au a veivalitaka vua, ‘Au beitaki iko ena ka oqo baleta ni ko vakalevutaka na kaukauwa ni kosipeli e noqu bula.’”

Na Loma Levu

O Gustavo, na nodrau ulumatua na Soares, e nanuma na bogi, ni a se gonetagane, a vakabebe vei rau nona itubutubu ka vakalutulo me laki raica e dua na soqo ni marau vakayabaki voleka ki na nodratou itikotiko e Sao Paulo ka kilai me Festa Junina.

“Au a tiko ena loma ni dua na ilawalawa levu ka lasa tiko kau rogoqa e dua na daukacikacivaki ni kacivi au ki liu,” e tukuna. “Au a raici tamaqu ekea.”

O irau nona itubutubu erau a mate ena lomaleqa, ia e sega ni cudruvi Gustavo, a mokoti koya ga vakaukauwa o Ulisses.

“Keitou veitalanoa vakabibi baleta niu rawa ni yali, ia e rau sotavi au ena vakarokoroko,” e nanuma lesu o Gustavo. “Au vakila niu taqomaki, kau kila ni rau lomani au dina.”

O Ulisses e dinata nona matavuvale. E dina ni osooso vaka cakacaka kei na veilakoyaki ena veiyabaki sivi yani, e dau kunea ga na gauna me tara veiwekani kina kei iratou na luvena.

Ni mai tokoni o Elder Soares ki na Kuoramau ni iApositolo Le Tinikarua ena 31 ni Maji, 2018, e sega beka tale ni dua a kidacalataka vakalevu cake mai vei Gustavo kei rau na ganena, o Lethicia Caravello kei Nathalia Soares Avila. Ia ke loloma, kilakila, kei na yalomalua e icurucuru ni dua ki na itutu ni iapositolo, eratou kaya, eratou qai kila na cava e kacivi tamadrato kina na Turaga.

“Ni kacivi ira na Nona iApositolo o Jisu, e sega ni digi ira o Koya na Farisi kila ka lelevu, e digi ira na dauqoli o Koya,” e kaya o Lethicia. “Ko tamaqu kei tinaqu erau vaka oya. Erau ravi dina vua na Turaga, ka dau vakayagataki rau o Koya me rawati kina Nona cakacaka baleta ni kila ni rau yalosavu, yalorawarawa ni cakacaka vakaukauwa, yalomalua ka rawa ni ciqoma na vakadodonutaki.”

Na nona “loma levu” ko tamadrato ena vukei koya ni toso ki liu ni sa dua na ivakadinadina digitaki ni iVakabula, e kuria o Nathalia. “E tiko vua na loma veirauti,” e kaya o

koya. “E dau vakila na veivakayararataki nei lomalagi, ka dau lomani ira na tamata kecega ka vinakata me cakava na ka dodonu.”

“Ena Vinaka Na Ka Kecega”

Ni veiqaravi o Elder Soares vaka peresitedi ni Tabanani-kaulotu na Portugal Porto mai na 2000 ki na 2003, e yaco me kilai levu ni dau taurivaka na ivosavosa vaka Potukali na “Tudu vai dar certo”—ena vinaka na ka kecega.

“E vakatavulica vei keimami” e nanuma lesu o Ty Bennett, e dua nona daukaulotu. “E bulataka nona bula ena vakabauta kei na nuinui vinaka ni kevaka eda cakava na ka e vinakata na Turaga meda cakava, ena vinaka na ka kecega.”

E vakatavulici ira talega nona daukaulotu mera kakua ni vakayagataka na vosa na *dredre* se *sega ni rawa*, e kaya o Richard Shields, e dua nona daukaulotu. “Keimami dau kaya ni veika me ‘bolebole.’ Na ivakasala oya e vukea meu viria noqu bula niu raica na veika me ‘bolebole’ me ulabaleti ka sega ni ‘dredre’ se ‘sega ni rawa.’”

Na vakabauta kei na nuinui vinaka vakaoqo e sega ni yaco mai na bula rawarawa.

Erau kila vinaka o Elder kei Sister Soares na rarawa ni sega, na wawale ni cakacaka e veisiga kei na vuli, na bole ni tauvimate, kei na mosiniyalo ena vakalutu, na sucumate, kei na yali ni veitacini kei na itubutubu.

Ia ena ilakolako ni bula, erau laiva nodrau vakabauta ena qaqa talei nei Elder Soare mai na ivolanikalou: “Mo yalomalumlumu; ena tuberi iko e ligamu na Turaga na nomu Kalou, ka sauma vei iko na nomu masu.”⁴

“Na bolebole era tiki ni ni noda tosokiliu,” e kaya o Elder Soares. “Ia ni da vosota ena rarawa, ni da vuli me bula mai na bolebole ni bula, ni da tiko lomadina, na Turaga e nanumi keda vakavinaka ka vakalougatataki keda ena veivakalougatataki ka yalataka O koya.”

Ia ni da kukuva matua na itautauri kaukamea, e kuria, ena sega ni laivi keda taudua tu na Turaga.

“Na tudei ni takuku matua ki na ivunau, ki na kosipeli, ki na ivolanikalou, ka ki na Turaga ko Jisu Karisito ena vukei keda meda ulabaleta na bolebole ni bula,” ea vakadinadinataka o Elder Soares. “Ni da tekiduru sobu me masu, O Koya ena tiko kei keda ka tuberi keda O Koya. Ena vakayararataka na vanua meda lako kina ka cava meda cakava. Ni da talairawarawa ka vakamalumulumutaki keda, ena sauma noda masu na Turaga.”

Na Tisaipeli Yalodina

O Ulisses Soares e tamata ni rawaka kei na vakavakarau. Na nona vuli, me oka kina na koroi ni veiliutaki vakabisinisi, e vakarautaki koya me cakacaka vakadaunifika kei na daudike ivola ena kabani ni veimatanitu e Brazil. Na kila vakacakacaka oya e vakarautaki koya me cakacaka ena tabacakacaka vakailavo ni Lotu, oqo e vakarautaki koya ni se qai yabaki 31 me yaco me dua na dairekita ni veika vakayago gone duadua ena Lotu. Na veivakarautaki oya e vinaka vua ni na laki peresitedi ni tabana ni kaulotu kei na nona kacivi me Veiliutaki Raraba Vitusagavulu ena 2 ni Epereli, 2005.

Ni bera nona kacivi ki na Mataveiliutaki ni Vitusagavulu ena 6 ni Januери, 2013, a veiqaravi o Elder Soares vaka daunivakasala ka qai Peresitedi ni Mataveiliutaki ni Wasewase o Brazil ka laki dua na dauni vakasala ena iWasewase ena Ceva ni Tokalau kei Aferika. Mai kea, a veiqaravi vakadaunivakasala vei Elder Dale G. Renlund,

ka Veiliutaki Raraba Vitusagavulu ena gauna oya. O Elder Renlund, ka sa lewe tiko ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, e marautaka nodrau gauna ni veiqaravi vata.

“O Elder Soares e tisaipeli bulabula, yalataki, yalodina i Jisu Karisito,” e kaya o Elder Renlund. “Au sega ni kila e dua ka vakila vakalevu cake na gatagata ni nona talai tiko mai vua na Turaga. Kevaka e kerei me cakava e dua na ka, ena cakava e nona igu taucoko.”

E kaya ni ko Elder Soares e “daulomani” ira na Yalododonu e Aferika. E dua vei ira na imatai ni nona ilesilesi oya me vakatulewa ena dua na

Ke tiko kei ira na Yalododonu e Peru (imawi), Ghana (e ra), se eso tale na vanua ka veiqaravi ka kaulotu kina, o Elder Soares “e lomani ira vakarawarawa na tamata,” e kaya o Elder Claudio R. M. Costa.

koniferedi ni iteki e Kananga, ena Democratic Republic e Congo. “Ena nona suka mai, e mai iwewenigusuna tiko na nodra vinaka kei na yalodina na tamata e sotava,” e kaya o Elder Renlund.

O Elder L. Whitney Clayton, ka veiqaravi kei Elder Soares me lima veimama na yabaki ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu, e vakatokai Elder Soares me dua na daubulia na lomavata. “E dau vakarorogo ka vakadikeva nona vakasama. E dau qaqarauni ena sala ni nona vakaraitaki koya ena soqoni ka me sota na domoda, ka kua ni veiqati na dui domodomo.”

E dau vunia o Elder Soares na nona rawa ni vosa ena Potukali, Valagi, Sipeni, kei na

E dina ni osooso vaka cakacaka kei na veila-koyaki ena veiyabaki sivi yani, o Elder Soares e dau biuti watina, iratou na luvena, kei na makubuna (imawi e ra) me liu ena nona bula. E dau kunea talega na gauna, vata kei watina, me yaco me dauvakasaqa kilai (tutu imawi).

Varanise. Ia na isolisoli oya, ka gadrevi me wanonovi tikoga, e veivakalougatataki ki na Lotu, e kaya o Elder Clayton. O Elder Soares e rawa ni vosa vei ira na isoqosoqo vakaitatame-ra ni lewe ni Lotu ena nodra dui vosa.

“O Ulisses a se iliuliu ga mai ni se gonetaganane,” e nona rai o Elder Claudio Costa baleti karuwana. “E vuku sara ka rawaka sara, ka vakila o koya na nona itavi me solia kece nona igu. E rawarawa vua na lomani ira na vakawavoliti koya. E tu vua na uto ni tisaipeli dina ni iVakabula, ka tu vua na ivakadinadina dei ni sai Jisu na Karisito. “Au lomani koya kau vakavinavinaka niu tokoni koya me iApositolo ni Turaga.”

Kei Elder David A. Bednar, ni vosa e vukudra na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, e kuria: “O Elder Soares e tisaipeli ni iVakabula savasava, tawa veivakaisini, ka dodonu. Mai na rarama ni matana, na sigege veisureti, kei na nona ivakarau loloma, e vuqa sara na tamatayadua kei na matavuvale era sa vakayarararataki oti, ia tiko, ka na yaco me marautaka vakalevu cake me muria na iVakabula ka bulataka na ivakavuvuli ni Nona kosipeli.”

Ena noda veitabagauna, na Turaga a tukuna baleti Edward Partridge, “Raica au sa lesi koya ni sa yalosavasava e mataqu, io sa vakataki Nacanieli ena gauna e liu, raica sa sega vei koya na veivakaisini.”⁵ Me baleti Hyrum Smith, a tukuna na Turaga, “Niu sa lomani koya koi Au na Turaga ena vuku ni dina ni lomana, kei na nona dau taleitaka na veika e dodonu e mataqu.”⁶

Me baleti Ulisses Soares, na Turaga e rawa ni tukuna na ka vata ga. ■

IDUSIDUSI

1. Joni 1:47.
2. Raica na James E. Talmage, *Jesus the Christ* (1916), 217–18, 222.
3. “Era Vosa na Parofita ena Kaukauwa ni Yalo Tabu,” *Liaona*, Me 2018, 98.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 112:10.
5. Vunau kei na Veiyalayalati 41:11
6. Vunau kei na Veiyalayalati 124:15

Na Ka e Vinakata na
Bisopi Kecega

Me Ra Kila o Ira na
Lewe ni Tabana Levu

*Oqo e walu na dina au vulica ena
gauna ni noqu vei qaravi vaka bisopi.*

Mai vei Michael Meyers

Enoqu na madigi talei
meu vei qaravi vaka
bisopi. Ena vei ya-
baki oqori, au vulica e
levu na lesoni ena rawa
ni tukuni. Ia, au vulica e
walu na dina au vaka-
bauta e dina raraba. E
dina ni sega ni veiokati
kece kina na ituvatuva
oqo, ia e noqu sasaga
meu wasea na veika
e nuitaka tu na bisopi
kecega me ra kila nona
tabana levu.

1. E lomana na bisopi na lewe kece ni nona tabana levu ena dua na sala e dina sara.

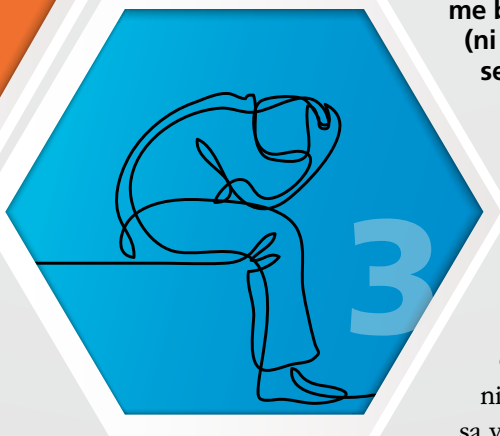
Na loloma e tiko vua e dua na bisopi me baleta na nona tabana levu e veisemati kina loloma nei Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito vei keda yadua. Ni raici ira yani na lewenilotu ena soqoni ni sakaramede, e sobuti koya na loloma dina kei na kila e sega ni vakatale e dua na ka se gauna e se bau sotavi. Ena gauna e tucake kina na bisopi ka wasea na nona loloma vei ira na lewe ni tabana levu, na veika e wasea ni vakila e lako mai lomana ka dina. Mo kila ni lomani iko na nomu bisopi, e leqataki iko, ka kauwaitaki iko vakalevu cake mai na nomu kila.

2. Na bisopi e tokoni vakayago, vakayalo, vakavakasama ena nodra vakabauta kei na masu na lewenilotu.

E sega ni wili rawa na levu ni gauna vakayagataka tu e dua na bisopi ena veiqaravi. Ena levu na gauna ena vakayagataka tu e valenilotu ena Sigatabu kei na veibogi ena loma ni macawa ni suka mai na cakacaka ena veisiko, veivakatarogi, kei na kauwaitaki ira tiko na lewenilotu ena tabana levu.

E rawa ni vakayacora oqo na bisopi ena veimacawa baleta na nodra vakabauta kei na masu na lewe ni tabana levu. Me vaka e dua na bisopi kacivi vou, e drodro vakayayau na wai ni mataqu ena veigauna kece au dau rogoca ni “masulaki bisopi” e dua na lewenilotu. Na nomu masu ni vakabauta ena saumi vakaidina, ka ciqoma ka vakila na bisopi na veitokoni ni masu oqori. E sauma na Turaga na masu vakasinaiti ena vakabauta ena uludra na bisopi ena Lotu.

3. Vakavuqa e vakila tu o bisopi ni sega ni veiganiti me baleta na veikacivi (ni oti sara madaga e tolu se va na yabaki).

Au kila e vica walega na bisopi era vakila nira sa “vakarau” vinaka tu me baleta na veikacivi. Au kila, sara, ni “o koya sa kaciva na Turaga, e sa vakadonuya o Koya.”¹ E dina ni kila e dua na bisopi ni sa vakadonui, e vakila talega o koya ni na sega ni rawata vakavinaka o koya na veikacivi.

Ena tovolea ena nona vinaka kece me solia na ivakasala vinaka e gadrevi, ka me kua ni vakacudruya na tamata, ka me vakataudonutaki tu ena Yalo, ia ena rawa ni vakilakila tiko o koya ena so na gauna kevaka e sa vakayacora tiko na nona ilesilesi vakavinaka.

4. E rawa ni cakacaka kei bisopi na Yalo ni Kalou ena gauna e veivakasalataki tiko kina vei ira na lewe ni tabana levu.

Niu dau tarogi na cava au malele vakalevu kina ena noqu veiqaravi vaka bisopi, au dau kaya vei ira na tamata niu maleleta na veivakayararataki ni Yalo e sala vata mai kei na ilesilesi vaka bisopi. Ena gauna ni veivakasalataki kei ira era vakaleqai na nodra daulomani, vosa tiko kei ira era sotava tiko na dredre baleta ni lasa tiko na watina, se vakaroti ira tiko na tamata me ra veivutuni, na Yalo e tiko vua e dua na bisopi yalodina e Yalo ni Kalou ka yalo ni ivakatakila.

E kerei au e dua na lewenilotu ni noqu tabana levu e liu e kerei au meu vukei koya me baleta eso na dredre e sotava tiko. Se qai toki vou ki na nona tabana levu ka sega ni kila kevaka e via lako vua na nona bisopi vou me rawa ni dusimaki. Au wasea kei koya e dua na ka au sa wasea vakavuqa me tekivu mai na gauna au vagalalataki kina, sai koya ni dina ga au na marau meu veivuke, e sa sega ni tiko vei au na idola e tiko vua e dua na bisopi ka na rawa ni tiki bibi sara na idola eso oqori ki na vakarautaki ni veitokoni ena gadreva o koya. Au vakatura me veitalanoa kei nona bisopi. Au lako meu raici koya ena macawa rua sa oti, ka kaya o koya ni rau sa sota kei bisopi ka vaka ga sa kila oti tu o koya na leqa e sotava tiko na goneyalewa oqo kei na sala ena rawa ni vukei koya vinaka kina. E dina ga ni tamata cala o bisopi, e vakauqeti koya na Turaga, dusimaki koya, ka vakalougatataka nona bula ena nona vosa.

5. E tamata talega na bisopi, ena so na gauna ena cakava na ka cala o koya.

Era tamata talega na bisopi. E tu na nodra malumalumu, cala, veitovaki, kei na nodra leqa vakataki ira. Na Yalo ena vakadonuya na tamata ena itutu vaka bisopi, ia o bisopi e tamata ga ka sotava talega na vei leqa kei na malumalumu eda dui sotava kece.

Na kilai ni veika oqo ena sega ni dodonu me vakalailaitaka na vakarokoroko eda vakaraitaka ki na nona veikacivi se na kena vakamuri na nona ivakasala. E kila e dua na bisopi na nona malumalumu ka sasagataka me vorata se me kua ni curu mai ena nona veiqaravi vaka bisopi. Ena sasaga vakaukauwa o koya, ia ena sega ga ni taucoko.

6. E vakila tu ga o bisopi ni na sega ni rawa ni veirauti na nona raici ira tiko na lewe ni tabana levu se na caka vinaka ena vakayacora tiko baleti ira.

Ena veisiga ena vakanananutaka e dua na bisopi se ocei tale e dodonu se ena rawa ni vukea ena siga oya. Au na taleitaka sara meu veisiko vakawasoma vei ira na lewenilotu, ia e tiko na noqu cakacaka tudei, matavuvale, na parokaramu ni tabagone, kei na so na lewe ni tabana levu e vuqa tu na nodra gagadre. E sega sara ga ni veirauti na gauna me rawa niu raici ira vakawaosma kina na lewenilotu.

Ia, me vaka e dua na bisopi, ena so na gauna e vakauqeti au na Yalo meu sikova e dua na lewenilotu e sotava tiko na dredre. Ena vuqa na gauna na veisiko vakaoqori e dau tekivu tu ena nodra tukuna mai, “Au kila saraga ni o na lako mai.” Na Yalo keitou vakila e veivakasinaiti ena neirau vata mai ni veisiko oya e ivakadinadina ni sauma tiko na masu na Kalou.

Au dau taleitaka talega na veikidavaki au ciqoma ena nodra katuba o ira na lewenilotu bulabula, “sega ni sotava na leqa”. Era lako ki lotu na veimacawa o ira na tamata vinaka oqo, veiqaravi ena yalodina ena nodra veikacivi, e sega ni dua na bolebole laurai levu, ka sega ni dau sikovi wasoma mai vei ira na iliulu vakamatabete. Era vakavinavinaka ni rawa nira mai dabe kei na bisopi. Kivei kemuni kece au via kaya, “Vinaka vakalevu! Gu ki liu! Mo kila tiko ni lomani iko na nomu bisopi ka na sikovi iko kevaka e rawa.”

7. E gadreva sara vakaidina, na nomu bisopi mo ni veiqaravi vakataki kemuni.

Me vaka e dua na bisopi, ena veigauna kece e tukuni kina vei au ni sotava tiko na dredre dua na lewenilotu, au na dau taroga, “Ocei beka na dauveituberi vuvale se dauniveisiko?” Oqo e dua na sala ena rawa ni laurai kina ni sa sotavi na gagadre ni gauna lekaleka kei na gauna bala-vu ni lewenilotu. Na bisopi, ni cakacaka tiko ka ra sega ni veivuke na leweniltou ena tabana levu se iteki, e vakayalayala na ivurevure e tiko vua. Ena lako yani vakaidina o koya—vei ira era vakaleqai tu. Ia, ni tiko na ivurevure ni matabete kei na Soqosoqo ni Veivu-kei me vukei koya, ena rawa ni rabailevu sara na vanua e dolele yani kina o koya.

Sai koya oqo na veiqaravi. Eso na gauna eso vei keda eda guilecava na inaki ni noda veiqaravi vakataki keda: Sa vakaroti keda na Turaga meda “dau veilomani” (Joni 13:34). Mo kila tiko ni vakayagataka na bisopi na veiqaravi ena dua na sala e vakauqeti me rawa ni “tikoga” ena nodra bula na lewe ni tabana levu.

8. E tetewaitaka tu o bisopi me rawa ni cakava na veika kecega me baleti ira na nona qelenisipi.

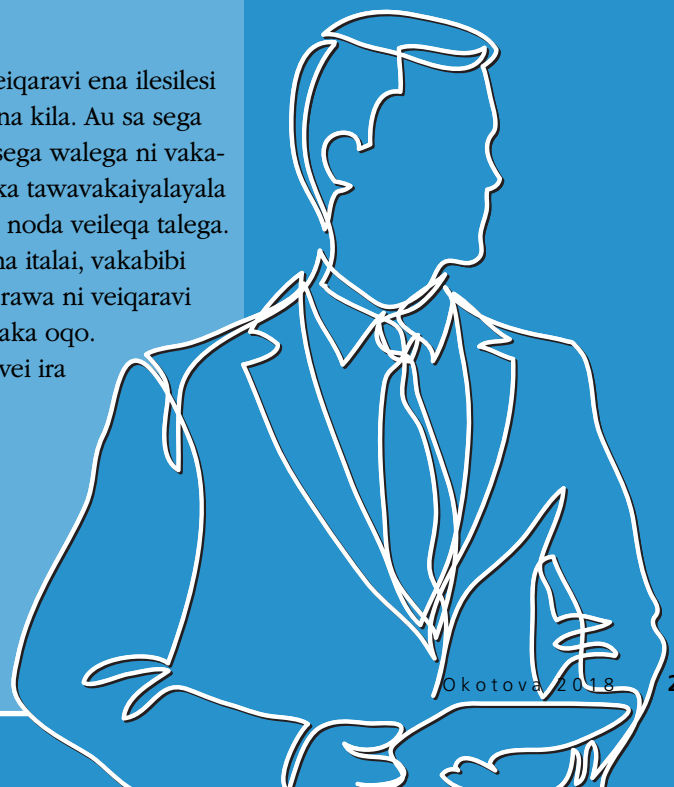
Ena gauna cava ga, siga se bogi, kevaka e veivakalougatataki vakamatabete, veivakasalataki kina dua na gone lako sese, se vakatotolo tiko ki na dua na vanua e vakayacori tu kina na coqa, ena via cakava o koya na veika kecega e gadreva e dua na lewenilotu. Ena sega ni rawata kece o koya, ena sega tale beka ga ni tamata donu ena veituvaki kece, ia kakua ni rere mo kerea na veivuke ena gauna o gadreva kina. Mo kila ni tiko o bisopi me veiqaravi ena veigauna oqori ka o ni sa kalougata tiko baleta na nomuni cakacaka vata.

Au yalomalumalumu ena madigi tabu e soli vei au meu veiqaravi ena ilesilesi tabu oqo. Ena noqu veiqaravi, au lako mai ena vakabauta kina kila. Au sa sega walega ni vakabauta ni dina na kosipeli, au kila ni dina. Au sega walega ni vakabauta ni kilai au na Kalou, au sa kila ni kilai keda vinaka tu ka tawavakaiyalayala nona kilai keda yadua, me baleta na noda bula yadua kei na noda veileqa talega. Me kena ikuri, au kila ni cakacaka o Koya mai vei ira na Nona italai, vakabibi vei ira era taura tu na idola vakamatabete. Au kila ni sega ni rawa ni veiqaravi vakabisopi kevaka a sega ni qarauna tiko na Kalou na cakacaka oqo. Sai koya na dina taucoko ni kosipeli kei na loloma ni Kalou vei ira na luvena e rawa kina vei ira na bisopi me ra veiqaravi. ■

E vakaitikotiko mai Utah, Amerika, o koya e vola.

IDUSIDUSI

1. Thomas S. Monson, Duty Calls,” *Ensign*, Me 1996, 44.

WASE 8

Na Cabe ni Lotu i Jisu Karisito

Oqo na wase 8 ni va na voliumi ni italanoa vou ni itukutuku makawa ni Lotu ka vakatokai Na Yalododonu: Na iTalanoa ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Sa vakarautaki tu na ivola oqo ena 14 na vosa, ena iwasewase ni Tukutuku Makawa ni Lotu ni Gospel Library app, ena imitaneti talega ena saints.lds.org Na wase taumada e liu a tabaki ena ilavelave sa oti ka sa vakarautaki tu ena 47 na vosa ena Gospel Library app vakakina ena saints.lds.org.

Ena itekivu ni Julai 1828, ni sa taura tu e ligana o Josefa na ivola volai, sa kila vinaka tu o koya ni sa vinakata na Turaga me sa tabaki na iVola i Momani ka vunautaki yani na kena itukutuku vakayawa e vuravura. Ia e vou sara tiko vua kei na nona matavuvale na cakacaka ni tabai ivola. Sa nakita me maroroya tiko na ivola volai, me kunei e dua me tabaka, me qai veisoliyaki yani vei ira na tamata me sa dua kina na ivolanikalou vou.

Na tabaki ni dua na ivola me vaka na levu ni iVola i Momani ena sega talega ni sau rawarawa. E sega soti ni levu na ilavo i Josefa mai na gauna a tekivu kina na vakavakadewa, ni ilavo kece sara a rawata a gole kece sara ki na qaravi na matavuvale. A yaco talega oqo vei rau na nona itubutubu, ni rau se dradravua tikoga vakadauteitei ena qele rau sega ni taukena. A rawa ga vei Martin Harris na itokani duadua ga i Josefa me vakailavotaka na cakacaka oqo.

Sa cakacaka sara kina vakatotolo o Josefa. Ni bera ni vakacavara na vakavakadewa, a vakalawataka na dodonu ni kena lavetaki me taqomaka na ivola volai mai na kena butakoci se vakatanitaki.¹ Ena veivuke nei Martin, sa tekivu vakasaqara talega o Josefa e dua na dautabaivola e vinakata me tabaka na ivola.

Rau a gole e liu vei Egbert Grandin, e dua na dautabaivola mai Palmyra e yabaki vata kei Josefa. A sega sara ga ni vinakata o Grandin, ni vakabauta ni lasutaki na ivola. Rau a sega ni guce o Josefa kei Martin, ka rau vaqaqara tikoga yani ka kunea rawa ni sa makutu e dua na dautabaivola ena dua na siti voleka e kea. Ia ni bera ni rau ciqoma na nona vakatutu, rau a lesu tale i Palmyra ka tarogi Grandin vakadua tale ke vinakata me tabaka na ivola.²

Ena gauna oqo, sa vaka me vinakata cake o Grandin me cakava na cakacaka, ia a gadreva me saumi e liu ena \$3,000 me qai tabaka ka cakava e lima na udolu na ivola. Sa yalataka oti tu o Martin me na sauma na kena tabaki, ia me kauta mai na

mataqali ilavo vakaoqo, e raica o koya ni na gadrevi me mokititaka na nona qele. Sa dua dina na icolacola vakaita-mera vei Martin, ia sa kila tu o koya ni sega tale ni dua na itokani i Josefa ena vukei koya ena ilavo vakaoqo.

Ena lomaleqa sa tekivu taroga o Martin na vu ni kena vakailavotaki na iVola i Momani. Na nona qele a dua vei ira na kena e vinaka duadua ena yasana o ya. Ke me na mokititaka na nona qele, ena rawa me vakayalia. Na nona iyau a cakacakataka tu mai ena nona gauna taucoko ena rawa me yali ga vakasauri ke na sega ni gumatua vakavinaka na iVola i Momani.

A vakaraitaka o Martin vei Josefa na nona lomaleqa ka kerea me vakasaqara na ivakatakila baleti koya. A saumi mai, ena nona kaya na iVakabula na Nona solibula me cakava na lewa nei Tamana, se cava ga na kena isau. A vakamacalataka na Nona vakararawataki levu ni sauma tiko na ivoli ni ivalavala ca me rawa ni veivutuni na tamata kecega ka vosoti. A qai vakarota vei Martin me solibulataka na nona iyau me rawa kina na ituvatuva ni Kalou.

“Mo kakua ni kocokoco ena vuku ni nomu iyau,” a kaya na Turaga, “ia mo solia walega me tabaki kina na iVola i Momani.” Sa umani tu ena ivola na vosa dina ni Kalou, a vakadeitaka na Turaga vei Martin, ka na vukei ira na tamata mera vakadinata na kosipeli.³

E dina ga ni ra sega ni kila vinaka na tiko e kea na nona lewa, a talairawarawa o Martin vua na Turaga ka mokititaka na nona qele me vakadeitaka kina na sausaumi.⁴

A sainitaka o Grandin e dua na konitaraki me tekivu vakarautaki kina na cakacaka levu oqo.⁵ A vakadewataka rawa o Josefa na itukutuku ni iVola i Momani ena tolu na vula, ena nodra veivuke vakayadudua na vunivola. Ena taura o Grandin kei na tinivakacaca na tamata e vitu na vula me tabaka ka cakava na imatai ni vica na ilavelave ni 590 na draunipepa ni cakacaka oqo.⁶

Ni sa mai saumi e dua na dautabaivola, a lesu o Josefa ki Harmony ena Okotova 1829 me laki cakacaka ki na nona qele ka laki tiko kei Emma. Ia vei Oliver, Martin, kei Hyrum, e ratou na raica tiko na kena tabaki ka vakauta vei Josefa na itukutuku ni kena toso tiko na cakacaka nei Grandin.⁷

Ni nanuma tiko na nona a veilecayaki ni a vakayalia na imatai ni draunipepa eso a vakadewataka, sa kerei Oliver kina o Josefa me vakailavelavetaka tiko na draunipepa yadudua sa volai tu ni iVola i Momani, me tiko na kena ilavelave me kau vei dautabaivola me kuri na pagitueti ka tuvanaki vakamisini.⁸

A taleitaka sara o Oliver me lavelavetaka tiko na ivola, kei na veivolavolai a cakava ena gauna o ya a vakasinaiti tu ena vosa ni ivola oqo. Ena nona a tukuni iratou tiko o Nifai, Jekope, kei Amuleki mai na iVola i Momani, a vola o Oliver vei Josefa na nona vakavinavinakataka na Veisorova-ki tawayalani i Karisito.

“Niu sa tekivu vola na veika e baleta na loloma veivueti ni Kalou,” a kaya vei Josefa, “Au sa sega ni kila meu vakatotia vakacava, ia sa sega ni veirauti na gauna kei na pepa.”⁹

Na yalo vata oqo a dreti ira na tamata ki na iVola i Momani ni sa tabaki tiko. A saga voli o Thomas Marsh, e dua na vuli dautabaivola me lewena na lotu eso, ia a sega ni dua vei ira a vunautaka tiko na kosipeli a raica ena iVola Tabu. Sa vakabauta tiko o koya ni na vakarau cabe mai e dua na lotu vou ena vakatavulica na dina vakalesuimai.

Ena vula ikatakata o ya, a vakila o Thomas ni sa liutaki koya tiko na Yalo me lakova yani e drau na maile mai nona vale e Boston ki na ra kei Niu Yoka. A tiko mai kea me tolu na vula ni bera ni lesu tale mai vale, ka sega tu ni kila na vuna a lako kina vakayawa vaka o ya. Ni mai cegu vakalailai ni lesu tiko mai, a tarogi koya na itaukei ni vale o ya ke sa bau rogoa mada na “ivola koula” nei Josefa Simici. A kaya sara o Thomas vua na marama oqo ni se bera ka sa guta dina me na kila vakalevu sara.

A kaya na marama oqo vua me laki veivosaki kei Martin Harris me dusimaki koya yani ki Palmyra. Sa gole sara vakatotolo o Thomas ka sotavi Martin sara ena vale ni tabaivola nei Grandin. A solia vua o dautabaivola e tinikaono na draunipepa ni iVola i Momani, ka kauta lesu sara o Thomas ki Boston, ni sa gadreva sara ga me wasea ena imatai ni gauna na lotu vou oqo vei watina, o Elizabeth.

A wilika sara o Elizabeth na veidraunipepa oqo, ka sa vakabauta talega o koya ni sa cakacaka ni Kalou.¹⁰

Ena vula itubutubu o ya, ni sa mua vinaka tiko na nodratou tabaka na iVola i Momani na dautabaivola, a mai tauyavutaka o Abner Cole e dua na turaga ni lewa vakacegu e dua na nona kabani ni niusipepa ena vale ni tabaivola nei Grandin. Ni cakacaka bogi tiko ena volau oqo, ni ra sa suka i vale na vakaillesilesi i Grandin, a tekivu vakaraica o Abner na draunipepa tabaki ni iVola i Momani, ka se bera tu me ivola se vakarau volitaki yani.

Sa tekivu veiwalitaka kina o Abner na “iVola Tabu Koula” oqo ena nona niusipepa, ia ena vula ibatabata a tabaka kina eso na tikina mai na ivola me lako vata toka na kena vosa veidreyava.¹¹

Ni rau sa kila o Hyrum kei Oliver na ka sa cakava tiko o Abner, rau a laki vakatarogi koya. “Na dodonu cava e tiko vei iko mo tabaka kina na iVola i Momani ena sala oqo?” A vakarota o Hyrum. “O kila beka ni sa tiko vei keitou na dodonu vakalawa ni kena lavetaki?”

“E sega kina na nomudou bisinisi,” a kaya o Abner. “Au sauma tiko na vale ni tabaivola kau na tabaka na ka ga au vinakata.”

“Au sa tarovi iko mo kakua tale ni tabaka na ivola o ya ena nomu niusipepa,” a kaya o Hyrum.

“Veitalia ga vei au,” a kaya o Abner.

Ni rau sa sega ni kila o Hyrum kei Oliver na ka me caka, rau a vakauta na itukutuku vei Josefa mai Harmony, ka a gole mai vakatotolo ki Palmyra. A raici Abner sara ena vale ni tabaivola, ni a wilika toka na nona niusipepa ga.

“E vaka mo cakacaka sara tiko vakaukauwa,” e kaya o Josefa.

“Sa vavei tiko na bula, Mr. Smith,” a sauma mai o Abner.

“Mr. Cole,” a kaya o Josefa, “na iVola i Momani kei na dodonu vakalawa ni kena tabaki e noqu, kau sa tarovi iko mo kakua ni vakacacana.”

A luvata laivi o Abner na nona kote ka cokia na liga ni nona sote. “O ni via veivacu, saka?” a kailavaka mai, ka vacuka vata na ligana. “Ke o ni via veivacu, io mai.”

A dredre o Josefa. “Mo na dara tale na nomu kote,” a kaya o Josefa. “E batabata tiko, kau na sega talega ni veivacu kei iko.” A tomana tale vakamalua, “Ia mo sa kakua tale ni tabaka na noqu ivola.”

“Ke o tamata qaqa cake,” a kaya o Abner, “luvata laivi na nomu kote ka tovolea.”

“E tiko na lawa,” a sauma o Josefa, “o na qai kila ni dina ke o se bera tiko ni kila. Ia au na sega ni veivacu kei iko, ni sega na ka vinaka ena kauta mai.”

Sa kila o Abner ni sa tiko ena yasana cala ni lawa. A sa yalomalumulumu ka sa tarova na nona tabaka na itukutuku mai na iVola i Momani ena nona niusipepa.¹²

E dua na italatala o Solomon Chamberlin, a gole tiko i Kenada, ena gauna a rogoca kina ena imatai ni gauna na “iVola Tabu Koula” ena matavuvale a vakaicili tiko kina volekati Palmyra. Me vakataki Thomas Marsh, a lewena na veilotu eso ena nona bula taucoko ia a sega ni vakacegu ena veika a raica. Eso na lotu era a vunautaka na ivakavuvuli ni kosipeli ka vakadinata na isolisoli vakayalo, ia e sega ni tiko vei ira o ira na parofita ni Kalou se Nona mata-bete. Sa vakila o Solomon ni sa roro mai na gauna mena kauta mai kina na Turaga na Nona Lotu.

Ni vakarogoca tiko o Solomon na nodratou veivosakitaka tiko na matavuvale o ya na peleti koula kei Josefa Simici, sa vakila ni sukunu na buradelana me yaco ki yavana, ka vakadeitaka me sa vasaqarai iratou na Smith ka vulica vakalevu cake na ivola.

A gole vakadodonu sara ki nodratou vale na Smith ka sotavi Hyrum e katuba. “Me kune vakacegu na vuvale oqo,” a kaya o Solomon.

“Au nuitaka ni sai koya na vakacegu,” a sauma o Hyrum.

“E tiko beka eke e dua,” a taroga o Solomon, “e vakadinata na raivotu kei na ivakatakila?”

“Io,” a kaya o Hyrum, “oqo e vale ni raivotu.”

A qai kaya o Solomon vei Hyrum e dua na raivotu a raica ena vica na yabaki sa oti. Ena raivotu, a kaya kina e dua na agilosi ni sega ni tiko na lotu ni Kalou e vuravura ka sa voleka me vakacabera cake e dua e tiko kina na kaukauwa me vaka na nodra lotu na iapositolo makawa. A kila vinaka o Hyrum kei na vo ni vuvale na ka a kaya tiko o Solomon ka kaya ni ratou vakadinati koya.

“Au gadreva ke dou na vakatakila eso na ka dou sa kunea rawa,” a kaya o Solomon. “Au vakabauta niu na taqeya rawa.”

A sureti koya o Hyrum me nodratou vulagi na Smith ena nodratou itikotiko ka vakaraitaka vua na draunipepa ni iVola i Momani. A wilika o Solomon me rua na siga ka gole vata kei Hyrum ki na vale ni tabaivola nei Grandin, ka solia vua e dua na dautabaivola e 64 na draunipepa tabaki. Ni sa taura tu na draunipepa, a tomana o Solomon me gole ki Kenada, ka vunautaka voli yani na veika kece e kila baleta na vakabauta vou oqo.¹³

Enai ka 26 ni Maji , 1830, a mai caka me ivola na imatai ni ilavelave ni iVola i Momani ka mera sa volitaki yani ena tabavale e ra ni vale ni tabaivola nei Grandin. Era a ivola dregati vakaukauwa ena kuli ni manumanu damu ka boi kina na leca, drega, pepa kei na iqi. Na vosa *iVola i Momani* e volai toka na kena tadrúa ena roka koula.¹⁴

A vakamareqeta sara o Lucy Smith na ivolanikalou vou ka raica ni sa dua na ivakatakilakila ni sa vakarau vakasokumuni ira na Luvena na Kalou ka vakalesuya mai na Nona veiyalayalati makawa. Na draunipepa ni ulutaga e tukuna tiko na inaki ni ivola ni na vakaraitaka na veika cecere ni Kalou sa cakava vei ira na Nona tamata ena gauna makawa, ka solia na veivakalougatataki vata oqo vei ira na Nona tamata ena gauna oqo, ka vakauqeti o vuravura taucoko ni o Jisu Karisito sa iVakabula kei vuravura.¹⁵

Ena draunipepa e muri ni ivola e tiko kina na iVakadinadina ni Lewe Tolu kei na iVakadinadina ni Lewe Wal, era tukuna tiko ki vuravura ni ratou a raica na peleti ka kila ni sa dina na vakavakadewa.¹⁶

Dina ga ni yaco na ivakadinadina oqo, a kila tu o Lucy ni so na tamata era nanuma ni lasutaki na ivola. E vuqa vei ira na nona neiba era vakadinata ni iVola Tabu sa rauti ira ga, ia era sega ni kila ni Kalou sa vakalougatataka e vuqa tale na matanitu ena Nona vosa. E kila talega o koya ni so na tamata era cakitaka na kena itukutuku baleta ni ra vakadinata ni sa vosa oti na Kalou ki vuravura ka na sega tale vakadua ni vosa.

Ena vuku ni veika oqo kei na so tale, era lewelevu mai Palmyra era a sega ni volia na ivola.¹⁷ Ia eso era a wilika e vica na kena draunipepa, ka vakila na kaukauwa ni kena veivakavulici, ka dau tekiduru ka kerea vua na Turaga ke sa dina. A kila ga vakai koya o Lucy ni sa vosa ni Kalou na iVola i Momani ka gadreva me wasea vei ira na tamata.¹⁸

Ni qai oti toka ga na kena tabaki na iVola i Momani, rau sa vakarautaka sara o Josefa kei Oliver me tauyavutaki na lotu i Jisu Karisito. Ena vica na vula ni bera o ya, a rairai mai vei rau o iratou na iapositolo ni Turaga ni gauna makawa o Pita, Jemesa, kei Joni ka vakatikora vei rau na Matabete i Melikiseteki, ni a yalataka o Joni na Dauveipapitaisotaki. Na ikuri ni lewa oqo a vakadonui kina vei Josefa kei Oliver me rau vakatikora na isolisoli ni Yalo Tabu vei

ira e rau papitaisotaka. Rau a tabaki talega mai vei Pita, Jemesa, kei Joni me rau iapositolo i Jisu Karisito.¹⁹

Ena gauna vata o ya, ni rau vakaitikotiko ena nodratou vale na Whitmer, rau a masulaka o Josefa kei Oliver na ikuri ni vuku baleta na lewa oqo. A saumi mai, ena domo ni Turaga me rau veitabaki vakai rau me rau italatala qase ni lotu, ia ena gauna ga era vakadonuya kina na tamata vakabauta mera muri rau ni rau sa iliuliu ena lotu ni iVakabula. A tukuni talega me rau tabaki ira na vakaillesilesi tale eso ni lotu ka vakatikora na isolisoli ni Yalo Tabu vei ira era sa papitaisotaki.²⁰

Enai ka 6 ni Epereli, 1830, rau a soqoni vata o Josefa kei Oliver ena nodratou vale na Whitmer me rau muria na ivakaro ni Turaga me tauyavutaki na Nona lotu. Ni gadreva me

vakamuri taucoko na lawa, rau a digitaka e ono na tamata me ra ivesu ni lewe ni lotu vou. E voleka ni vasagavulu na tagane kei na yalewa era a sinaita wavoki yani na vale lailai oqo mera vakadinadinataka na soqoni oqo.²¹

Ni a talairawarawa ki na ivakasala taumada ni Turaga, a kerea o Josefa kei Oliver vei ira na ivakoso mera tokoni rau me rau iliuliu ni matanitu ni Kalou ka vakatakila kera sa vakadinata ni sa dodonu me rau sa tauyavutaka me sa dua na

lotu. Era sa lomavata na lewe yadua ni ivakoso, ka tabaka na buradelai Oliver o Josefa ka tabaki koya me dua na italatala qase ni lotu. Rau sa qai veisau, ka tabaki Josefa o Oliver.

Ni sa oti, rau sa qai qarava na madrai kei na waini ni sakaramede me vakananumi kina na Veisorovaki i Karisito. Rau sa qai tabaka na buradeladra o ira sa papitaiso, ka vakadeitaka mera sa lewe ni lotu ka solia vei ira na isolisoli ni Yalo Tabu.²² A sovaraki mai na Yalo ni Turaga vei ira era tiko ena soqoni oqo, ka so vei ira sa tekivu parofisai. Eso era sa vakacaucautaka na Turaga, ka ra sa marau taucoko.

A ciqoma talega kina o Josefa na ivesu ni ivakatakila me baleti ira na isoqosoqo taucoko ni lotu vou. “Raica, ni sa dodonu me volai tiko e dua na kemuni itukutuku,” a vakarota na Turaga, ka tukuna tale vei ira mera na dau vola na kedra itukutuku tabu, ka maroroi na nodra itukutuku ni cakacaka ka vakadinadinataka na ilesilesi i Josefa ni sa parofita, daurairai, ka daunivakatakila.

“Sai koya au sa vakauqeta me liutaka na inaki kei Saioni ena kaukauwa levu ki na ka vinaka,” a vakaraitaka na

Turaga. “Ia mo dou vakabauta ka muria na ka sa tukuna, me vaka ga au sa tukuna vei kemudou, ena vosota kecega kei na vakabauta. Ia kevaka dou sa kitaka vakakina ena sega ni rawai kemudou na matamata ki etesi.”²³

E muri, a tucake tu o Josefa e bati ni uciwai ka vakadinatataka na papitaiso nei tinana kei tamana ki na lotu. Sa mai oti na veiyabaki ni duidui lakolako ni vakasaqarai na dina, ka ratou sa duavata oqo ena vakabauta. Ni sa lamata mai wai o tamana, a taura na ligana o Josefa, ka vukei koya me cabe yani, ka mokoti koya.

“Noqu Kalou,” a tagi, ka tabaka na matana e na serei tamana, “Au sa mai raica niu se bula tiko na papitaiso nei tamaqu ki na lotu dina i Jisu Karisito!”²⁴

Ena yakavi o ya, a vakanalutu yani o Josefa ki na dua na veikau voleka, ka sa luluvu bibi sara na lomana. A vinakata me tiko duadua, yawa mai vei ira na itokani kei na matavuvale. Ena tini na yabaki ni oti na iMatai ni Raivotu, a raica o koya ni sa tadola ko lomalagi, ka vakila na Yalo ni Kalou, ka vakavulici maivei ira na agilosu. A valavala ca talega ka vakayalia na nona isolisoli, a qai veivutuni, ka ciqoma na loloma veivueti ni Kalou, ka vakadewataka na iVola i Momani ena Nona kaukauwa kei na loloma soliwale.

Ia oqo sa vakalesuamai o Jisu Karisito na Nona lotu ka vakadonui Josefa ena matabete vata ga era a taura tu na iapositolo ena gauna makawa ena nodra kauta yani na kosipeli ki vuravura.²⁵ Na marau a vakila a vakaitamera sara me ciqoma taucoko, kei na gauna a kunei koya kina o Joseph Knight kei Oliver ena bogi o ya, a tagi toka.

A taucoko na nona marau. Sa tekivu na cakacaka.²⁶ ■

E dua na ituvatuva ni cakacaka e laurai e varautaki ena vosa Vakavalagi ena saints.lds.org.

Na vosa na *Ulutaga* ena vanua ni volai ni tukutuku me ikuri ni tukutuku ena initaneti ena saints.lds.org.

IDUSIDUSI

1. Copyright for Book of Mormon, June 11, 1829, ena *JSP*, D1:76–81.
2. “Prospect of Peace with Utah,” *Albany Evening Journal*, May 19, 1858, [2]; “From the Troy Times,” *Albany Evening Journal*, May 21, 1858, [2]; John H. Gilbert, Memorandum, Sepi. 8, 1892, photocopy, Church History Library.
3. Vunau kei na Veiyalayalati 19 (Revelation, circa Summer 1829, at josephsmithpapers.org); see also Historical Introduction to Revelation, circa Summer 1829 [DC 19], ena *JSP*, D1:85–89; kei na Knight, Reminiscences, 6–7.
4. McBride, “Contributions of Martin Harris,” 1–9; Joseph Smith History, 1838–56, volume A-1, 34, ena *JSP*, H1:352 (draft 2).
5. John H. Gilbert, Statement, Okot. 23, 1887, Church History Library; Indenture, Martin Harris to Egbert B. Grandin, Wayne County, NY, Aug. 25, 1829, Wayne County, NY, Mortgage Records, volume 3,

- 325–26, microfilm 479,556, U.S. and Canada Record Collection, Family History Library; Historical Introduction to Revelation, circa Summer 1829 [DC 19], ena *JSP*, D1:85–89.
6. Copyright for Book of Mormon, June 11, 1829, ena *JSP*, D1:76–81; John H. Gilbert, Memorandum, Sepi. 8, 1892, photocopy, Church History Library; Porter, “iVola i Momani,” 53–54.
7. John H. Gilbert, Memorandum, Sepi. 8, 1892, photocopy, Church History Library; Lucy Mack Smith, History, 1844–45, book 9, [8]; Joseph Smith to Oliver Cowdery, Okot. 22, 1829, ena *JSP*, D1:94–97.
8. John H. Gilbert, Memorandum, Sepi. 8, 1892, photocopy, Church History Library; Lucy Mack Smith, History, 1844–45, book 9, [2]; “Printer’s Manuscript of the Book of Mormon,” ena *JSP*, R3, Part 1:xxvi. **Ulutaga:** Printing and Publishing the Book of Mormon
9. Oliver Cowdery to Joseph Smith, Nov. 6, 1829, ena *JSP*, D1:100–101; Mosaia 3:18–19; 5:5–7; 4 Nifai 1:17; raica talega na Oliver Cowdery to Joseph Smith, Tise. 28, 1829, ena *JSP*, D1:101–4.
10. Thomas B. Marsh, “History of Thomas Baldwin Marsh,” *LDS Millennial Star*, June 4, 1864, 26:359–60; June 11, 1864, 26:375–76.
11. Lucy Mack Smith, History, 1844–45, book 9, [9]. Na ivakaraitaki ni ilavelave mai na iVola i Momani e tabaka o Abner Cole, raica na “The Book of Mormon,” *Reflector*; Sepi. 16, 1829, 10; “Selected Items,” *Reflector*; Sepi. 23, 1829, 14; “The First Book of Nephi,” *Reflector*; Janu. 2, 1830, 1; kei na “The First Book of Nephi,” *Reflector*; Janu. 13, 1830, 1. **Ulutaga:** Critics of the Book of Mormon
12. Lucy Mack Smith, History, 1844–45, book 9, [9]–[12]; Lucy Mack Smith, History, 1845, 166–68.
13. Chamberlin, Autobiography, 4–11.
14. Copyright for Book of Mormon, June 11, 1829, ena *JSP*, D1:76–81; John H. Gilbert, Memorandum, Sept. 8, 1892, photocopy, Church History Library; “Book of Mormon,” *Wayne Sentinel*, Maj. 26, 1830, [3]. Eso na ivola a caka talega ena kuli ni sipi.
15. Title Page of Book of Mormon, circa early June 1829, ena *JSP*, D1:63–65; raica talega na Lucy Mack Smith to Solomon Mack, Janu. 6, 1831, Church History Library.
16. Testimony of Three Witnesses, Late June 1829, ena *JSP*, D1:378–82; Testimony of Eight Witnesses, Late June 1829, ena *JSP*, D1:385–87.
17. Tucker, *Origin, Rise, and Progress of Mormonism*, 60–61.
18. Raica na Lucy Mack Smith to Solomon Mack, Jan. 6, 1831, Church History Library.
19. Joseph Smith History, circa Summer 1832, 1, ena *JSP*, H1:10; Vunau kei na Veiyalayalati 27:12–13 (Revelation, circa Aug. 1830, ena Vunau kei na Veiyalayalati 50:3, 1835 edition, ena josephsmithpapers.org); Oliver Cowdery to Phineas Young, Maj. 23, 1846, Church History Library; “Joseph Smith Documents Dating through June 1831,” ena *JSP*, D1:xxxvii–xxxix; raica talega na Cannon and others, “Priesthood Restoration Documents,” 163–207. **Ulutaga:** Restoration of the Melchizedek Priesthood
20. Joseph Smith History, 1838–56, volume A-1, 27, ena *JSP*, H1:326–28 (draft 2).
21. Joseph Smith History, 1838–56, volume A-1, 37, ena *JSP*, H1:364 (draft 2); Stevenson, Journal, Tise. 22, 1877; Jan. 2, 1887; An Act to Provide for the Incorporation of Religious Societies (Epe. 5, 1813), *Laws of the State of New-York* (1813), 2:212–19. **Ulutaga:** Founding Meeting of the Church of Christ
22. Joseph Smith History, 1838–56, volume A-1, 37–38, ena *JSP*, H1:364–71 (draft 2).
23. Joseph Smith History, 1838–56, volume A-1, 37, ena *JSP*, H1:366; Doctrine and Covenants 21 (Revelation, Epe. 6, 1830, ena josephsmithpapers.org); “History of Joseph Smith,” *Times and Seasons*, Okot. 1, 1842, 3:928–29.
24. Lucy Mack Smith, History, 1844–45, book 9, [12]; Knight, Reminiscences, 8; raica talega na Bushman, *Rough Stone Rolling*, 110.
25. Joseph Smith History, 1838–56, volume A-1, 38, ena *JSP*, H1:372 (draft 2); Joseph Smith, “Latter Day Saints,” ena Rupp, *He Pasa Ekklesia*, 404–5, ena *JSP*, H1:506.
26. Knight, Reminiscences, 7.

**Mai vei Elder
Quentin L. Cook**

Ena Kuoramu ni
iApositolo
Le Tinikarua

Na Kena Levu Ni Nona Loloma Tiko Mai Na Turaga

Na ivola veitaqavi vou ni itukutuku makawa ni Lotu ena vukei keda meda maroroya noda veiyalayalati ni vakalevutaka noda nanuma na ka esa cakava e vukuda na iVakabula.

Ena imatai ni gauna ni voleka ni duanadrau na yabaki, e dua na ivola veitaqavi vou ni itukutuku makawa ni Lotu esa tabaki tiko ena ruku ni veidusimaki ni Veiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua. Vakatokai na *Yalododonu: Na iTalanoa ni Lotu i Jisu Karisito ni Veisiga e Muri*, na italanoa ni itukutuku makawa e tukuna tiko na italanoa dina ni tamata wale ka ra yaco me Yalododonu ena vuku ni Veisorovaki i Jisu Karisito (raica na Mosaia 3:19). Na imatai ni voliumi, *Na Drotini ni Dina, 1815–1846*, esa oti ka sa vakadewataki ki na 14 na vosa me veikauyaki ki na levu na vanua e vuravura.

Yalododonu e italanoa ni vakalesuya vakacava na Kalou na Nona veiyalayalati tawamudu baleta Nona loloma vei ira na Luvena. E vakaraitaka ea vakalesuya vakacava na Turaga na Nona kosipeli me vakarautaka na inuinui kei na vakacegu ena gauna ni yavavala, tovolei, kei na rarawa. E vakaraitaka talega e veimuataki vakacava na veiyalayalati vakalesui kina bula yalataki ena vuku i Jisu Karisito.

Ko na namaka beka me tekivu na italanoa vei Josefa Simici, ia na *Yalododonu* e tekivu ena 1815 ena kacabote ni dua na volokeno mai Inidonesia, ka vakavu mate rabailevu, tauvimate, kei na yavalati. Na itekivu oqo e digitaki ena rarama ni ka esa

SANTOS

1815-1846

EL
ESTANDARTE
DE LA VERDAD

Mai na Nona parofita, esa vakavoutaka na Kalou na veiyalayalati ka sega ni kauta laivi na ca, rarawa, yaluma, kei na veitawasei ena mate ia ka yalataka na vakabulai mai na Veisorovaki ni iVakabula, ka vakadeitaki keda ni veiwekani e rawa ni yaco ki na tawamudu.

vakatakila na Turaga e vakacava ni vakalesuya O Koya na veiyalayalati ka vauci keda vua na iVakabula ka vakaukauwataki keda meda ulabaleta na leqa kece ni bula:

“Raica, koi Au na Turaga, au sa kila tu na veika rarawa ena yaco vei ira na kai vuravura, au sa kacivi Josefa Simici, Lailai, kina na noqu tamata ka vosa vua mai lomalagi, ka solia vua na ivakaro; . . .

“Io na noqu veiyalayalati tawavakaiyalayala me na vakataudeitaki” (V&V 1:17, 22).

Mai na kena cegai ki na veiwaseyaki ki vuravura, na *Yalododonu* e vakatakila ki vei ira na luvena na Kalou e veivanua ni oqo na italanoa ni nodra veiyalayalati kei na Kalou, ka kila na nodra dredre. Mai na Nona parofita, esa vakavoutaka na Kalou na veiyalayalati ka sega ni kauta laivi na ca, rarawa, yaluma, kei na veitawasei ena mate ia ka yalataka na vakabulai mai na Veisorovaki ni iVakabula, vakasavasavataka ka vakasuluma na noda bula ena ibalebale ramase, ka vakadeitaki keda ni veiwekani eda vakamareqeta e vuravura oqo e rawa ni yaco ki na tawamudu, “vakaikuri ena lagilagi tawamudu” (raica na V&V 130:2).

Na imatai ni walu na wase ni *Na Drotini ni Dina* esa taba ena vei ilavelave ni mekasini oqo ena loma kece ni yabaki. Na ilavelave ni vula oqo e cava kina na vei wase nabataki mai na *Yalododonu*, ia na italanoa e vakuri ena

saints.lds.org, ena Gospel Library app, kei na ka volai (volia ena **store.lds.org**). Au sureti kemuni moni wiliwili tikoga ena dua ga na sala oqori.

Edua na iWalewale ka iTuvatuva Vakalou

Yalododonu e vakuria na iwalewale vakalou ka ra vakayagataka kina na parofita na gauna sa oti, me tiki ni nodra veiqaravi, me vukei keda meda vulica ko cei koi keda ka raica na inaki ni Kalou ena noda bula. Ena ivolanokalou, e levu na parofita era tekivuna nodra ivakavuvuli ena nodra lesuva na italanoa ni Nona loloma na Kalou vei ira nodra qase.¹ Ko Moronai e vakamasuti ira na wilika na iVola i

Momani mera “kila kina na nona loloma na Turaga” ena ivolatukutuku kece ni gauna “mo dou vakananuma sara e lomamudou” (Moronai 10:3). Ni vakananumi na vinaka ni Kalou ena vakarautaki keda meda ciqoma na ivakadinadina ni Yalotabu, ka vakatavulici keda “na veika me vaka na kena ituvaki dina, kei na ituvaki dina ni veika ena qai yaco mai” (Jekope 4:13; raica talega Moronai 10:4–5).

Ni da kila ni rau tuvanaka na noda iTubutubu Vakalomalagi na noda marau mai muri kei na bula yalataki e dulaka vei keda na raivinaka, solia vei keda na kila ni da luvena lomani na itubutubu vakalou, ka vakatubura noda lomadei vua na Turaga, ena gauna mada ga ni dredre. Ni nanumi tiko na vinaka ni Turaga e rawa ni taqomaki keda mai na viavialevu kei na vakarerevaki ni tiko vinaka. Ko Momani ea vola baleta e dua na gauna era sa yaco na Nifai “era sa vutuniyau sara.” Ia e sega ni vaka eso tale na gauna ena iVola i Momani ni ra vakatara na tamata me kauta mai na nodra lutu na viavialevu kei na iyau, era muria e dua tale na sala ena gauna oqo: “Ia e dina ga ni ra sa vutuniyau, ka kaukauwa, ka sautu tale ga, era sa sega ni dokadokai ira kina; era sa sega tale ga ni beraber me ra daunanuma na Turaga na nodra Kalou; ia era sa vakayalomalumalumutaki ira sara vakalevu e matana.” Era maroroya nodra veiyalayalati ka dodonu tiko ga baleta “era sa nanuma na veika lelevu sa vakayacora vei ira na Turaga” (raica Alama 62:48–50).

Yalododonu e vakatavulica na lesoni vakaoqo ka vuqa tale. Ena vukei iko mo raica na liga ni Turaga ena nomu bula ni ko vakila na tovolei ni vakabautata, na mosiniyalo kei na marau, na ivakatakila kei na yalogu ni tamata wale era lomana na Turaga ka vakila Nona loloma.

Ni ko wiliwili, ko na kune raikiloma vovou kei na ibalebale ena italanoa mada ga ko sa rogoca eliu. E sega tale ni dua na iyaloalo me kilai levu cake mai na iMatai ni Raivotu i Josefa Simici ia na *Yalododonu* e vukei keda meda kila vakavinaka cake na nona saga o Josefa me vakaveiwekanitaka na ka e vakila e lomana kei na ka e nanuma e nona vakasama.

Na gagadre titobu nei Josefa me vakila na veivosoti ni iVakabula e sega ni vakacegui baleta e raica ni sega ni dua vei ira na lotu ka tu e vakatavulica “na kosipeli i Jisu Karisito me vaka e volai ena

Veiyalayalati Vou.”² E a vakananuma e nona vakasama o Josefa se lotu cava e donu se mera cala kece. E lomana e nuitaka vakabibi ni dua vei ira e donu ka me kunea kina na vakacegu e vakasaqara. Ni rau duidui tu na nona qavokavoka kei na lomana, ea kunea o Josefa ni rawa ni taroga na Kalou. A gole ki veikau me masu. E kea ea raica na Tamana kei na Luvena, ka rau vosoti koya ka walia nona lomaleqa ena sala ka sega vakadua ni tadra.³

O Josefa, nona matavuvale, kei na vuqa tale na tamata ka ra karona na veiyalayalati vakalesuimai ni Turaga era vinakata mera vakila na loloma ni Kalou vei ira, vulica mera toro voleka vakacava Vua, ka walia na veimaliwai kei ira era lomana. *Yalododonu* e tukuna na kedra italanoa.

Yalododonu e vakaraitaka ni noda kila na cakacaka ni Turaga e solia na rai ni tawamudu, vukea meda raica na veika me vaka sa yaco tiko ka ena siga e muri, ka vukea meda vakabauta na Turaga ena kauti keda kosova na veigauna dredre.

Vakararavi vua na Turaga e Gauna ni Vakatovolei

Voliumi 1 ni *Yalododonu* e oka kina na italanoa vakamosiyalo baleti Amanda Barnes Smith kei na nona matavuvale, ka ratou talairawarawa ki na ivakaro ni Turaga ka cakava Nona lewa.⁴ Ko wati Amanda kei na dua na luvena tagane erau a vakamatei vakaloloma kei ira e 15 tale na Yalododonu e Daidai ni ra keba tiko ena dua na itikotiko lailai ena Shoal Creek mai Missouri. Na Turaga e tabei Amanda voli mai ena gauna rarawa oya, sauma nona masu, soli yaloqaga vua, ka vakaukauwataki koya me vueta na luvena tagane vuetaki vakaca.⁵

Yalododonu e vakaraitaka na nona vulica o Amanda me vakararavi vua na Turaga ni kosova na iyalayala ni dredre. E tukuna talega na ka e vulica o Josefa Simici baleta na vinaka ni Kalou ena gauna mada ga ni rarawa. E vakaraitaka ni da kila na cakacaka ni Kalou e solia vei keda na rai tawamudu, e vukea meda raica na ka kece me vaka nodra bula oqo kei mai muri, ka vukea meda vakabauta ni Turaga ena kauti keda kosova na gauna dredre.

Na mai kila ko Josefa na Parofita na ka ea yaco ki na vuvale nei Amanda kei ira tale eso ena Shoal Creek, e bolea me lako ki valeniveivesu se me vakamatei ka mera kua ga ni vakamatei na Yalododonu. Ena siga ka tarava ea tovolea me veivosakitaka e dua na iwali malumu kei ira na mataivalu ni Missouri, ka vakarau tu me kaba na itikotiko levu ni Yalododonu mai Far West. E seva, ni a tobo ka tauri vakavesu.

Voleka ni lima na vula tarava, ea se tiko ga vakavesu, sogoti ena dua na vanua batabata, qiqa e ruku ni qele mai Liberty, Missouri. E veinanuyaka se evei sa vuni tiko kina na Kalou ka cava na kena dede me tu tiko Ko Koya ka vakarogoca nodra tagi na yada kei na luveniyali. Ea masu, “Io, Oi kemuni na Turaga, me vakaavei na kena dede me ra vosota tiko kina na veika rarawa kei na ivalavala tawadodonu sa vakayacori tiko vei ira, ni bera ni qai lomani ira na yalomuni, ka yalololoma vei ira na lomamuni?” (V&V 121:3).

Yalododonu e vakatavulici keda ni dredre e sega ni ivakatakilakila ni cudru ni Turaga, se na vakasukai ni Nona

veivakalougatataki. Na veibasai e tiki ni ituvatuva ni Kalou me vakasavasavataki ka vakarautaki keda kina noda ica- vacava tawamudu vakasilesiteli (raica na 2 Nifai 2:11). E vulica o Josefa ni rarawa tawayalani ni iVakabula e vakau- kauwataki Koya me rawa ni vakacegui keda ni da rarawa ka me laveti keda cake e muri (raica na Alama 7:11–13). Ni sauma na tagi mosimosi nei Josefa, ea tuva na Turaga na veimataqali bolebole kece ni bera ni tinia:

“Ka me kena ilutua, kevaka ena dalaga na gusui eli me tilomi iko, mo kila tiko na luvequ, ni veika kece oqori ko na yalomatua kina, ka vinaka cake.

“Raica na Luve ni Tamata sa vosota rawa na veika e toro- sobu sara. Ia ko nanuma li ni ko sa uasivi cake mai vua?” (V&V 122:7–8).

Na noda sotava *na veika oqo* vakai keda ena vakaiyara- gitaki keda ena vakila vaKarisito baleti ira na vakaleqai. “Na lomaqu ena dau malumu vakalevu cake mai na ka oqo ka sega ni vaka ena dua na gauna eliu,” ea qai kila ko Josefa e valeniveivesu. E diva ke rawa ni tiko vata kei ira na Yalodo- donu me vakacegui ka vakamalumutaki ira “Au na sega ni rawa vakadua ni vakila me vaka oqo,” ea vakamacalataka, “ke a sega na rarawa kau a vosota.”⁶

E dua na vuna eratou a lesia ka vakadonuya kina na Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua na *Yalododonu* oya ni rawa ni vukea meda vakila yadua na *veika oqo* mai na nodra italanoa na tani. E rawa ni da vulica mai vei Amanda ni dina ga ni raica na Kalou ena Nona vuku tawayalani me kua ni tarova na ca kei na rara- wa, e lomani keda O Koya ka dau nanumi keda O Koya. E dau rogoca noda masu ka sa yalololoma ka yalovinaka.

Na Veivakalougatataki Vakalesuimai ni Valetabu

E sega na vanua me kunei vakavinaka kina na loloma kei na yalovinaka oya me uasivi cake mai na valetabu. E uto ni, *Yalododonu* na italanoa ni veivakalougatataki vaka- lesuimai ni valetabu. Na imatai ni voliumi e mai cava ni udolu vaka udolu na Yalododonu Edaidai era ciqoma na cakacaka tabu ena Valetabu e Nauvoo ena 1846. Na ikarua ni voliumi ena tini ni ena vakatabui ni Valetabu e Salt Lake kei na nodra tekivu ciqoma na Yalododonu na cakacaka ekea ena 1893. Na ikatolu ni voliumi e oti ni ra tekivu soqoni na Yalododonu e Iurope ki na valetabu mai Siwi- tiseladi ena 1955. Na ikava ni voliumi e kauta cake mai na italanoa ki na gauna oqo, ni sa tubutubu mai na valetabu

ena vuravura ka ra sa ciqoma na cakacaka ni bula cecere o ira na Yalododonu e vuravura taucoko, ka ra a raica na parofita ena gauana makawa.

Eda veiyalayalati e loma ni vale ni Turaga ka da vakau- kauwataki meda gumatua mai na revurevu ni Lutu, oka kina na ca kei na rarawa ni vuravura oqo. Eda ciqoma na veitaqomaki kei na kaukauwa e muri sara meda lako mai na Tucakatale, vauci tawamudu kei ira eda lomana.

Yalododonu ena vukea meda maroroya noda veiyalaya- lati ena vakarabailevutaki ni noda nanuma ena sala vaka- sakaramede. Ena vukea meda nanuma tikoga na ka esa cakava na iVakabula ena vukuda. Ni sega na ivolatukutuku ni cakacaka ni Kalou ena gauna eliu, eda na sega ni rawa ni “kila kina na nona loloma na Turaga vei ira na luve ni tamata” (Moronai 10:3). Ena vuku ni ka oqo eda sa dinau kina vua na Turaga ka vei ira na Yalododonu ka ra vola na ka era sotava mai na Nona loloma vei ira. Sa vakarota na Turaga vei Josefa me vola na veika e sotava (raica na V&V 21:1). E vakarota e dua na dauvolagauna me cakacaka e ruku ni veidusimaki i Josefa Simici “me na dau vola na itu- kutukuvolai ni lotu kei na itukutuku makawa” (V&V 47:3). E vakarota O Koya na itukutuku makawa me oka kina na “veika kece me na vinaka kina na lotu, kei na itabatamata ka na qai tubu cake mai” (V&V 69:8).

Mai na veivakatakila oqori kei na yalayala ni veiyalayala- ti me dau nanuma tiko ga na iVakabula e noda vakasama, eratou sa tekivu tuvatu vakataka kina na Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua na *Yalododonu* mai na 10 na yabaki sa oti. Oqo keimami sa vakayaloqataki kemuni kina mo ni wilika, ka lomadei me vukei kemuni mo ni kila sara na ituvatuva ni Kalou, ka raica ni sa yalololoma tiko mai na Turaga, ka vosota lomadina ena gauna vinaka kei na ca, ka rawata voli mai na vakilai ira na tani, ka maroroya na veiyalayalati ka na muataki iko ki na bula vakacerecerei. ■

IDUSIDUSI

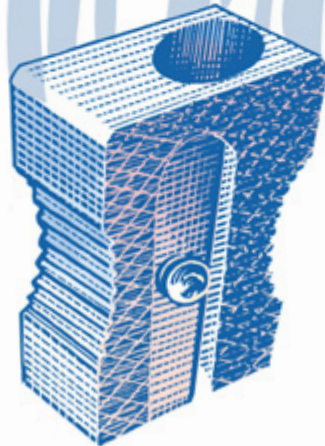
1. iVakaraitaki e wili kina o Nifai (1 Nifai 17: 23–43), o Penijamini na Tui (Mosaia 1), o Limiai (Mosaia 7), e dua na agilosi ni Turaga vei Alama (Mosaia 27), o Alama (Alama 9:10), o Momani (Momani 3: 17–22), kei Mosese (Na Lako Yani 13:3).
2. Josefa Simici, ena “iVolatukutuku, voleka na Vulaikatakata 1832,” 2, josephsmithpapers.org.
3. Raica na “iTukutuku Makawa, 1838–1856, volume A-1 [23 Tiseba 1805–30 Okosita 1834],” 3, josephsmithpapers.org.
4. Raica na “iVakatakila, Janueri 12 1838–C,” [1], josephsmithpapers.org.
5. Raica na *Yalododonu* voliumi 1, wase e 30, “Vala Vaka na Agilosi.”
6. “iVola vei Presendia Huntington Buell, Maji 15 1839,” [1], josephsmithpapers.org.

YALOKA, ITATAQOMAKI, KEI NA VAKABAUTA

E dua na neitou iyacoyaco vakavu-vale me keitou maroroya na ilavo e rauta na imatai ni sausaumi ni neitou vale vakai keitou. Ni sega na iyacoyaco oya, au rawa ni vakaotiya wale noqu mua ni macawa ena sara iyaloyalo, me waraka na madigi vakailavo me lako mai vei au.

Niu draiva ni kabani ni kelikeli ena vualiku kei Chile, au dau cakacaka tani mai vale me va na siga ka dau tolu na siga ni cegu—Vakarauwai ki na siga Monite. Me kuria na neitou ilavo kei na mamaroroi ki na dua na vale, keitou lewa me tekivu volitaki yaloka. Sa neitou ituvatuva me keitou tauri ota mai vei ira na itokani, tuvoleka, kei na lewe ni Lotu; volia a rauta ni 1,000 na yaloka e veimacawa mai vei dua na dauvolivolitaki levu, ka kauta ka veisoliyaka na yaloka ena Vakarauwai kei na Monite.

Keirau lewa kei na watiq, o Laura, ni keirau na kauti luvei keirau lalai e rua ena veisoliyaki ka marautaka na gauna vata. Ni keitou lako tiko ena imatai ni voli yaloka, ea yaco na leqa. E dua vei rau na luvei keirau, e qitotaka tiko e dua na icivi ni penikau kaukamea, kolotaka yani na icivi ka lutuka donu na ivakawaqa ni tavako lala tu. E cacakubukubu na caudre, ka boko vakadua na livaliva ni motoka, ka mai

Ni lutu na icivi ni penikau ki na ivakawaqa ni tavako lala, ea keke vakasauri na neitou motoka. Ea kacabote neitou itataqomaki.

kele tu yani e lomadonu ni sala levu. E sa kacabote na itataqomaki.

Ni keitou dabe vakaoso gaunisala tu ekea ka vakanananutaka na ka me caka, keitou lomacuruoso ka via tagi. Ia ena gauna sara ga oya, au nanuma ni yalataka na Turaga me laveti keda ka vukei keda kevaka eda vakararavi Vua. Ea qai lutuki au e dua na yalomaravu. Au kila ni sega ni dodonu meu

dabe tiko ekea ka vosakudrukudru. Sa tu e dua neitou leqa, ia e na veivuke ni Kalou, keitou na walia.

Keirau veiraici kei Laura ka kaya, “Daru vakaraitaka na Vakabauta.” Keirau cavuta e dua na masu ka qusi wai ni mata. Ni oti, e uli o Laura, kau biliga na motoka. Eso na tamata era sobu mai nodra motoka ka mai vukei au.

Keimami bili me rauta ni 200 na mita ni bera ni kune e dua na vanua galala mai na gaunisala me kele kina na motoka. Ni qiqi yani me laki kele na motoka, au raica ni kei tou laki kele e mata ni dua na sitoa ni sitirio ni motoka.

Au kunea na itataqomaki kama, curu yani ki na sitoa, ka taroga, “E tu beka vei kemudou e dua e vaka oqo?”

E tukuna mai na dauvolivolitaki, “E tiko dina.”

Au volia e dua na itataqomaki ka vakacobara, ea tekivu sara na motoka, ka keitou gole yani. Na dauvolivolitaki levu ni yaloka e se voleka sara tiko ga ni sogo ni keitou yaco yani. Keitou volia na yaloka ka vakayacora na veiwaseyaki.

Ni dau tu na bolebole, e gadrevi meda nanuma meda kerea na veivuke mai vua na Tamada Vakalomalagi. Au kila ni na sauma mai ni da toso ki liu ka vakaraitaka noda vakabauti Koya. ■ Alvaro Alcaino, Antofagasto, Chile

NA KALOUGATA E TIKO ENA WE NI LIGAI TINAQU

Dua na yakavi au a vakasamataka tiko na itukutuku cava meu tukuna ena dua na koniferedi ni tabanalevu sa roro tiko mai. Au a vulica tiko na ivolanikalou ena macawa taucoko, ka dina ga niu sa ciqoma oti tu na ivakasala cecere ka vakararamataki, se bera tikoga ni matata vei au na ivakasala ni Turaga, vaka-peresitedi ni iteki, meu wasea vei ira na lewenilotu ena tabanalevu.

Niu sa masu ena vu ni yaloqu, au a kerea na veidusimaki ni Yalo ki na noqu vakasama. Au sa qai cereka na ivolanikalou ka tekivu wiliwili tale. A vagolei sara na noqu vakasama ki na lalawa ni tabanalevu keirau a veivosakitaka oti kei bisopi. Dua vei ira na lalawa oqori o ya me vakayagataki na *Vunautaka na Noqu Kosipeli* ena gauna e wasei kina na kosipeli vei ira na tamata.

Sa uqeti kina na yaloqu meu sa na vulica na *Vunautaka na Noqu Kosipeli* ena yakavi o ya Au a taura mai e dua na kena ilavelave ka cega e dua na tabana. Ena tabana o ya, au a raica kina e rua na ivolanikalou e dua a vola tu—1 Nifai 8:8–11 kei na 1 Nifai 11:21–22. Niu raica yani vakavoleka, au a qai kila ni a volai tu na ivolanikalou e rua oqo ena we ni ligai tinaqu. Sa takali oti yani o tinaqu lomani ena vica na yabaki sa oti, ni oti e rua na vula enai ka 80

ni nona siganisucu. A vakaraitaki vina-ka ni yaloqaqa ka dauveinani, ka raica ga na ka vinaka vei ira na tamata. Ka dau taleitaka na ivolanikalou.

Au a dolava na ivolanikalou ki na tikina o ya meu raica na ka a uqeti kina me vola. Niu sa wilika, a tadola na noqu vakasama ki na itukutuku meu na tukuna. A rawarawa toka ga na itukutuku ni o ira na lewe ni Lotu era sa tovolea oti na kamica ni vua ni kosipeli era na guilecava ena so na gauna ni vuqa era vakasaqara tiko na vuanikau vata ga. Sa gadrevi kina meda gole yani ka laki tukuna na vanua mera kunea kina.

Niu sa vakarau tiko ki na koniferedi ni tabanalevu, au a cereka na *Vunautaka na Noqu Kosipeli* ki na tabana a vola toka kina o tinaqu na ivolanikalou.

Au nanumi tinaqu lomani niu vakadigova vakataucoko na vo ni *Vunautaka na Noqu Kosipeli*. A sega na yaca, sega tale ni dua na itukutuku, se dua tale na ka me vakatakila ni nona na ivola o ya. Au dabe ena qoroqoro niu vakananuma na veisemati tiko ni veivakauqeti vakayalo e veimuataki ki na gauna oqo. A vakadeitaka vei au na Yalo ni a dusimaki na noqu vakasama, me vaka ga na noqu a masulaka tiko. Segani kila o tinaqu, ni nona a vola na ivolanikalou o ya ena vuqa na yabaki sa oti, ni na mai vakayagataka na Turaga me isau ni masu malumalumu nei luvena. ■

Douglas Hedger, Nevada, USA

E DUA NA CAKA MANA ENA VALE NI TURAGA MAI KYIV

Keitou marau vakalevu vakavuvale ni keitou na lako ki Romania ki Kyiv, Ukraine ena motoka, me tiko ena vakatabui ni valetabu ena Okosita 2010. Ena kila ni oqo na nodra valetabau na Yalododonu ena Tabana ni Kaulotu na Romania/Moldova, keitou draiva yani ena 14 na auwa me keitou tiko ekea. Ni keitou sa yaco yani, keitou sotava e dua tale na ilawalawa ka gole talega mai Romania. Keitou marautaka sara me keitou tiko e Kyiv ena soqoni tabu oqo.

Ena siga ni vakatabui ni valetabu, e lesi na neitou lawalawa mai Romania me keitou sarava na veivakatabui ena kakaburaki ena dua na rumu ena tabavale sara e ra ni valetabu. Era sa tekivu vakaraitaka eso na nodra rarawa. Era a namaka me ra vakaitavi ena veivakatabui kei na parofita ena rumu vakasilesitili. Eso era kaya ni a rawa sara madaga ni ra tikoga e vale ka sarava na kakaburaki mai na nodra valenilotu e Romania.

Sa tekivu meu masu e lomaqu, “Tamaqu mai Lomalagi, ena rawa

vakacava ni ra vukei na lewenilotu mai Romania me ra sotava na veika guiguilecavi dredre ena Nomuni vale?

E sega tikoga niu se ciqoma e dua na isau ni masu ni sa tekivu na soqoni ni veivakatabui. Sega ni dede sa tukuni mai vei keimami, ni na lako sobu mai o Peresitedi Thomas S. Monson (1927–2018), me mai vakadabera na ivatu vakadei ena kena vanua donu. De o koya oqo na isau ni masu! Au masulaka e dua na sala me rawa ni lako mai na parofita me mai sotavi

ira na Yalododonu mai Romania.

“Au sega ni kerea na veika oqo me baleti au,” “ia me baleti ira na taciq kei na ganequ.”

Ni oti na soqoni ni vakatikori ni vatu vakadei, e lako sivita mai o Pere-sidedi Monson na neitou rumu ena nona lesu tiko kina rumu vakasilesiteli. Vakasauri, au sa vakila mai yaloqu ni dodonu meu tucake ka sureti koya mai ki na neitou rumu.

Au tucake ka kaya, “Neimami parofita! Lako Mai ka raici keimami. Keimami lako mai Romania.”

E sega beka ni rogoci au. Ia, ena dua ga na gauna lekaleka, sa lako lesu mai o koya. “Romania!” e kaya mai o koya ni curu mai kina rumu.

E sotavi keimami kece ka vakaraitaka na nona lomani keimami vakalevu. E vakasinaiti na yaloqu niu sa sarava na matadra mamarau na neimami

Au masu e lomaqu, “Tamaqu mai Lomalagi, ena rawa vakacava ni ra vukei na lewenilotu mai Romania me ra sotava na veika guigulecavi dredre ena Nomuni vale?”

lewenilotu lomani. “Vinaka vakalevu, Tamaqu lomani,” au masuta tale, “ena cakamana e Nomuni vale.”

Ni sa lako yani na parofita, sa sega ni dua tale e rarawa. Au vakila ni keimami sa tiko ena rumu kalougata duadua e valetabu. Oqo e dua na ka au sotava au na sega ni guilecava. ■
Doru Vasile, Bucharest, Romania

DUA NA SIGEGE NI VEICIQOMI

Dua na bogi ea dua na itaviqaravi na neitou tabanalevu ka keimami vakarau kina me vica vata na auwa. Ni oti na itaviqaravi e dua na dauvakatataro itabagone e vakamoce mai vei au ia e oti e vica na miniti e suka tale mai ka taroga, “Bisopi, na gauna cava e gadrevi tale kina meu lesu mai?” Au tukuna vua ena Sigatabu, e tukuna vakatotolo mai o cauravou, “Sega, e sega ni dua tale na itaviqaravi?” E taleitaka vakalevu na gauna vata kei ira na itabagone ni neitou tabanalevu ka vinakata me lesu tale mai.

Au veitalanoa talega kei na dua na veiwatini siko mai ka rau a tiko ena itaviqaravi ka taroga na nodrau nanuma. Na tagane ea kaya, “Ena neirau yaco ga mai, keirau vakila na vakacegu kei na maravu,” ka vakadonuya ena deguvacu ko watina. Au kurabuitaka oya baleta ni rau qai yaco ga mai, era lewe levu era veitalanoa tiko ka ra vakasausa. Ia ea kuria ka raici au ni kaya, “Oya na Yalo Tabu, e donu?” Ena kurabui, au rawa ga ni tukuna yani io.

E levu na ka mea caka me rawa kina na itaviqaravi oqo, ia ni sa bogi mai ka sa oti na ka kecega, na ka ga au via cakava meu lako ki vale ka laki moce. Baleta na levu ni wawale sa tu vei au, au a sega ni vakanananutaka vinaka na noqu veitalanoa kei ratou na dauvakatataro. Niu yaco ki vale, au cavuta noqu masu ka laki davo, ia au a sega ni rawa ni moce; ena noqu vakasama au raitayaloyalotaka na Turaga ni sigege tiko. Oqo e dua na sigege ni veiciqomi. Ena tikinigauna oya au tekivu nanuma na veika kurabui ka yaco ena itaviqaravi.

Au qai kila na nodra gumatua kei na loloma na lewe ni tabanalevu ka rawa kina me tarai na yalodratou na dauvakatataro oya. Au kila ni sigege ni veiciqomi oya e baleta na ka keimami cakava tiko. Au sega ni kinoca rawa noqu tagi, kau vakavinavinakataka na isolisoli e solia vei keda na Turaga. Ea solia vei keimami e dua na sigege ni veiciqomi. Au vakadinadinataka ni vosa ni Turaga e dina; ni da kauta mai e dua mada ga na yalo kivei au, sa na vuabale sara na nomudrau marau vata kei koya ena matanitu i Tamaqu (raica na V&V 18:15). ■

Franklin Romero, Manabi, Ecuador

WASEA NOMU ITALANOA

Na Domodra na Yalododonu Edaidai e tabaka na itukutuku dina ni dua ga na ulutaga vakosipeli, ia keimami via raica vakatabakidua na veika ni sotava ena veiqaravi vei ira na tani kei na vakaraitaki ni yaloqaga ni bulataka na kosipeli. Vakauta nomu italanoa onilaini ena liahona.lds.org (click “Submit an Article or Feedback”).

Ena dau tu ga na
“vosa dredre.” Ia sa
na tiko na galala me
digitaki na vakabauta
me uabaleta na vaka-
titiqa se veilecayaki.

NA iNaki ni Lomada MEDA Bulataka na Kosipeli

Mai vei Mindy Selu

Mekasini ni Lotu

Sa vakasinaiti tu na salatu ni bula vakatisaipeli ena veivakalougatataki—na kena “e laurai kei na kena e sega.”¹ Ia ena sona gauna e yaco ena salatu o ya, se cava ga na kena kalougata, me ka dredre se sega ni veirauti. Ni sa yaco meda sa tisaipeli i Jisu Karisito ena gadrevi na cakacaka kei na solibula, ka so na gauna ena dredre meda kunea na inaki ni lomada meda bulataka na ivakaro ka solibula yani.

Ni ko itabagone qase cake, o sa rairai osooso mo tuva vinaka na ilesilesi vou, vakatulewa me veisau na bula, ka vakasamataka me na laki rairai vakacava na nomu salatu ni tisaipeli ena vo ni nomu bula taucoko. Me kena ikuri, ena tiko beka eso na lawa se itukutuku makawa se vunau ni kosipeli ena Lotu o sega ni kila vinaka kei na veitemaki o sotava tiko, kei na kalougata o sa waraka tiko kei na taro baleta na ituvatuva ni Kalou vei iko.

Eso vei keda era dau vakasamataka tu ke sa veirauti beka na kalougata sa yalataki tu ni da bulataka na kosipeli. Eda dau kaya ni da sega ni wili kina, ni sa rui cakacaka levu, se na taro e vaka me uabaleta tu na kena isau. Ia sa kena itinitini ga ni sa inaki ga ni lomada. Cava na vuna o cakava tiko kina na ka o cakava tiko ka bula tiko ena ka o cakava? Cava na vuna o muria tikoga kina na ivakaro, ena gauna mada ga ni sega e dua me raica ni ko cakava?

Se cava na nomu bula se ituvaki cava o tiko kina, na digidigi mo kunea na inaki ni lomamu ena nomu teivaka nomu vakabauta na iVakabula kei na Nona kosipeli sa na vakatau ga vei iko.

Keitou na Lako Vei Cei?

Na kunei kei na maroroi ni inaki ni lomada meda bulataka na kosipeli sa sega tale ni ibolebole e duatani ena gauna oqo. Ena gauna mada ga ni a tiko na iVakabula e vuravura, a dredre vei ira na tamata mera kila vinaka ka talairawarawa ki na ivakavuvuli a vakavulica. E vica na Nona tisaipeli a vakarorogo tiko ni a vakamacalataka tiko e dua na vakasama e vaka me ratou a rarawataka—ni o Koya na “madrai ni bula” (raica na Joni 6:35–58). E vaka me ratou a vakatitiqataka, ka kaya, “A vosa dredre oqo; ko cei sa vakabauta rawa?” (Joni 6:60).

Ni sa raica na Karisito, ni sa dredre me ratou vakabauta se ciqoma na vunau oqo, a taroga, “Sa vakatarabetaki kemudou na ka oqo, ne?” (Joni 6:61) Ni ratou a sega ni vakaliuca na nodratou vakabauta mai na vakatitiqa, e vuqa na Nona tisaipeli era sa “suka tani kina, a ra sa sega tale ni lako vata kaya” (Joni 6:66).

Ia ni sa taroga na Karisito ki na vo ni tisaipeli de ra sa na “lako tani” talega, sa sauma kina o Pita na kena isau dina ga: “Keitou na lako vei cei? sa tu ga vei kemuni na vosa ni bula tawamudu” (Joni 6:67–68).

Na iVurevure ni iNaki ni Lomada

Sa kila tu o Pita na ivurevure ni inaki ni lomana. Sa baleta ga na usutu ni vu ni noda cakava na veika ena kosipeli: na noda ivakadinadina kei

na vakabauti Jisu Karisito. “Ia keitou sa vakabauta ka *kila*,” a kaya o Pita, “ni sai kemuni na Karisito, na Luve ni Kalou bula” (Joni 6:69; vakamatata-taki). Ni da rawata na ivakadinadina qaqa vaka o ya baleti Jisu Karisito, ni sa vakalou, kei na Nona cakacaka, sa rawa me inaki ni lomada na bulataka na kosipeli—ena gauna mada ga ni dau dredre, ena gauna mada ga ni sega e dua me raici keda, kei na gauna eda sega ni vakadeitaki keda rawa kina.

Ena dau tu ga na “vosa dredre.” Ia sa na tiko na galala me digitaki na vakabauta me uabaleta na vakatiti-qa se veilecayaki. Me vaka a kaya o Elder L. Whitney Clayton ena Vitu-sagavulu, “Na nomu vakatulewa mo vakabauta sa digidigi bibi duadua o na bau cakava.”²

Na cava meda qai cakava keda sa dua vei ira ena yasana kadua era kaya ni “vosa dredre”?

1. Muria na ivakaraitaki nei Pita kei ira na vo ni tisaipeli era yalodina tu ga ena gauna mada ga ni a rawarawa sara mera “lako tani.” Rogoca na nodra ivakasala na parofita, iapositolo, kei na iliuliu eso:

“Ena veigauna ni rere se vakatitiqa se veigauna dredre, taura matua tiko na yavu o sa qaqa tiko kina. . . . *Taura matua na veika o sa kila rawa tu ka kaukauwa tiko me yacova ni ra yaco mai na ikuri ni kila-ka.*”³

“Sa rawa vua me cavuta e dua na ikalawa rawarawa ki liu ena vakabauta—oti qai dua tale. . . . Sa rawa ni vakanamata ki na dina [o] vakabauta ka laiva me vakasinaita na [nomu] vakasama kei na yalomu. . . .

“... Vakatekivu ena dina taumada ni kosipeli.”⁴

2. Tiko volekata na ivolanikalou ka muria na kedra ivakavuvuli:

“Vulica ena yalomasumasu ka vakananuma vakatitobu e veisiga na iVola i Momani.”⁵

“Kevaka e dua na tamata sa via cakava na lomai koya, ena kila se sa ka mai vua na Kalou nai ivakavuvuli, seu vosa vakaiu ga” (Joni 7:17).

“Ia Dou Muria na Vosa, ka Kakua ni Rogoca Walega” (Jemesa 1:22).

3. Tomana tikoga na muria na vunau.

“Ena yaco mai na isau ni noda vakatataro dina ni da vakasaqara vagumatua ka da bulataka tiko na ivunau. . . . E rawa ni sivia yani na iyalayala ni ivakamacala kecega ena gauna oqo na noda vakabauta.”⁶

“Ni ko vakuria na talairawarawa, . . . ena qai soli vei iko na kila ka kei na kila macala ko qara.”⁷

Ena kena itinitini, na inaki ni lomada sa baleta ga e dua na ka o ya ena

ka a kaya o Pita. Eda vakabauta li ni o Jisu na Karisito, ni sa cicivaka tiko o Koya na Nona Lotu ka sa tu Vua na vosa ni bula tawamudu? Sa yaco beka na noda vakabauta me uasivia yani na “vosa dredre” eda sega beka ni kila vinaka ena gauna oqo?

Na iSau ni Bulataka Tiko na Kosipeli

Ena gauna sa lomada kina meda lomana ka muria na Kalou kei Jisu Karisito ka maroroya na vunau ena gauna mada ga ni da sega tu ni kila vinaka kina, na kena isau sa sega ni taqei rawa. E taroga kina o koya sa vakavuravura, “A cava ena kauta maivei au?” E sauma kina na ivakavuvuli ni kosipeli: “Na vakacegu ena vuravura oqo, kei na bula tawamudu ena vuravura sa bera mai”; na vanua sa vakarautaki me nomu ena itikotiko vakatui ni Kalou; kei na veika kece sa nona na Tamada Vakalomalagi;

na “marau tawayalani” (raica na V&V 59:23; Ica 12:34; V&V 84:38; Mosaia 2:41); me vaka a kaya o Elder Dieter F. Uchtdorf ena Kuoramau ni iApositolo Le Tinikarua: “Ni eke [ena Lotu] o na kunea kina na ka sa vakasakiti ka tawavoli rawa. . . . Ni eke [ena Lotu] o na kunea kina na vosa eso ni bula tawamudu, na yalayala veivakalougatataki ni veivueti, kei na salatu ki na vakacegu kei na marau.”⁸ Me tukuni mada e vica.

Ni da solia noda dina meda muria na Karisito ka talairawarawa ki na Nona ivakaro, sa yalataki kina vei keda na ka kece oqo ka vuqa tale. E sega ni kena ibalebale ni na rawarawa se kilai vinaka na salatu, ia na veivakalougatataki sa yalataki tu ni da dei tiko ena yaco tikoga ni na cereki tikoga na veika ena noda bula tauco ko oqo ka tarava mai.

Ia, me vaka ni ra sa totoka me vaka na veikalougatataki oqo, e sega ni dodonu me inaki ni lomada taumada ni kena bulataki na kosipeli. Se cava sara na nomu vakatataro, se vunau ko sega tu ni kila vinaka, na nomu vakabauti Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki sa idola ki na inaki ni lomamu mo bulataki na Nona kosipeli, me vaka ga vei Pita kei na so tale.

“Na noda inaki kei na noda vakanananu ena laki vakauqeta na noda ivalavala,” e kaya o Elder Uchtdorf. “Na ivakadinadina ni kena dina na kosipeli vakalesui mai i Jisu Karisito sai koya na kaukauwa veivakauqeti uasivi duadua ena noda bula. Sa dau vakabibitaka vakavuqa ko Jisu na kaukauwa ni vakanananu vinaka kei na inaki vinaka: ‘Drau vakararavi tiko mai vei au ena vakasama kece;

kakua ni vakatitiqa, ka kakua ni rere’ (V&V 6:36).

“Na ivakadinadina kei Jisu Karisito kei na kosipeli vakalesui mai ena vukei keda ena noda bula, meda vulica na nona ituvatuva na Kalou me baleti keda ka cakacakataka. E vakadeitaka vei keda ni bula dina tiko, dina, kei na vinaka ni Kalou, na ivakavuvuli ni Veisorovaki i Jisu Karisito, kei na nodra ilesilesi vakalou na parofita ni gauna oqo.”⁹

Vei au, au na sasaga tikoga, ena gauna mada ga ni dredre. Au na masu tikoga ka vulica na noqu ivolanikalou. Au na saga tikoga meu vaqaqacotaka na noqu ivakadinadina ena veisiga baleta na iVakabula. Kau na saga tikoga meu bula voli me vaka sa vinakata o Koya ka vakararavi ga ki na Nona vosa kei ira na Nona parofita kei na iapositolo bula mera vakavulica vei au na kena sala, ka vakararavi tiko ki na inaki ni lomaqu e sega walega ni vua ni noqu vakabauta ka lomani Koya ia sa lako talega mai na Nona solibula kei na loloma tawamudu baleti au. ■

IDUSIDUSI

1. Dieter F. Uchtdorf, “Na Gaunisala ni Tisaipeli,” *Liaona*, Me 2009, 75.
2. L. Whitney Clayton, “Digitaka Mo Vakadinata,” *Liahona*, Me 2015, 38.
3. Jeffrey R. Holland, “Kemuni na Turaga, Au sa Vakabauta,” *Liaona*, Me 2013, 93–94; vakamatatataki ena kena imatai.
4. Rosemary M. Wixom, “Lesu Tale ki na Vakabauta,” *Liaona*, Me 2015, 94.
5. Thomas S. Monson, “Na Kaukauwa ni iVola i Momani,” *Liaona*, Me 2017, 87.
6. Rosemary M. Wixom, “Lesu Tale ki na Vakabauta,” 95.
7. Russell M. Nelson, “iVakatakila ki na Noda Lotu, iVakatakila ki na Noda Bula,” *Liaona*, Me 2018, 95–96.
8. Dieter F. Uchtdorf, “Mai, Tomani Keimami,” *Liaona*, Nove. 2013, 24.
9. Dieter F. Uchtdorf, “Na Kaukauwa ni iVakadinadina Yadua,” *Liaona*, Nove. 2006, 37.

RUA NA DIGIDIGI

“E sega ni dredre na nona sala na Turaga. Na bula e dredre, e sega ni dredre na kosipeli. . . . E dredre vei keda kece na bula, ia na bula e rawarawa. E rua ga na noda digidigi. E rawa ni da muria na Turaga ka vakalougatataki ena Nona kaukauwa, ka rawata na sautu, na rarama, na kaukauwa, na kila ka, na yalodei, na loloma, kei na reki se e rawa ni da lako ena dua tale na sala, dua ga na sala e rawa, se sala cava ga, ka lakova duadua—sega kina na Nona veitokoni, sega kina na Nona kaukauwa, sega kina na veidusimaki, ena butobuto, yakusurasura, lomalomarua, na rarawa kei na yaluma. Kau na taroga, na sala cava e rawarawa?”

Elder Lawrence E. Corbridge ena Vitusa-gavulu, “Na Sala,” *Liaona*, Nove. 2008, 36.

Au vakila e dua na butobuto ni sa mai toka ena noqu bula. Kau vakila ni dodonu me keirau veitalanoa kei noqu bisopi.

Na iMatai ni Kalawa ki na Veivutuni

Mai vei Aurilas Peterson

Au nanuma na noqu sa mai digitaka kei rau na kaulotu e dua na tikinisiga meu sa papitaiso kina. Eratou tarogi au kevaka au sa vakarau tu meu cakava na veiyalayalati oqo kei na Tamada Vakalomalagi. Au sega mada niu vakasamataka ka vakasinaiti na lomaqu ena reki, au sa vaka “Io!” Au vinaka meu ciqoma na isolisoli mareqeti e solia vei au e dua na Tama dauloloma, kau kila tu niu na sega ni marau kevaka e sega ena noqu bula na iVakabula. Ia, au sega ni kila se cava ena namaki vei au ena veisiga ni mataka.

Sa qai yaco mai na siga levu namaki. E guilecavi dredre, kau sa marau sara.

Veisiga Buto

Ni oti na papitaiso kei na veivakadeitaki, sa tekivu me butobuto mai na siga eso. Au sotava tu na dredre vakavuvale, kau sa sasaga dredre tiko meu muria na lawa ni Kalou. Au sega ni kila na veika meu cakava, kau sa vinakata meu sa soro. E vaka sa sega ni dua e rawa ni kila na veika au sotava tiko.

Au dau taleitaka na wilika na iVola i Momani, ia, ena gauna oya au sa biuta vakatikitiki. Ena dua na siga, niu tiko taudua e vale, au vakila na

kamica ni veivakauqeti ni Yalo meu wilika na iVola i Momani. Au masu tiko, niu vinakata meu kunea e dua na isau ni rarawa au sotava tiko ena gauna oya. Au dolava sara yani ki na Alama wase 5. E tukuni ena tikina e 27: “Ko ni sa lako li, ka qarauni kemuni mo ni kakua ni beitaki rawa ena dua na ka ena mata ni Kalou? Kevaka ko ni sa kacivi mo ni mate ena tiki ni gauna oqo, e rawa beka mo ni na kaya, mai lomamuni, ni ko ni sa yalomalumu sara? Ni sa savai oti na nomuni isulu ka vakavulavulataki ena dra i Karisito, ko koya ena lako mai me sereki ira na nona tamata mai na nodra ivalavala ca?”

E tarai au sara na veivosa oqori. Au vakila niu gadreva meu veivutuni, kau saga sara me sa dua na gauna meu veitalanoa kina kei bisopi. Sa dua na ka na levu ni noqu rere, ia, au sa vakaukauwataki au meu lako yani vua.

Kilai vinaka ni Yalayala ni Kalou

Niu yaco yani kina valenivolavola nei bisopi, sa dua na ka na levu ni cala au vakila tu au sa vinakata ga meu suka tale. Ia, au a masulaka me rawa niu yaloqaga meu tukuna na veika kece au gadreva meu tukuna. E kidavaki au o bisopi kina nona

valenivolavola, ka qai cabora e dua na masu me ciqoma na veivuke ni Kalou. E vosa vei au me vaka ga au luvena ka vakaraitaka vei au na loloma ena nona vosa. E solia vei au na veivakasalataki ka kerei au me cakava eso na ka me rawa niu ciqoma na veivosoti ni Kalou ka meu qai lesu tale yani me keirau veitalanoa tale.

Au marautaka dina na madigi oqo. Au vakamuraia na nona vakasala kau mai vakila vinaka sara na nona yalavala na Turaga vei Alama, “ia kevaka sa vakatusa na nona ivalavala ca vei iko vata kei au, ka veivutunitaka

vakaidina sara e lomana, mo qai vosoti koya, ka’u na vosoti koya talega.” (Mosaia 26:29). Niu veivutuni oti ena yalodina, au kila ni sa vosoti au na Kalou. Au sa vakila na loloma ni Tamada Vakalomalagi e lomaqu, ka sa laveti na butobuto. Au sa marautaka na noqu sasaga.

E Tiko na Bisopi me Veivuke

E mata ni Turaga na bisopi ena tabana levu. Mo kila ni sa tiko e kea o koya me vukei iko mo kunea na marau dina ka tuva tu na Kalou me nomu. Vakabauti koya. Kevaka o sotava na

leqa se gadreva mo veivutuni, lako vua ka vosa vua. Ena vukei iko o Koya.

Au kila ni sega ni dau rawarawa mo lako yani ka raici koya ena so na gauna. Ia, me vaka e vakamacalataka o Peresitedi Lorenzo Snow (1814–1901) baleta na ituvatuva ni Tamada Vakalomalagi: “Meu tukuna mada ena vuravura ni yalo [taumada], ena gauna e vakaturi kina vei keda meda . . . lako curuma na veika eda sotava tiko ena gauna oqo, e sega beka ni rairai totoka se rawarawa. . . . Ia e sega ni vakabekataki nida raica vakamatata ka kila vinaka ena gauna oya, me rawa nida rawata na noda vakace-recerei kei na vakalagilagi, e gadrevi meda na sotava na veika oqo.” E qai kaya o koya, “Eda duavata meda vakamuraia na nona lewa na Kalou, sa kena isau na noda sa mai tiko eke” (*Na iVakavuvuli ni Peresitedi ni Lotu: Lorenzo Snow* [2012], 110).

E tiki ni veivutuni na noda vakamuraia na lewa ni Kalou. Mo kakua ni rerevaka na bisopi, cakava me rawa ni yaco me nomu itokani o koya. E digitaki koya na Kalou, e rawa ni vukei iko mo veivutuni ka vakabulai na yaloqu ena nomu lako yani vei Jisu Karisito. E vinakata me vukei keda na Turaga, ia e gadrevi meda taura yani na imatai ni kalawa ki na veivutuni. Ena sala oqori e rawa nida raica kina na vakavotukana ni iyalayala oqo ena Aisea 1:18: “Ke sa vaka na ka kulakula na nomudou ivalavala ca, sa na vulavula me vaka na uca vulavula.” Ena inaki oqori, sa tiko na bisopi me veivuke kina.

Au kila ni bula tiko na Kalou ka sa noda iVakabula o Jisu Karisito. Erau lomani keda vakalevu sara! ■

E vakaitikitiko mai Ovest, Haiti o koya e vola.

VULI ENA IVAKARAU NI TURAGA

**Mai vei Elder
David A. Bednar**

Ena Kuoramu ni
iApositolo
Le Tinikarua

Na Nona vakusakusataka tiko na Turaga na Nona cakacaka eda sa gadrevi kina meda tomana tiko na noda vuli, veisau, ka gu ki liu ena vakabauta na iVakabula.

Na iVakarau ni Veika Kecega

Ena ivakatakila a soli vei Parofita Josefa Simici ena June ni 1831, a kaya kina na Turaga: “Au na solia talega vei kemudou na ivakarau ni ka kecega mo dou kakua kina ni vakacalai; ia sa lako voli yani ko Setani ena loma ni vanua, ka sa lako yani me temaki ira na veimatanitu” (V&V 52:14).

E veivakurabuitaki, ni sa solia vei keda na Turaga “e dua na” ka sega “na” ivakarau ni ka kecega. Au sega ni vakabauta ni sa vakatura tiko na Turaga ena vosa e dua “na ivakarau ni ka kecega” ni dua tu ga na Nona ivakarau me vakayagataki ena veituvaki kecega. Ia, e

oka tiko ena ivakarau ni Turaga e vica vata na ivakarau e rawa ni vakayagataki me rawati kina na inaki vakayalo duidui.

Na usutu ni noda lalawa ena vuli kei na veivakavulici eda sotava o ya me vakadeitaki ka vakayagataki na ivakarau se ivakarau eso e sotava vinaka na gagadre ka rawati na inaki ni vuli.

Na Yalo Tabu e Qasenivuli.

Na Yalo Tabu sa ikatolu ni Lewe Tolu Vakalou ka Dauniivakatakila, e Qasenivuli, sa Dauveivakacegui, na Dauveivakatabui, ka sa dauvakananuma vei keda na ka kecega (raica na Joni 14:16–17, 26; 3 Nifai 27:20). A vakamacalataka o Elder James E. Talmage (1862–1933) ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, “Na iLesilesi ni Yalo Tabu ena Nona veiqaravi vei ira na tamata sa vakamacalataka tu ena ivolanikalou. Sai koya

Na kena sureti na Yalo Tabu me qasenivuli sa usutu ni inaki taucoko ni ivakarau ni vuli ni Turaga.

NA VULI ENA VAKABAUTA E GADREVI KINA NA YALO KEI NA VAKASAMA SA GAGADRE KINA.

na qasenivuli a tala mai na Tamada; vakakina vei ira kece sa nodra na Nona veivakavulici ena vakatakila mai kina o Koya na ka kecega e gadrevi me bula torocake kina na yalo ni tamata.”¹ Na nona sureti na Yalo Tabu me sa qasenivuli sa usutu ni inaki ni ivakarau kecega ni Turaga me baleta na vuli kei na veivakavulici.

E dua na dau vuli ka cakacakataka nona galala ena qaravi vakadodonu ni ivakavuvuli e sa dolava na lomana ki na Yalo Tabu—ka sureti na Nona veivakavulici, vakadinadinataka na kaukauwa, ka sa ivakadei dinati. Na vuli ena vakabauta e gadrevi kina na sasaga vakayalo, vakasama kei na yago ka sega ni itavi me na vakawaleni tu ga. Ena noda yalomalua kei na dei ni itavi e vakabauti ka veivakauqeti, eda sa vakaraitaka vua na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena, o Jisu Karisito, na noda sa tuvakarau ni vulica ka ciqoma na ivakasala mai vua na Yalo Tabu.

Dikeva mada se veivuke cava era cakava na daukaulotu mera vuli kina ena vakabauta na dauvakatataro. Na kena qaravi ka maroroi na yalayala vakayalo, vakataka na vulici kei na masulaki ni iVola i Momani, tiko ena soqoni vakalotu, kei na maroroi ni

ivakaro, sa na gadrevi kina vua e dua na dauvakatataro me na cakacakataka na vakabauta ka me kitaka. Na ivakavuvuli oqo sa nodra na lewenilotu kecega, oka kina na itubutubu, qasenivuli, kei ira na iliuliu.

Na veivakavulici, veituberi, kei na vakamacala—ni ra sa ka bibi—ena sega ni rawa me tukuni vei koya na dauvakadidike, vua e dua na gone, gonevuli, se lewenilotu me vakadinadinataka na dina ni kosipeli vakalesuimai. Ena gauna ga sa yavalati kina na vakabauta ni dua na dauvakadidike ka tadolava na salatu ki na lomana sa na rawa kina vua na Yalo Tabu me solia e dua na ivakadinadina dei. Sa dodonu kina vei ira na daukaulotu, itubutubu, kei na iliuliu mera vulica mera veivakavulici ena kaukauwa ni Yalotabu. Me vaka ni sa ka bibi talega, na nodra itavi mera na vukei ira eso mera vulica ga vakai ira ena vakabauta.

Na vuli au tukuna tiko e uasivia vakadua na kila ka ni vakasama taumada kei na kena maroroi ka nanumi na itukutuku. Na mataqali vuli au tukuna tiko e vakavuna meda kilai yaloda vua na Kalou (raica na Alama 5:7), mo luvata na tamata sa vakavuravura (raica na Mosaia 3:19), me veisautaka

na yaloda (raica na Mosaia 5:2), ka me saumaki yani vua na Turaga ka sega ni lutu tani (raica na Alama 23:6). Na vuli ena vakabauta sa gadrevi kina na yalo kei na vakasama sa gadreva (raica na V&V 64:34) ka sa yaco kina na Yalo Tabu me kauta voli na kaukauwa ni vosa ni Kalou ena taudaku kei na uto ni yalo. Na vuli ena vakabauta e sega ni rawa me vakadewataki maivei qasenivuli kivei gonenivuli, maivei daukaulotu kivei dauvakadidike, ena veivakavulici dodonu, ivakaraitaki, se dua na cakacaka ni vakatovotovo; ia sa gadrevi ga vei koya e vuli tiko me vakabauta tiko ka cakacakataka me rawata kina na kila o ya me nona.

E Dua na iVakarau ni Vuli kei na Veivakavulici

1. Vakarau mo vuli. Ni ko tiko ena kalasi ni Matawilivola ni Sigatabu ka rogoci nomu qasenivuli ni vakamacalataka e dua na ulutaga, sa ka vinaka oqori. Ia ke o a cakacakataka ka vakavakarau mai kina, ke o vakasamataka eso na ka sa sureti iko kina o qasenivuli mo wilika, vakasamataka vakatitobu, ka masulaka mai ni bera na kalasi, sa na rawa me veisobuti

kaukauwa mai na Yalo, ka yaco na Yalo Tabu me nomu qasenivuli. Na vakavakarau ena sureta na ivakatakila.

2. Mo veimaliwai mo veilaveti cake. Au vinakata mo rogoca matua na tikina oqo. “Dou lesia e dua me nomudou qasenivuli, ia mo dou kakua ni vakamacala kecega ena dua vata na gauna; raica me dua ga e vosa ka ra vakarorogo na kena vo ki na nona ivakamacala, ia ni dou sa vosa oti kece, dou sa vuli ka veivakavulici kece tale ga, raica ena soli vakatautauvata na dodonu ki na tamata yadua” (V&V 88:122).

Oqo e dua na ivakarau qaqa ni vuli kei na veivakavulici ni Turaga. Meu tukuna e dua tale na sala ni kena kilai na tikina oqo: “Dou lesia e dua vei kemudou me qasenivuli.” O cei e qasenivuli? Na Yalo Tabu. Ena rairai beka o a gadreva na Yalo Tabu me qasenivuli, “me kakua ni dou vakamacala ena gauna vata ga, me dua ga e vosa ka vakarorogo na kena vo, ni dou sa vosa oti kece, dou sa na tuberi kece beka kina”? O koya duadua ga ena rawa ni vakavurea na veilaveti cake sai koya na Yalo Tabu.

Na veimaliwai me ia na veilaveti cake e sureta na ivakatakila. Ena Lotu ena gauna oqo, eda sa vulica ka cakacakataka tiko na veivakavulici vakayalo e veimaroroi, qaqa, ka taleitaki. Eda na dau cakava na veika eda sa vakamatautaki keda kina ka rawata tikoga na kena isau, se meda veivutuni ka vulica ka veisau ka vakavulica vakalevu na ivakarau ni Turaga?

3. Sureta me cakacakataki.

E dua ga na taro ena vukeya na kena rawati na lalawa oqo. Na cava o na cakava ena veika o sa vulica rawa? Na

cakava na ivakatakila ena sureta na ivakatakila.

Sa noqu masu ni da vakusakusa vata tiko kei na Turaga, ni da sega walega ni cakava tikoga na ka makawa ena ivakarau eda dau vakayacora tiko kina.

Au vakadinadinataka ni sa bula dina na Turaga o Jisu Karisito. Au kila ni bula tiko o Koya. Sa tucake tale o Koya. Sai Koya sa liutaka tiko na Lotu

oqo ka sa dusimaka tiko o Koya na kena qaravi. Sa kerei keda tiko meda vakusakusa vata tiko kei Koya ena muria na ivakarau sa tuvanaka tu o Koya meda tubu cake ka vuli kina. ■

Mai na vosa ena semina me baleti ira na peresitedi ni kaulotu vou ena ika 25 ni June, 2014.

IDUSIDUSI

1. James E. Talmage, *Articles of Faith*, 12th ed. (1924), 162.

NA VAKAVAKARAU ENA SURETA NA IVAKATAKILA.

E 5

NA SALA O RAWA NI VULI MAI NA KONIFEREDI RARABA

NA KONIFEREDI RARABA E DUA NA MADIGI TOTOKA

me duavata kei ira na lewe ni Lotu e vuravura raraba ka vakarogoci ira na iliuliu ni Lotu ka ciqoma na veidusimaki mai vua na Turaga. Na saravi, vakarogoci, kei na vulici ni itukutuku mai na koniferedi raraba ena kauta mai na Yalo ki na noda vula ka vukeya na taraicake ni nomu ivakadinadina. E dua na madigi meda ciqoma ka cakacakataka na ivakatakila yadua.

E tiko oqo e lima na sala e rawa ni da vuli mai na koniferedi raraba.

ITUKUTUKU MAI NA O KARISITO KEINA CAIRAVOU VULIYALU, MAI VEI HEINRICH HOFMANN.

1 VOLA NA NOMU TARO NI SE BERA NI TEKIVU NA KONIFEREDI RARABA

Taura na gauna mo vola na nomu taro ni se bera ni tekivu na koniferedi, ka qai vakarogoca na isaunitaro era lako mai vei iko ena gauna ni koniferedi raraba. Na nomu masu kei na vakatataro ena rawa ni saumi ni o vakaitavi ka vakarorogo ki na Yalo.tabu

2 VAKASAQARA MO VULI MAI VEI KARISITO

Era vakadinadinataka ka vakavuvulitaka na iVakabula (raica na Cakacaka 10:43). Ni o vakarorogo ki na itukutuku ni koniferedi, e rawa ni o vakasamataka na veika era vakavulici iko tiko kina baleti Jisu Karisito. E rawa ni o tuva ena nomu ivola.

E tiko *veiko* na kau-
kauwa mo ciqoma
na ivakatakila ka
cakacaka kina ena
yalodei.

Peresitidi Henry B. Eyring. "E Liutaka
Tiko na Nona Lotu na Turaga,"
koniferedi raraba ni Okot. 2017

5

MO GUMATUA KA VAKAUQETI MO CAKACAKA KINA

Vola eso na itukutuku kei
na vosa cavuti e vakau-
qeti iko se sureti iko mo
cakacaka kina. E rawa ni
vukei iko na veika oqo
mo bulataka na veika o
vulica—ka qai vukei iko
mo nanuma na nomu
vakasama ena gauna oya
ena dua tale na gauna
e muri ni o gadreva mo
vakananumi kina! ■

3

QARAUNA NA IULUTAGA RA NA VOTU MAI

Ni o sarava oti eso na vosa mai na koniferedi raraba, o na rawa beka ni raica ni o sa rogoca e dua na iulutaga ka sa tukuni vakavica vata. Na veiwalewale o na raica e rawa ni dua na sala e vukei iko tiko kina na Yalo mo rawa ni kila e dua na ka o gadreva mo vulica.

Vulica ena vaka-
bauta e gadrevi
kina na sasaga
vakayalo, vakasa-
ma kei na yago ka
sega ni itavi me na
vakawaleni tu ga.

Elder David A. Bednar, "Vuli ena Sala ni
Turaga," tabana 50 ena mekasini oqo

4

RAICA MATUA TIKO NA IVOLA I MOMANI

E rawa ni o vulica e levu na ka ena nomu raica vakavinaka na veivola-nikalou era vosa kina na iliulu ni Lotu, vakabibi ki na iVola i Momani, sai koya na "ivatu vakadei ni noda lotu" (Ai Vakamacala Taumada ki na iVola i Momani). Raica kevaka ena rawa ni o wilika e basika vakavica ena koniferedi raraba. O na kurabui ena veika o kunea!

VAKATAVULICI MAI NA YALO TABU

O ira na itabagone oqo era vakavakarau

mera vakatavulici mai na Yalotabu ni bera na koniferedi raraba. Oqo na ka era vulica mai na koniferedi eliu kei na ka duidui era cakava ena vuku ni ka oya.

iVakavuvuli Vakauqeti

Au a vakauqeti mai na koniferedi raraba. Niu vakarorogo tiko ki na ivakasala mai vei ira na iliului me qaravi ira na tani, raviti Karisito, ka tautauri matua ki na ititoko kaukaumea, au a vakila na Yalo Tabu ni vakadinadina vei au ni dina na kosipeli oqo ka rawa meda taukena na bula tawamudu ni da maroroya na ivunau ka muria na vosa ni Kalou. Au sa tuva na iyacoyaco meu veiqaravi vakalevu cake ena noqu itikitiko ka meu vakaukauwataka noqu ivakadinadina mai na masumasu ka wili ivolanikalou e veisiga. Au kila ni oi au e dua na luvena goneyalewa na Tamada Vakalomalagi. E bula tiko O Koya ka lomani au tikoga ka tawayalani.

Madelyn B., yabaki 16, Delaware, Amerika

Baleti koya: Qase duadua ena tolu na veitacini; daucici koso-vanua; taleitaka na wiliivola kei na lagasere; lomana na vosa vaka Sipeni ka vakanuinui me na veivakavulici ena vosa vaka Valagi me ikarua ni vosa.

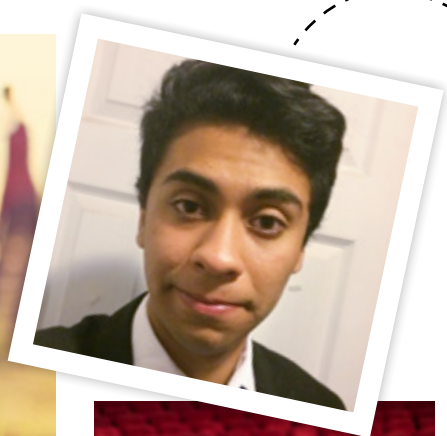
iSau ni Vakataro

Ni se bera na koniferedi raraba ea rua tiko noqu taro: (1) E rawa vakacava niu yalo vinaka ka vukei ira noqu itokani ni ra vakatulewa cala? kei na (2) E rawa vakacava niu vakadinadinataka na Lotu ka mera kakua ni vakalialiai au? Ena koniferedi, ea vakadinadinataka vei au na Yalotabu ni sega ni koi au taudua. Oqo au sa qai kila niu sa vulica na ivolanikalou e lomaqu taucoko, au na ciqoma na isau ni noqutaro baleti ira noqu itokani. Au kila ni Tamaqu e vakarogoca noqu masu, kau na segata meu vinaka cake ena veisiga yadua.

Isak R., yabaki 13, Pinchincha, Ecuador

Baleti koya: Gone e duaga; taleitaka na qiri piano, qito futupolo, qito judo, veitau qalo, lagasere, dauvakasaqa candy; vinakata me vuniwai; roka talei na drokadroka.

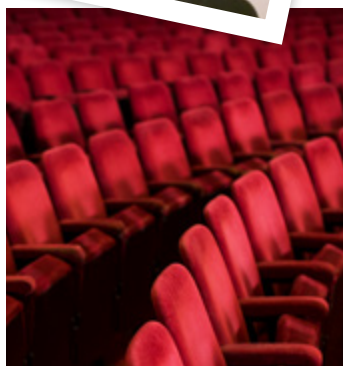

Sureti me Tubu

Na koniferedi raraba e vakaukauwataki au ena marautaka na muria na sala vakosipeli i Jisu Karisito. E vukei au meu kila ka macala vei au ni oqo na Lotu dina, ka kauta mai vei keda na rarama kei na mamarau. Au vakila ni sureti au na Yalotabu meu tubu e veisiga ka meu wilika na iVola i Momani meu rawata na ivakadinadina kaukauwa ni kosipeli. Au vakabauta ni vinakata na Tamaqu Vakalomalagi meu vakarogoci ira na itukutuku vakauqeti oqo.

**Vincente A., yabaki 16,
Metropolitan Region, Chile**

Baleti koya: Qase duadua ena le va na veitacini; taleitaka na qito vidio, vakarogo ivakatagi, kei na qito futupolo; vakaitavi ena vakatasuasua; vinakata me kaulotu

Vakarau me Vuli

Au vakila vakaukauwa na Yalotabu ena koniferedi raraba. Me tekivu mai na noqu vakarautaka na taro eso ka vakarautaki au vakayalo ki na koniferedi, esa kauti au ki na ibalebale duatani sara ki noqu bula, kau rawa ni vuli vakalevu sara mai na vosa yadudua. Au sa vakavinavinaka vakalevu baleti ira na parofita kei na iapositolo, kau kila ni ra talai mai vei Tamada Vakalomalagi mera liutaki ka tuberi keda ena noda bula.

Ben H., yabaki 17, Kentucky, Amerika

Baleti koya: Taleitaka na qito; qito basikete polo kei na tenisi e koronivuli; marautaka na vakatasisi, vakatasisi dabe, veilakoyaki, kei na taubale

Vakasaqara tiko na Rarama

Na yabaki ni se bera ko koya sa oti ea veibolei vei au.

Ea valuta tiko na kenisa ko tamaqu, ka ra ravuta tiko na dauvakacaca na noqu koro. Au vorata na lomabibi, ka vakananuma seu na vakila rawa vakacava na vakacegu niu taqayataka noqu taqomaki vakayalo ka vakayago. Mai na koniferei raraba au vulica kina ni rawa ni da kune vakacegu ni da bula savasava, vakatawa na lomada ena vakabauta, ka taura na rai tawamudu. Au a vakauqeti meu vuki vei Karisito ena gauna ni dredre me isosomi ni noqu vakaniuini ki na noqu kila vakai au. Au kila niu rawa ni ulabaleta na cakacaka ni butobuto niu raica tiko na serau ni rarama nei Karisito.

Olivia H., yabaki 17, Belgium

Baleti koya: Dauqalo; marautaka na veiqaravi, oka kina na voledia ena valenikuro ni supu, vale ni gone qaravi, kei na parokaramu ni vuli-vakabitaki ni nona koronivuli

“VEI IRA NA ITABAGONE ENA LOTU,
AU YALATAKA
NI KEVAKA KO NI
VAKAROROGO

[KI NA KONIFEREDI RARABA],
KO NI NA VAKILA NA YALOTABU
NI VURE CAKE MAI E LOMAMUNI.
ENA TUKUNA VEI KEMUNI NA
TURAGA NA VEIKA MO NI NA
VAKAYACORA ENA NOMUNI BULA.”

Elder Robert D. Hales (1932-2017)
ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua
“Koniferedi Raraba: Vaqaqacotaki ni Vakabauta kei na iVakadinadina”
Oko. 2013 koniferedi raraba

iTukutuku baleta na KONIFEREDI RARABA

Na oqani ni Vale
ni Koniferedi e

7,667

na kena paipo—ia e rauta
ni 170 walega na paipo era
raica rawa na ivavakoso.

E sa vosa oti vaka

84

o Peresitedi Russell M.
Nelson ena koniferedi
raraba ena 34 na
yabaki ena ilesilesi
Vakaitutu Raraba

O ira na leweniva-
nua ena

221

na veimatanitu
kei na veivanua era
a sarava na koniferedi raraba

Era a vakadewataki
na vosa ena

94

na vosa

Na kau a tara kina
na itutu ni vunau ni
Vale ni Koniferedi
a ta mai na vu ni
walnut makawa nei

**PERESITEDI
GORDON B.
HINCKLEY**
(1910-2008)

E sivia e

100,000

na tamata era a tiko rawa ena lima na soqoni ena
Vale ni Koniferedi e Salt Lake City, Utah, USA

**E RAWA NI DUA NA
WAQAVUKA BOEING 747—**

e 230 na fute (70.5 na mita) na kena
balavu—e rawa ni curu ki na loma ni Vale
ni Koniferedi

E rauta ni

35

taucoko
na vosa e dau soli ena
koniferedi yadua.

OQO NA ITUKUTUKU E DAU VAKARAITAKI VAKAWASOMA ENA KONIFEREDI RARABA:

SEPI. 1995:

“Na Matavuvale: Ai
Vakaro ki Vuravura
Raraba”

EPE. 1988:

Na kedra tara na
valetabu lalai

EPE. 2001:

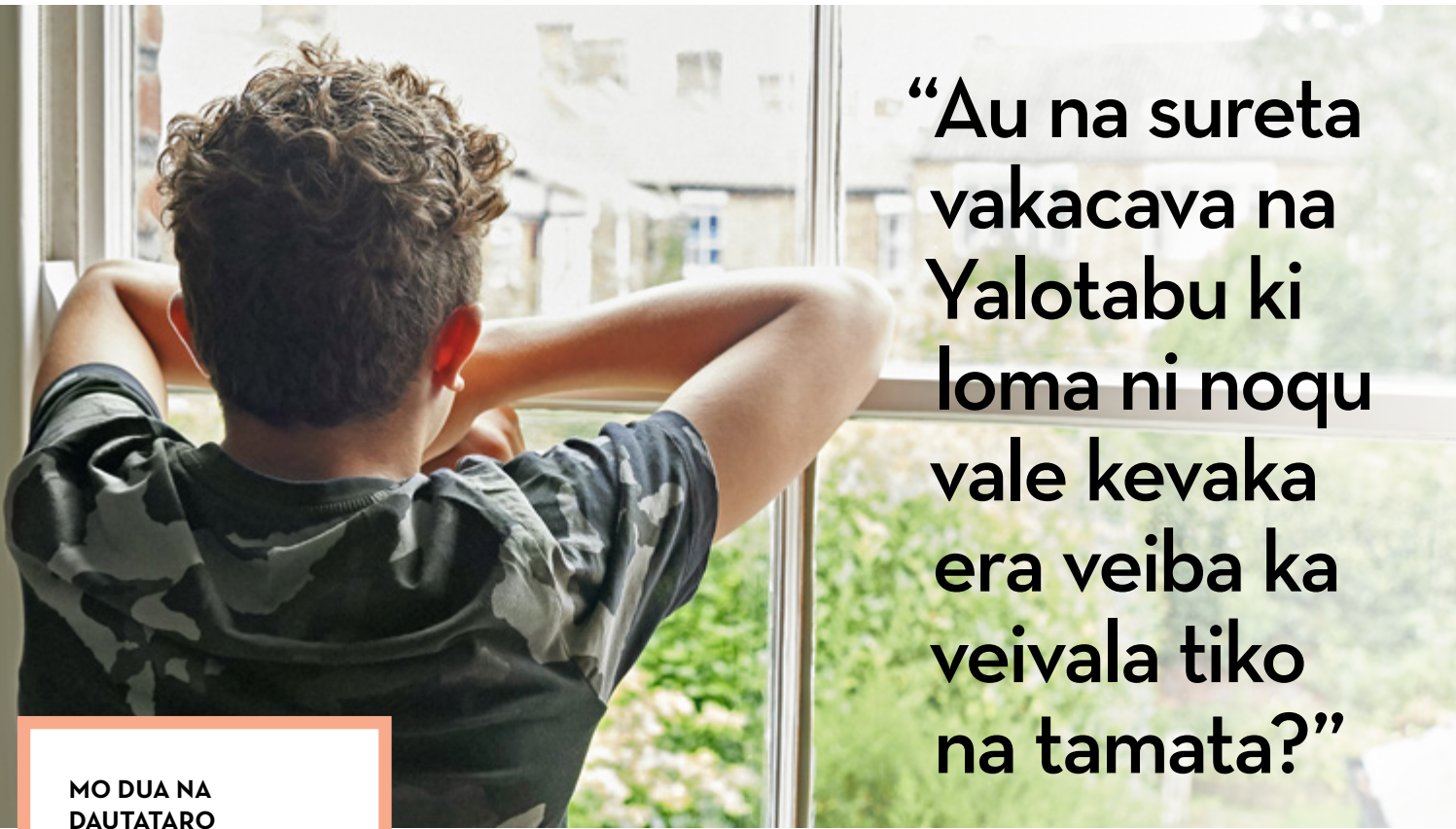
A tekivu kina na
iLavo Vure ni Vuli
(PEF)

OKO. 2012:

A vakalailaitaki
sobu kina na
yabaki ni bula me
na laki kaulotu

EPE. 2018:

Sa mai sosomitaka
na veituberi kei na
veisiko ena vuvale
na veiqaravi

“Au na sureta vakacava na Yalotabu ki loma ni noqu vale kevaka era veiba ka veivala tiko na tamata?”

MO DUA NA DAUTATARO

“Ni da sa sega ni rawa ni veisautaka nodra bula na tani, meda qarava na ka oqo ena noda lewai keda vinaka. . . .

“Me isosomi ni veiba kei na yavavala e kedra maliwa na lewe ni vuvale, me noda na taracake, vakarorogo, ka veivosaki vata.”

Elder Marvin J. Ashton (1915-94) ena Kuoramuni iApositolo Le Tini-karua, “Sega na Gauna ni Veileti,” Epe. 1978 koniferedi raraba.

Tukuna ni o Rarawataka

Niu dau veiba, au sa kunea ni o kaya ni o rarawataka ka tusanaka ni o cala, dina mada ni o nanuma se kila ni o dodonu tiko, ena vukea me lesu mai na vakacegu e loma ni rumu. Ka qai lako tani, vakagagalu, veisautaka na ulutaga, se kunea e dua na ka e veidonui kina. Ena sega ni dede esa na lesu tale mai na Yalotabu.

Dylan M., yabaki 15, Kalifonia, Amerika

Loloma Duaduaga

Au sa kunea ni ko vakaraitaka na loloma dina ki nomu matavuvale e sureta na Yalotabu me mai vakaitikotiko e loma ni noda vale. Na parofita e vosa e vuku ni loloma ni ivakatubu ka vakavu veisau ka ilmu e kauta mai na bula ki na yalo. Na yalo ni loloma e kauta mai na taqomaki kei na vakacegu ki na vuvale.

Joseph C., yabaki 18, Arizona, Amerika

Veivosaki kei Nomu Matavuvale

Kevaka era sega ni lewe ni Lotu na nomu matavuvale, tukuna vei ira na kena dau ca vei iko ni ra veiba ka kerei ira mera vakavinakataka. Kevaka e sega ni cakacaka oya, masulaka ka tovolea tale. Kevaka era lewenilotu, vakananumi ira ni ra luvena na Kalou ka dodonu mera levea na veiba.

Carolina S., yabaki 19, Golas, Brazil

Masulaka na Yalotabu.

Ena gauna era veiba kina na matavuvale, e dau dredre ni vakilai ni tiko na Yalotabu, ia e sega

ni kena ibalebale ni ko sega ni rawa ni vakila ke o kilikili. Cavuta e dua na masu e lomamu me dua na ivakarau vakaikuritaki ni Yalo ni Turaga ka vakarorogo vakaukauwa cake ki na veivauqeti e talai mai. Na Tamada Vakalomalagi e rawa ni vukea mo vakila na vakacegu ka kila na kena vinaka duadua ni veivuke me kau mai na vakacegu oya ki nomu vuvale.

Katie G., yabaki 17, Utah, Amerika

Tovolea na Veisolisoli

Vosa vei ira nomu matavuvale mera walia na leqa ena ivalavala ka na yaga kece vei ira yadua, se veiwasei ivolanikalou se laga serenilotu vata. E rawa ni o kerea na Tamada Vakalomalagi me veivuke ena wali ni leqa. Ena sala oqo, era na malumu kece kina ka rawa ni walia na leqa ka sega ni gadrevi na kaikaila se itovo kaukauwa. E dina na Yalo Tabu ena vakasinaiti kemuni kece ena vakacegu ka solia vei kemuni kece na marautaka moni kua ni veivala tale.

Luis F., yabaki 14, Playa del Carmen, Mexico

Na vei isaunitaro e nakiti me veivuke ka vagolea na noda rai, e sega ni kakaburaki vakaivola ni ivunau ni Lotu.

Na ivakadinadina e levu cake li mai na vakila walega?

Na ivakadinadina sa ka e tukuna tiko na iVakabula ni kaya vei Pita, “Ni sa sega ni vakatakila vei iko na lewe kei na dra, na Tamaqu ga sa tiko mai lomalagi” (Maciu 16:17). Sa ikoya oqo na kilaka mai vua na Kalou e vakatakilai mai na Yalo Tabu.

Na Yalo Tabu e vosa ena domo eda vakila cake vakalevu mai na noda rogoca, ia e lako ruarua mai “ki na nomu vakasama kei na vu ni yalomu” (V&V 8:2; ivakabibi e kuri)—na noda vakasama kei na noda vakila talega.

E vakamacalataka na Parofita o Josefa Simici na yalo ni ivakatakila e vakila ni “kilaka savasava ka drodro tiko ki lomamu, ka solia tiko vakasauri na iserau ni vei vakasama” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* [2007], 132).

Ni da vukica na noda vakasama kei na lomada—noda vakananau, na vakila, kei na gagadre—vua na Kalou, ena rawa ni vosa O Koya ki noda vakasama kei na lomada ena domo lailai e vinaka ni Yalo Tabu. Ni taura tiko na yaloda O Koya, na vakila deivaki kei na vakananau e vaka me taladrodro mai vei keda. Oqo na ivakadinadina e solia O Koya vei keda.

Na Cava Nomu Nanuma?

“Au na kunea vakacava na itokani ka ivakatagedegede vinaka?”

Vakauta nomu isaunitaro ka, kevaka e gadrevi, e dua na itaba totoka me yaco ena Noveba 15, 2018, ena liahona.lds.org (kiliki ena “Submit an Article”).

Ena rawa ni moici na isaunitaro e so me baleta na kena balavu se kena matata.

Na Sala Me Na Vakarautaki Iko ki na Nomu Veisiga ni Mataka

Mai vei Leah Barton

Mekasini ni Lotu

Au sega ni vakabauta me tatadra ni dua na goneyalewa yabaki 14 me laki cakacaka ena vanua duka ni maroro manumanu, se sivilivi tiko ena dua na isivi veveka, se samaka e dua na vale ni ose boi ca. Ia au a tu kina e kea ni oti mai na vuli e veisiga me yacova niu sa qase cake ka dua na noqu cakacaka vou.

A sega sara ni noqu madigi donu meu cakacaka niu vuli tiko ena koronivuli torocake, ia au kila vinaka ena gauna o ya kevaka me dua na noqu cakacaka au taleitaka dina—na kena e sega ni caka kina na samaka na benu ni manumanu—meu vuli ena koliji, ia na vuli ena koliji, e gadrevi kina na ilavo. Au kila kina vei au, ni vuli sa ikalawa dodonu ki na dua na (inuini) ni kena rawati e dua na cakacaka tudei.

Na ka e vinaka kina ni sala au sa digitaka sa dua vei ira ena rawa ni vukea nomuni vulica na cakacaka ka vakarautaka na veika ko ni gadreva. E vakatokai oqo mo sa na bula-rawati iko vakayago ka vakayalo. Ni ko vakasamataka nomu digidigi, tovolea mo digitaka na sala o vakila ni na vakarautaki iko vakavinaka.

Oqo na nodra italanoa era a yabaki vata kei kemuni ena vica ga na yabaki sa oti. Ni ko muria na nodra ivakaraitaki na itabagone qase cake oqo, o na kunea kina na nomu sala mo bula-rawati iko vakavinaka.

RAICA NA GAGADRE ERA TU VOLITI IKO

Maivei Oudom Piseth, mai Cambodia

Ni gadrevi meu rawata noqu lalawa, au dau tukuna vei au ni cakacaka vagumatua sa ka bibi sara, ia e dua tale na sala mo cecere kina o ya mo cakacaka vakavuku. Ni oti noqu kaulotu mai Igiladi, au a lesu ki Cambodia ka vakasaqara ena makete ni cakacaka. Au sa raica na veika me vakataka na balavu ni vuli meu qai cakacaka rawa kei na isau ni vuli.

Au raica sara ni parokaramu ni vuli meu dauvolitaki isulu rawa kina e lekaleka ia e vakaibolebole, ka lailai na tamata era cakava oqo. Au raica ni sa madigi vinaka kau sa lewa meu sa taura. Ena gauna oqo au sa vakacavara na parokaramu kau sa cakacaka tiko vaka-dauvolivolitaki ena dua na kabani ni isulu.

Na kunei ni dua na cakacaka tudei ena dau dredre sara, ia sa tiko na iVakabula me vukei au ka laveti au cake.

Ke o gole ki na koliji, vaqara cakacaka, se vulica e dua na kilaka vakacakacaka, o sa tauyavutaka tiko e dua na itovo sa yaga sara ki na kena tarai cake na matanitu ni Kalou.

VAKAYAGATAKA NA VULI ME DOLAVI NA KATUBA

Maivei Iolanda Teixeira, mai Cape Verde, Aferika

Sa dau vakayaloqacataki au o tinaqu ena malanivosa “Na vuli sa Sidola ki na rawa-ka.” Au a vinakata me vinaka sara na noqu siga ni mataka vakabibi ki na noqu matavuvale, me yaco oqo, sa gadrevi kina meu tomana na noqu vuli. Ni sega na ilavo me laki vuli ena koliji ena gauna o ya, au a kerea e dua na sikolasivi meu vuli tara na gacagaca ni kompiuta kei na kena vakavinakataki.

Ena gauna ni noqu vuli au a sotava na ibolebole eso, ia a sega niu tarovi kina meu toso ki liu ka vakanamata tikoga ki na veisiga vinaka cake. A vukei au vakalevu na masu; au sa dau kere ivakasala tu ga vua na Turaga. Au a yalodina sara ki na noqu vuli, ia nikua au sa dinati au ki na noqu cakacaka, kau solia noqu vinaka taucoko vaka-idinia ni kompiuta ka ivukevuke ni daunimakete.

CAKACAKATAKA NIKUA NA NOMU SIGA NI MATAKA O VINAKATA

Maivei Ann-Sophie kei Lawrence Cavin, mai Scotland, UK

Ann-Sophie: Au dau gadreva tu na laki vuli e univesiti, ia na noqu ituvatuva ni ka meu vulica a veisau vakalevu ena yabaki ni noqu itabagone. Ni oti noqu vuli torocake, au a volodia ena dua na valenibula me ono na vula. Sa vakatekivu mai kina na noqu taleitaka meu nasi, ia au sega ni nanuma niu na rawa ni cakava.

Ena noqu kalasi ni bula-rawati koya, keimami a tarogi na cakacaka cava keimami vinakata dina ga ni sega ni rawata rawa na

kena vuli lavaki.

Au sa masulaka na ka meu cakava, ka yaco tikoga ki na noqu vakasama na nasi. Au sa mani muria ga na veivakauqeti ni Turaga.

Na sasaga ena sala oqo a sega ni rawarawa. Me tekivu, au a vakadikeva na parokaramu ni nasi ka cava meu cakava meu vuli kina. Au a veivosaki kei ira era a curuma mai na parakaramu vata oqo. Na imatai ni gauna au a kerekere kina ena parokaramu ni nasi, a biu na yacaqu me tu vakawawa. Ia au a sega ni soro; kau a kerekere tale kau rawata sara. Eso na gauna e gadrevi mo vosota mada ka nuitaka na Turaga ni sa vakarautaka tu na Nona ituvatuva baleti iko.

Lawrence: Niu se cauravou kina, au a lalawataka meu vinaka duadua se cava ga na vuli au na vulica se cakacaka cava. Au dau saga meu vuli ka torocake me noqu na madigi vinaka meu rawa-ka kina.

Au sa cakacaka tiko oqo vakamanidia ni dua na kabani ni isulu, ia au vinakata tiko meu lewena na ovisa. Mai Scotland, e gadrevi mo vakaitikotiko e kea ena tolu na yabaki veitaravi ni bera mo kere curu ki na ovisa. Me vaka ga ni rua na yabaki noqu a tiko e taudaku ni matanitu ena noqu kaulotu, sa gadrevi meu wawa me vica na vula meu qai rawa ni ovisa.

Dina ga ni oqo sa dua sara na vakatatao levu, au sega tikoga ni soro. Au sa cakacaka vinaka tiko me bula na noqu matavuvale, kau sa cakacaka vagumatua tu mai me vinaka na kequ itukutuku me baleta na cakacaka vou e yaco mai.

Me vakataki ira na itabagone qase cake oqo, o na raica ni tu e vuqa na sala o na vakarautaki kina mo bula-rawati iko kei na nomu matavuvale e ni mataka. Ni vakasamataki tiko na lalawa oqo, sa rawa mo tuvanaka mo rawa-ka. E vakavulica o Elder Dieter F Uchtdorf ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, “Meda cakava na noda vinaka duadua ka teivaka e dua na itukutuku vaka-sakiti ni cecere ena veika kece eda cakava. Meda vakarautaka na noda vakasama kei na yagoda ki na madigi lagilagi ni cakacaka e kauta mai na veisiga vou yadua” (“Two Principles for Any Economy,” koniferedi raraba ni Okotova 2009). Ni ko vakatabaki-duataka mo vuli ka cakacaka, o na tauyavutaka na itovo ena vukei iko mo yalonusidei cake me baleta na veisiga ni mataka. ■

iVola nei edita: Sa rawa mo kerei bisopi me vakatakilai iko vei dau ni bula-rawati koya ena nomu iteki. Ena rawa me vukei iko mo kunea na veigauna vinaka ni nomu siga ni mataka ni vuli kei na cakacaka.

KUNEA NA NOMU SALA

1.

MO KILAI IKO TIKO

Na cava soti o vinaka kina? Na cava o dau taleitaka mo cakava? Na nomu sauma na taro oqo ena vukea mo kila rawa e dua na cakacaka tudei e vinakati kina na nomu kila, gagadre, kei na taledi sa tu rawa vei iko.

VAKASAMA: Sa rawa mo tarogi rau nomu itubutubu, qasenivuli, kei na itokani na taledi cava era raica vei iko. O na rawa n i kurabui ena ka era na kaya mai!

2.

MO KILA NA VEIKA NI VURAVURA ERA TU VOLITI IKO

Na cakacaka cava e gadrevi vakalevu ena vanua o tiko kina? Na kabani cava e veivakacakacakataki tiko? Ena vinaka cake me digitaki e dua na cakacaka tudei ena vanua e tubu cake tiko ka na yaco kina na veimadigi ni veisiga ni mataka.

VAKASAMA: Era kila vinaka tu na koliji, univesiti, se koro-nivuli ni veivoli na kila cava e gadrevi vakalevu tiko kei na kabani cava sa tubu cake tiko.

3.

MO KILA NA VEIKA E TARAVA O GADREVA

Na vakavakarau cava e gadrevi ena cakacaka o vinakata? Ena vanua cava mo na laki tuberi ka vuli kina? O na sauma vakacava na vuli oqo? Ni gadrevi me rawati e dua na lalawa balavu ni cakacaka tudei, ena vinakati mo kila na sala mo na yaco rawa kina.

VAKASAMA: Sa rawa mo veivosaki kei na dua sa cakava tiko na veika o gadreva mo cakava. Mo vakatarogi ira. E vuqa na tamata era dau taleitaka na soli ivakasala kei na vakatutu.

Na kena Veisoliyaki Yani na Loloma ni Kalou

Mai vei Allie B., yabaki 12, Kentucky, Amerika

Ena dua na gauna lekaleka sa oti keitou toki mai vakamatavuvale ki Kentucky. Au sa rarawa sara niu sa na biuti ira tu mai na noqu itokani kei na wekaqu. E duatani sara o Kentucky mai na kena sa matau tu vei au. Ena matai ni gauna keitou gole kina ki lotu, au raica ni sega ni levu sara na tamata era tiko. Niu sa raica na kena lailai na noqu tabana, au sa nanuma sara meu sa kua ni vakasamataka vaka ca, kau sa na saga meu cakava kina e dua na ka.

Na siga ka tarava, keirau lako vakaveitinani kina sitoa. Ni se bera ni keirau biubiu, au taura mai eso na kadi e dau veisoliyaki. Ni keirau sa yaco ena sitoa, au taura mai e dua na loli kau sa gole sara meu sauma. E vakaraitaka mai vei au na yalewa cakacaka na isau ni loli, ka solia mai vei au. Au solia tale yani vua. E veilecayaki na kena irairai ka kaya mai, “O se qai sauma ga oqo, kemuni.”

Au kaya yani, “Au sa kila, kau sa solia tale tiko yani vei iko vakailoloma.” Kau sa mani biuta vata yani e dua na kadi dau veisoliyaki. E dredre mai ka vakavinavinakataki au. E raica yani na daku ni kadi dau veisoliyaki, kau sa vola tu kina ni, “Eda luve ni Kalou kece.” Au lako yani ena marau, niu kila tu kevaka madaga e sega ni lewena o koya na Lotu, au sa vakayacora e dua na ka vinaka.

Ena dua tale na gauna ena siga oya, au kila niu a biuta tu na vo ni kadi dauveisoliyaki ena vanua ni sau-saumi! Na gauna tarava au qai lako yani ki na sitoa, au vakataroga kevaka e se tikoga ekea. Au qai raica e dua na ka, kau mai tu yani vakadua. E lima tale na misini ni sausaumi e tiko kina na kadi dauveisoliyaki ka tukuni tiko kina, “Eda luve ni Kalou kece.” E sa veisoliyaka yani o yalewa cakacaka! Au sa marau sara vakalevu baleta na veika kece au cakava. ■

Masumasu ena Barivatu

Mai vei Carsen K., yabaki 11, Utah, Amerika

Ena yabaki sa oti keitou a cabe Eulunivanua kei tamaqau kei na ganequ. Keitou cabe sara yani vakatobu ki na loma ni barivatu. Sa tekivu me keitou lakova yani e dua na gaunisala. Keitou kunea eso na qaranivatu lelevu kei na veitukai tua rairai totoka. Keitou cabe tiko ga yani ki cake ka titobu sara tiko na vanua keitou sa cabeta, na veivatu kei na delana cere eso.

Ni oti e dua na gauna lekaleka keitou sa yali. Keitou sa sega ni kila na sala me keitou muria me rawa ni keitou yaco yani ki na botoni barivatu. Keitou sa mai tao tu ena veikau loa, ka keitou sa sega ni raica na delana kei na botoni barivatu. Sa tekivu meu sa rarawa. Au sa sega ni kila na vanua meu muria, ka vakatalega kina o tamaqu!

Sa tekivu me buto ka batabata, ka sa sega ni kilai me keitou na gole tani vakacava ena barivatu oqo. Au kila

ni kila tu na Tamada Vakalomalagi na sala me muri.

Au kaya sara, “Kevaka eda via lako tani mai ike, e gadrevi meda masu!” Keitou sa tekiduru ena masu, ka kerea na Tamada Vakalomalagi me liutaki keitou mai na barivatu oqo.

Ni keitou sa tekivu taubale tiko, au sa vakila ni tuku-na e lomaqu, ena gauna au raica kina e dua na vunika balavu, meu vuki ki na imawi. Niu vuki ki na imawi, au sa raica na neitou motoka. Au sa kila ni sa vukei keitou na Tamada Vakalomalagi me keitou kunea neitou sala mai na barivatu oya. E sauma na neitou masu na Tamada Vakalomalagi, ka keitou lako tani bula mai na vanua oya—ena gauna sa dromu tiko kina na matanisiga.

Au vakavinavinaka vakalevu ena kaukauwa ni masu vakakina na Tamada Vakalomalagi ena daligana dau vakarorogo. ■

Ramase Sara mai Czech Republic

Vakarautaka o Sharon Goodrich, Mekasini ni Lotu

Sai keimami na gone ni Lalai ena Czech Republic Oqo na sala keimami a ramase sara kina ena neimami vanua.

Dua na gauna a yali na noqu qaniliga vakamareqeti. Au a rarawa sara ga. Keirau a masu kei tinaqu, ia keirau a sega ni kunea. Au tovolea me tiko vei au na vakabauta. Ni oti e dua na macawa, a qai kunea na qaniliga o taciq lailai e gaunisala. Na Kalou sa dau sauma na noda masu. Au lomani Koya, kau kila ni bula tiko o Koya.

Andre W., yabaki 9

Era tu na noqu itokani e koronivuli era sega ni lewe ni Lotu ia era doka na noqu itovo ni bula. Dua na gauna au a kaya me keimami masu, ka ra vakadonuya. Au a marau sara ga.

Ivana A., yabaki 11

Keimami a lako sobu tiko vaka veitokani. Ni keimami sa yaco ena eleveita, sa vaka meu taqaya mai ka kerei ira me keimami kua ni vodo kina. Era sa mani vodo ga kina. Au sa qai vakayagataka ga na ikabakaba. Niu sa yaco e ra, e ratou

a sega ni tu kina na noqu itokani. A tao na eleveita o ya. A taura toka e dua na gauna mera qai lako tani mai kina. Au a marau ni sega ni dua na ka levu a yaco. Au a marau talega niu a muria na Yalo Tabu.

Amalie N., yabaki 10

Ena baravi, sa tekivu me buto mai na lomalagi. Sa liwa mai na cagi ka tubu kina na biau lelevu!

A vadugu mai na kurukuru, lidi na yaseyase, ka tubu na cava. Sa veiciciyaki na tamata me ra vakaruru. A sega ni rawai keimami na cava. Ena ilakolako lesu i vale, keimami a raica e tolu na drodrolagi. Keimami kila ni sa vukei keimami na Kalou ka taqomaki keimami.

Jakub B., yabaki 10

E dua na noqu itokani e koronivuli era sega ni vinakata na gone me nodra itokani. Era dau vosavakacataki koya eso na gone ka dau yaloluluqa sara kina

o koya. Au a kaya vei noqu qasenivuli ka sureti noqu itokani ogo me keirau mai qito vata. A marau sara kina o noqu itokani.

Ludmila V., yabaki 8

Au a cudruvi tinaqu baleta niu sega ni via sili ka laki moce. Ena siga e tarava au a rarawataka na noqu digidigi cala o ya. A kaya o tinaqu ni sa rawa meda masu ka kerea vua na Tamada Vakalomalagi me vosoti keda. Keirau a tekiduru ka masu. A vakacegu na lomaqu. Au sa kila ni da rawa ni veivutuni, ka vosoti, ena vuku ga i Jisu Karisito.

Samuel H., yabaki 5

Au a cavuta na noqu ivakadinadina ena lotu. E gadrevi na yaloqaqa! Sa tekivu mai kina, meu dau vakila na Yalo.

Eliska K., yabaki 11

Ena gauna sa tauvimate kina na noqu vuaka lailai, au a masulaki koya. Au sa vakavinavinaka vakalevu vei Tamada Vakalomalagi ni a vukei keitou.

Aneta P., yabaki 10

VAKAUTA MAI E DUA NA KALOKALO!

Sa voleka ni oti neimami sokumuni kalokalo!

Ke o se bera ni vakauta mai e dua, totolo ka imelitaka mai e dua na itaba ni nomu kalokalo kei na italanoa, itaba, kei na veivakadonui nei nomu itubutubu ena liahona@ldschurch.org

“Au sa vakadinadinataki Koya, na Dauveivueti kei vuravura ka noda iVakavuvuli na tamata kecega. Sai Koya na Luvena Duabau na Kalou sa bula tiko.”

Mai vei Elder Jeffrey R. Holland

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

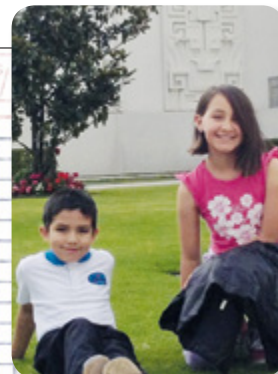
“Miracles of the Restoration,” Ensign, Nov. 1994, 34.

Noda Tabana

Niu lako ki lotu, au vakila na Yalo ni Kalou kei na loloma au vakila me baleti Koya kei na noqu iVakabula, o Jisu Karisito. Au lomana na noqu Dauveivuetai.

Ayana B., yabaki 7, Varanise

Au taleitaka na tiko e valetabu kei na noqu vuvale. E vanua totoka au na rawa ni lako kina niu sa yabaki 12. Oqori na vale ni Turaga.

Aldo C., yabaki 10, Mexico

"Peresitedi Monson kei na nona daunivakasala"

Omar A., yabaki 9, Peru

Au taleitaka na wasea na kospeli e koro-nivuli kei ira na noqu itokani, vakabibi kei na dua na tagane ka dau kunea dredre me dau vosa, volavola ka wili vola. E dua na sala me wasei kina na kospeli me vaka e vakatavulica o Jisu Karisito sai koya na nona vukeyi ira ka qaravi ira na tani. Ena veigauna e solia kina o qasenivuli e dua na itavi me vakayacori e vale, au dau marau meu vukeya na gone oqo. Au taleitaka na qaravi ira na tani baleta ni vukeyi au meu vakila na loloma ni Tamaqu Vakalomalagi.

Allison M., yabaki 10, El Salvador

Na iNuiinui e Oladi

Mai vei Megan Armknecht

Yavutaki ena italanoa dina

E dua na goneyalewa yabaki 15 ka vakaitikotiko mai Oladi ena gauna ni II ni Valu Levu, o Grace. Sa balavu sara na gauna e yaco tiko kina na ivalu. Era sa waloloi ena via kina o ira mai Oladi, ka ra vakanuinui tu ni sa na cava na ivalu.

Ena iotioti ni yabaki ni II ni Valu Levu sa kena e ca saraga vei Oladi. Era kauta tani saraga na veika kece o ira na Nazi. E sega ni rawa ni lako ki vuli o Grace. E sega na qilaiso me vakatakataru na nodratou vale. Eratou kania tikoga na varasa o Grace kei na nona matavuvale me kua kina ni ratou waloloi ena via kana. E *vakasisilana* kena ikanakana! Sa qai ca sara, ni se kai vesu tikoga ni valu, o Tamaqu.

Ia e tu wavoki ga na cagi ni nuinui. Era sa kaya tiko na tamata ni sa druka tiko ena ivalu na Nazi. Ena vula o Me ni 1945, era sa soro na Nazi. Sa qai mai galala tu o Oladi! Era vakaraitaka na nodra marau na tamata. Sa rawa ni lesu tale ki vuli o Grace. Sa sega na mataivalu me ra rerevaka.

Kena e talei sara, e dua na siga ena nodratou lesu tiko mai na vuli o Grace kei iratou na ganena, eratou sa raica ni sa vakarewa tu e matani nodratou vale na kuila ni Oladi. Eratou sa kila sara na ibalebale ni ka oqo.

“Sa tiko i vale o Ta!” e kailavaka mai o Heber.

Eratou sa veitau sara yani ki loma o Grace kei iratou na ganena. Sa viviga sara na ligana e domoi Tamana ka mokoti koya sara. Sa mokoti koya talega vakaukauwa o tamana. E ka totoka dina ni sa tiko tale e vale o Ta.

Ni oti vakalailai oya, sa tekivu yaco mai ki Oladi na, kakana, isulu, kei na wainimate. Era vakauta yani na iliu-liu ni Lotu mai Salt Lake e levu na iyaya e gadrevi me vukei ira na tamata ni sa oti na ivalu. E dua talega kina na vinivo vou nei Grace! Esa dara tu mai na vinivo vata ga e dara tiko mai ena lima na yabaki, ka sa marau sara o koya ni dua nona vinivo vou.

Ena matai ni gauna ni oti e dua na gauna balavu, sa veirauti na kakana e kania o Grace. Na mataveiliutaki ni kaulotu kei na matanitu o Oladi sa nanuma vata

me tekivu tei na pateta me levu kina na kakana. Era tea na lewenilotu e levu na pateta ena veivanua volekata. Ena ivula imago sa na udolu vakaudolu na pateta me ra kania.

“Raica!” E tukuna yani o Grace vei Ta, ni dusia tu yani e dua na pateta se qai tekivu kadre. “Eda na sega tale ni via kana!”

E deguvacu ga o Ta ka sega ni dredre. E kaya o koya, “Keirau veitalanoa tiko kei Peresitedi Zappey. Ka tukuna vei au ni o ira na Yalododonu Edaidai mai Jamani era se waloloi tu ga ena via kana, me vakataki keda e liu. Era sega ni ciqoma tiko na veivuke mai na nodra matanitu me vakataki keda.” E biuta e tabai Grace o Ta na ligana. “Sa kerea o Peresitedi Zappey kevaka e rawa ni datou solia vei ira na Yalododonu e Jamani na nodatou pateta.”

“Solia na nodatou pateta!” Sa kaya tagitagi o Grace. Ia o ira na *Nazi* era kai Jamani! “Ena rawa beka ni ra Yalododonu Edaidai, Ta, ia era se kai Jamani tikoga.”

“Au kila ni sega ni rawarawa,” e kaya o Ta. “Ia, era sa luve ni Kalou. e lomani ira talega o Koya. Au sa vosoti ira ena nodra kauti au tu vakavesu. Ena rawa ni vukei keda kece na Kalou meda veivosoti.”

E raici Ta cake yani o Grace. Sa tamata qaqa dina esa qai bau kila, ia e sega ni kila o koya kevaka e tu vua na yaloqaqa me rawa ni veivosoti me vakataki tamana. Ka sa nanuma mai e dua nona qasenivuli ena gauna ni valu. E kaya na nona qasenivuli ni sega ni o ira kece na kai Jamani era Nazi, ka sega ni Nazi kece era sotia ca. Ena gauna oqo era sa waloloi ena via kana o ira na goneyalewa kei na cauravou e Jamani, me vakataki Grace ga eliu.

E cegu levu sara o Grace. “Au sa kila vinaka,” e kaya o koya. “Tou solia vei iratou na nodatou pateta.”

E dredre sara o Ta ka mokoti koya. “O sa dua na yalewa qaqa. E sega ni ka rawarawa meda cakava. Ia, eda tisaipeli i Jisu Karisito, ka vakakina o ira na tacida kei na ganeda mai Jamani.”

E dredre sara o Grace. Na yalo ni cudru e vakila tu e lomana e sa seyavu, ka sa vakila o koya ni sa logaloga vina-ka ka katakata na lomana. E rawa ni vosoti ira na kai Jama-ni. Ka rawa talega ni vukei koya o Jisu me lomani ira. ■

O dauvolaivola e vakaitikotiko e New Jersey, Amerika.

Era solia na Yalododonu Edaidai mai Oladi e 140,000 na paudi (70 na tani) na pateta kei na 180,000 na paudi (90 na tani) na herring e dua na mataqali ika vei ira na Yalododonu Edaidai mai Jamani. Ena mua ni yabaki 1953, era vakauta vei ira na lewenilotu e Oladi o ira na Yalododonu e Jamani e levu na yaya ni oti e dua na waluvu.

iVola i Momani iSogosoqo ni Wili iVola

LEWENA NI O WILIKA NA IVOLA I MOMANI!

Sa rawa mo wilika vakai iko, vata kei nomu matavuvale, se kei na dua na itokani. Ka vakauta mai e dua na kemu itaba ni ko wilika tiko na iVola i Momani ka tuku-na mai na ka o vulica se nomu italanoa taleitaki mai na iVola i Momani. Vakauta mai ki na liahona.lds.org (kiliki ena "Submit an Article").

Na tiki ni ivolanikalou ni vula oqo: **Moronai 10:4**

“. . . Ia kevaka dou sa kerea ena yalodina, ena lomamudou taucoko, ka vakabauta na Karisito, ena vakatakila vei kemudou ko koya, ena kaukauwa ni Yalo Tabu ni sa dina.”

Na noqu italanoa talei mai na iVola i Momani e kunei ena 3 Nifai 17, ka oqo e baleti Jisu ni vakalougatataki ira tiko na gone. Au taleitaka na italanoa baleta ni tukuna na levu ni Nodrau lomani

keda o Jisu kei Tamada Vakalomalagi. Au vakatauvatani au kei ira na gone, kau raitayaloyalo niu tucake tu ekea.

Barbora J., yabaki 11, Czech Republic

Au lomana na iVola i Momani ka niu kila ni ivola dina. Ea volai mai vei ira na paro-fita. E vukei au meu digitaka na dodonu, ia ni dau tu noqu leqa, e dau vukei au. Au vakabauta.

Jason S., yabaki 10, Maharashtra, India

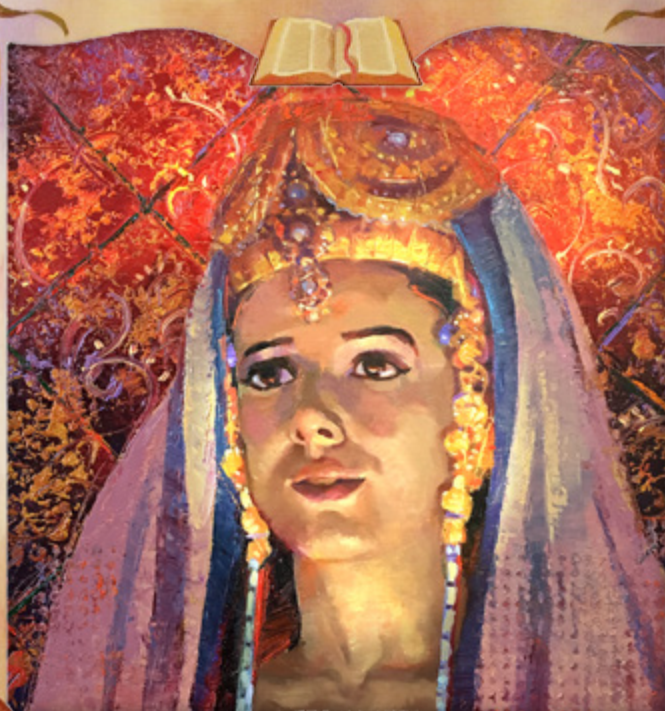
A Yaloqaga o Esiteri

Ea ranadi kei Pesia o Esiteri. A sega ni kila na tui ni o Esiteri e marama ni Jiu. E dua na itokani ni tui e dau cati ira na Jiu. A lawakitaka na tui ka kaya mera sa vakamatei taucoko na Jiu ena vanua. Sa mani kerekere o Esiteri vua na tui me ra vakabulai na nona tamata. Ia a rawa sara ga vua me vakamatei ke lako ki na itikotiko vakatui. A qai kerei ira na Jiu o Esiteri mera lolovaki koya. Ni sa gole o Esiteri ki na itikotiko vakatui nei watina, a kidavaki koya mai. A sureta na tui kei nona itokani o ya ki na dua na vakayakavi. E kea, a kaya kina vei rau ni kai Jiu o koya. A sega ni rawa vua na tui me veisautaka na lawa, ia a vakatarai ira na Jiu mera taqomaki ira. Ena veivukei ni Kalou, a vakabulai ira nona tamata o Esiteri!

“Queen Esther,” Rebecca C., yabaki 8, Aragua, Venezuela

Wilika na italanoa kei Esiteri ena Esiteri 2–8.

ESITERI

**A yaloqaga o Esiteri ka vakabauta na Kalou.
Au rawa ni yaloqaga ka tutaka na ka dina!**

- Cavuqaqataka na iotioti ni tikina ni Esiteri 4:14
- Raica na wase 45 ni italanoa ena Veiyalayalati Makawa ena scriptures.lds.org.
- Kevaka e rau kaya na nomu itubutubu ni ko sa yalomatua, mo qai lolovaka e dua o daukauwaitaka.
- Au sa rawa ni yaloqaga ena noqu ...

Na Ranadi o Esiteri

Mai vei Kim Webb Reid

E dua na ranadi o Esiteri.
E vakamautaka o koya
na tui kei Pesia.

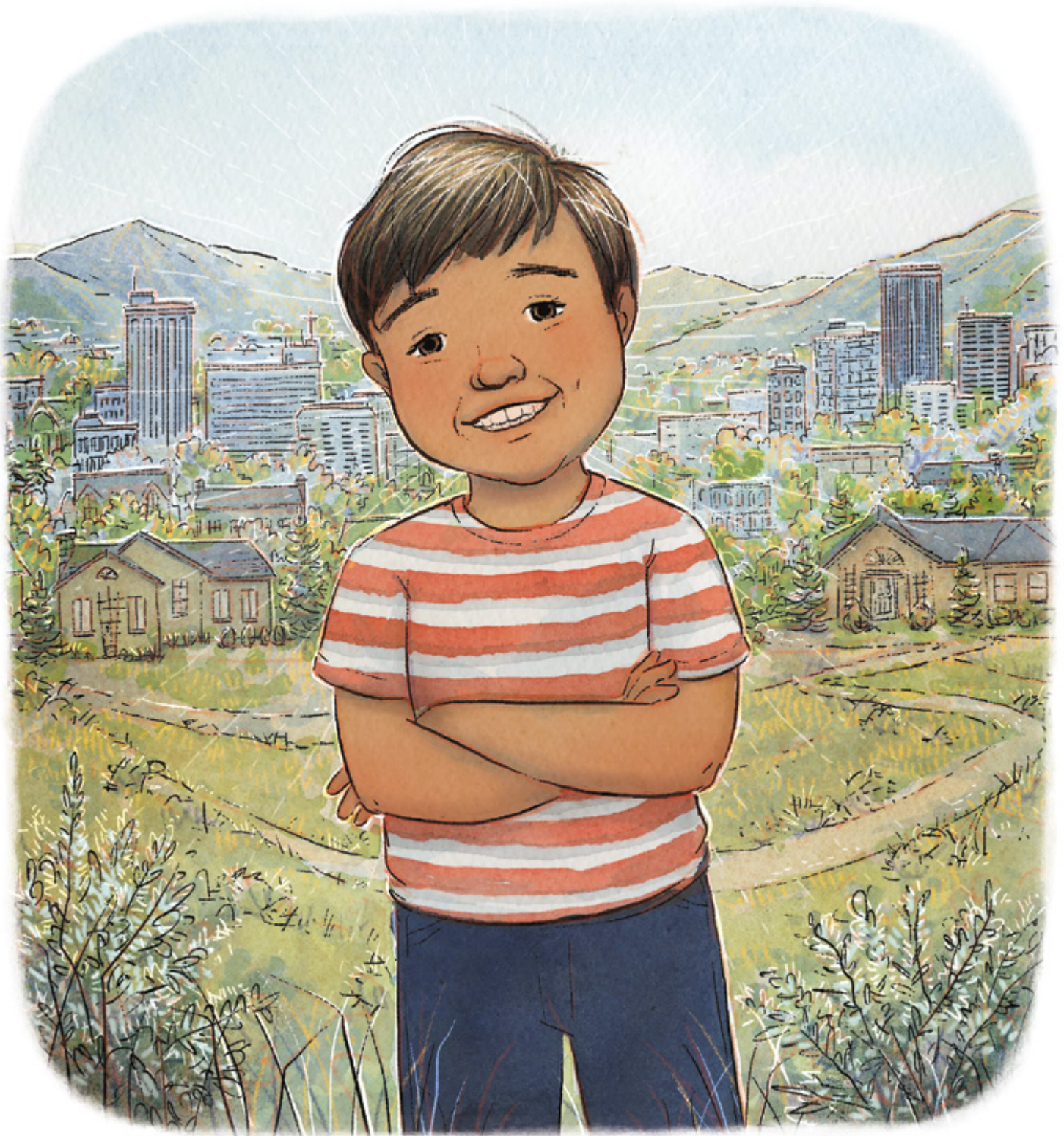

E tiko e dua na nona itokani na tui ka tamata ca. E lawakitaka na tui
me bulia e dua na lawa me rawa nira vakamatei kece kina na Jiu! E
sega ni kila na tui ni watina, o Esiteri, e Jiu.

E nanuma o Esiteri me taroga na watina, na tui, me vakabulai ira na nona tamata. Ia, a lomaleqataka o koya ni na rawa ni cudru o koya. E kerei ira kece na Jiu o Esiteri me lolo ka masulaki koya. Sa qai lako o Esiteri vua na tui. A sega ni cudru o koya!

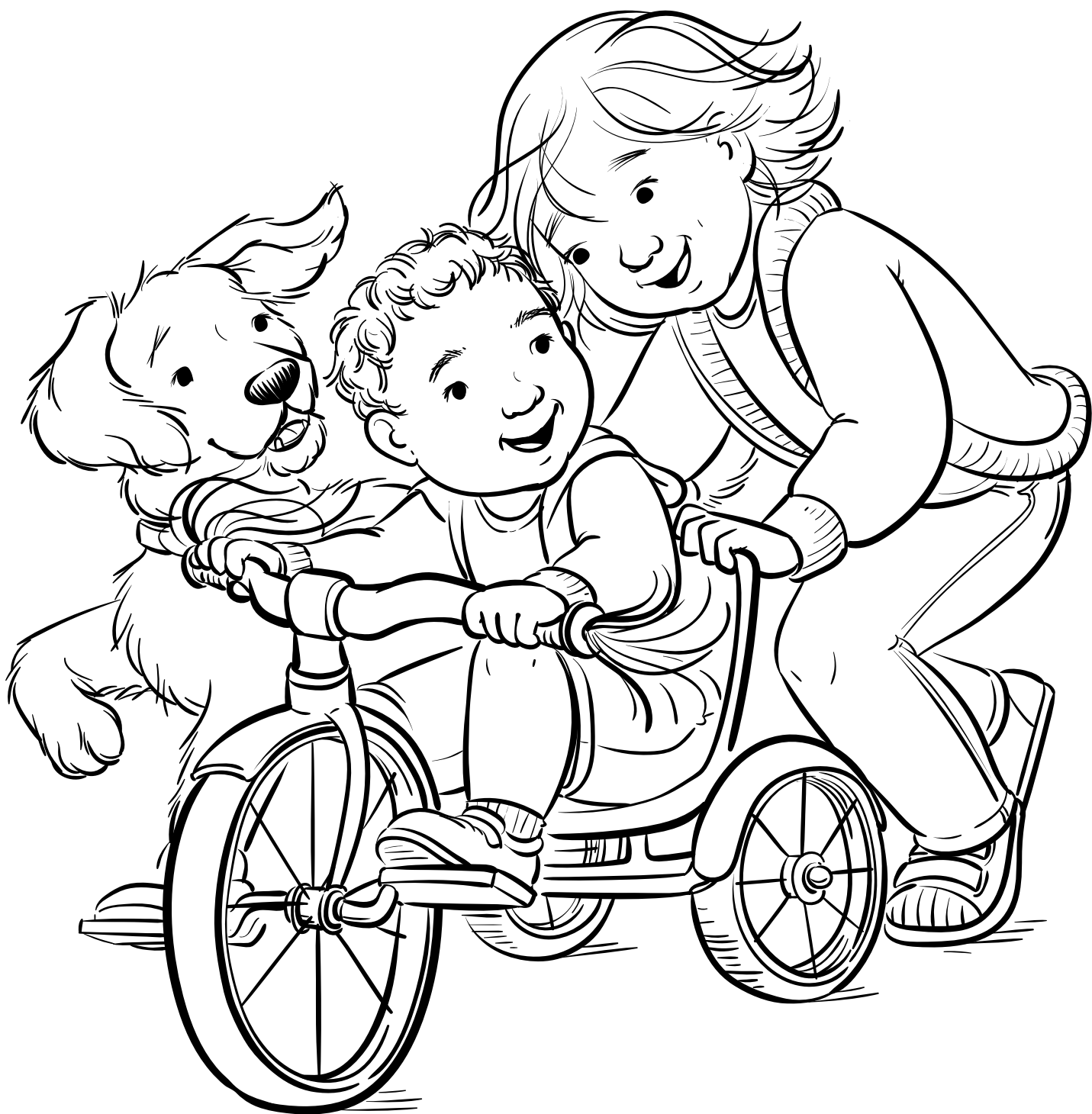
E sureta na tui kei na nona itokani kina dua na vakayakavi o Esiteri. Ena gauna ni vakayakavi, sa tukuna kina o Esiteri vua na tui ni o *koya* na Jiu. E cudru na tui ni sa lawakitaki koya na nona itokani. Sa tukuna o koya vei ira na Jiu ni na rawa ni taqomaki ira. E veivuke o Esiteri ena nodra vakabulai na nona tamata!

E rawa nida masu me kerea na veivuke ni Tamada Vakalomalagi.
E rawa nida yalodei ka yaloqaqa, me vakataki Esiteri. ■

Mai na Esiteri 2-8.

Au Rawa Ni Vukei Ira Na Tani Mera Vakila Ni Ra Lomani

**Maivei Peresitedi
James E. Faust
(1920–2007)**

iKarua ni Dauniva-
kasala ena Matavei-
liutaki Taumada

NA NODA VEITOKONI

Na veivakarautaki levu ni veidusimaki vakayalo sa na vakatau tiko ki na lomavata tiko kei ira na . . . parofita, daurairai, ka daunivakatakila.

Au gadreva meu vakamacalataka mada na nodra ilesilesi tabu na iliuliu ni matabete oqori era sa “kacivi ka digitaki” (V&V 55:1) me dusimaki kina na Lotu ena siga edaidai. . . .

. . . E sega tale ni vakabekataki ni o ira na noqu Veitacini [ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua], era sa tamata vinaka, dokai, ka nuitaki vakaidina. Au kila na yalodra. Era sa italai ni Turaga. Sa nodra gagadre ga o ya mera cakacaka ena nodra veikacivi cecere ka tara cake na matanitu ni Kalou e vuravura. O ira na Veitacini era sa veiqaravi tiko edaidai ena gauna oqo era sa vakadinadinataki, vakatovolei, ka dina sara. . . . Sa sava-sava na yalodra, era sotava na veika cecere, sa gata sara na nodra vakanananu, ka sa titobu na nodra vuku vakayalo ka dau veivakacegui ni da maliwai ira.

. . . [Ena gauna au sa kacivi kina, au a vakasalataki] ni ka bibi duadua meu

na vakayacora o ya meu na duabau kei ira na Veitacini. . . . Na kena irogorogo e vaka e dua na ka au via vakayacora ena yaloqu taucoko.

. . . Au a vakadeitaka ni veidusimaki vakayalo e rabailevu sara ena vakatau tiko ki na duavata kei koya na Peresitedi ni Lotu, na Mataveiliutaki Taumada, kei na Kuoramu ni Le Tinikarua—o ira kece oqo era sa tokoni—me ra parofita, daurairai, ka dauvakatakila. Au sega ni kila me da na rawata beka vakacava me da lomavata vakavinaka sara kei na Yalo ni Turaga kevaka eda na sega ni da lomavata vakavinaka sara kei na Peresitedi ni Lotu kei ira na parofita, daurairai, kei ira na dauvakatakila tale eso. . . .

Sa noqu ivakasala vei keda na lewe ni Lotu o ya meda tokoni koya na Peresitedi ni Lotu, Mataveiliutaki Taumada, Kuoramu ni Le Tinikarua, kei ira na Vakaitutu Raraba tale eso ena lomada kei na noda bula taucoko. Kevaka eda na vakayacora, eda na vakarurugi ena toba taqomaki. . . .

Sa gadrevi talega meda duavata ka tokoni ira na noda iliuliu baleta ni ra sa “kacivi ka digitaki” talega. O ira taucoko na lewe ni Lotu sa rawa me ra vakasalataki mai vua e dua na bisopi se peresitedi ni tabana, e dua na peresitedi ni iteki se tabana ni kaulotu kei koya na Peresitedi ni Lotu kei ira na nona ilawalawa. E sega ni dua vei ira na veitacini oqo a kerea me kacivi. E sega ni dua e vinaka sara. Ia sai ira ga na italai ni Turaga, ena Nona veikacivi vei ira era sa vakadonui ki na veivakuqeti. Sa dodonu meda tokoni ira, o ira era sa kacivi, tokoni, ka tabaki. ■

Mai na dua na vosa ena koniferedi raraba ni Okotova 2005.

EDMUND BLAIR LEIGHTON (1852–1922). *NA TAMATA MATABOKO MAI NA TOBU NI WAI MAI SAILOAMA*. 1879. BORO WAIWA ENA PEPA NI DROINI VAVAKU, 40 X 50 1/4 NA IDI VALE NI YAYA MAROKI NI CAKACA NI LIGA E BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY, YOUNG ENA LAVO E VAKARAUAKA O JACK R. WHEATLEY, 2014.

**NA TAMATA MATABOKO
MAI NA TOBU NI WAI
MAI SAILOAMA, MAI VEI
EDMUND BLAIR LEIGHTON**

*“Sa kay ko koya, Na tamata sa vakatokai ko Jisu sa ulia na soso, ka boroya na mataqu, ka kaya vei au, Lako ki Sailoama, ka tavoi: ia ka’u a laki tavoi, ka’u sa qai rai rawa. . . .
“Kevaka sa sega ni lako mai vua na Kalou ko koya oqo, sa sega ni rawata e dua na ka” (Joni 9:11, 33).*

ITABAGONE QASE CAKE

**NOMU VAKADIKEVA NA
"CAVA NA VUNA" VEI IKO**

*Na cava e vakavuna mo
bulataka na kosipeli?*

44

ITABAGONE
**NA SALA ENA RAWA
NI VAKAVULICI IKO
KINA NA YALO TABU**

50, 56

**CAKACAKA
OQO ME BALETA NA
VEISIGA NI MATAKA
O VINAKATA**

62

KONIFEREDI RARABA
**E LIMA NA SALA O
RAWA NI VULI MAI
NA KONIFEREDI**

50, 54,
58

NA LOTU I
JISU KARISITO
NI YALODODONU
EDAIDAI

